T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KIŞ TURİZMİ VE ÖRNEK ALAN ERCİYES TURİZM MERKEZİ

Murat Nail ÜZEL
2501413513

T 16485

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Füsun İSTANBULLU DİNÇER

İstanbul, 2003

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ Bilim Dalında **13513** numaralı **MURAT NAİL ÜZEL'in** hazırladığı "**DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE KIŞ TURİZMİ VE ÖRNEK ALAN ERCİYES TURİZM MERKEZİ**" konulu **YÜKSEK LİSANS / ~~DOKTORA~~ TEZİ** ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI,** Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 10.Maddesi uyarınca **21.07.2003, PAZARTESİ** günü saat **10.30'DA** yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin Kabulü.....'ne* **OYBİRLİĞİ /~~OYÇOKLUĞUYLA~~** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ (2)	İMZA
PROF.DR.NÜZHET KAHRAMAN	KABUL	
PROF.DR.FÜSUN İSTANBULLU DİNÇER	kabul	
PROF.DR.A.KADİR MERCÜL	kabul	
YRD.DOÇ.DR.ARİF KUBAT	kabul	
YRD.DOÇ.DR.SUNAMUĞAN ERTUĞRUL	kabul	

Besim Ömer Paşa Caddesi Beyazıt-34452-İstanbul
Tel:0212 440 00 00Fax: 0212 520 85 04

ÖZ

Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra gelişmesini büyük bir hızla sürdüren turizm sektörü ülke ekonomileri açısından büyük önem kazanmıştır. Turizm sektörünün öne çıkması ile birlikte ülkeler, sektörde yer edinmek amacıyla turizme önem vermeye başlamışlardır.

Ülkemizde 1980'li yıllarla birlikte turizm sektörüne yapılan yatırımların artmasıyla, sektörün ülke ekonomisine katkısı yıllar itibariyle yükselmiştir. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de kitle turizmi gelişmiş, turizm yatırımları deniz güneş kum destinasyonuna bağlı olarak Ege ve Akdeniz sahillerinde yoğunlaşmıştır.

Ancak son yıllarda turizm tercihlerinde yaşanan değişikliklerle birlikte Alternatif Turizm çeşitleri ön plana çıkmaya başlamıştır. Turizm sektöründe kalıcılığı sağlamak artık alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilmesi ile mümkün olacaktır.

Türkiye doğal ve kültürel zenginlik açısından zengin bir altyapıya sahiptir. Özellikle Kış Turizmi Merkezleri henüz yeterli altyapı ve üstyapıya sahip olmamakla birlikte, mevcut doğal alanlar değerlendirildiğinde Türkiye'nin Kış turizminde söz sahibi olması mümkündür.

Tez kapsamında, Kış Turizminde Türkiye'nin potansiyelinin belirlenmesi amacıyla, Dünyanın önemli kış turizmi merkezleri incelenmiştir. Bunun yanında Türkiye'de bulunan önemli kış turizmi merkezlerinin mevcut durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Ülkemizin önemli kış turizmi merkezlerinden birisi olan Kayseri Kış Turizmi merkezi incelenmeye çalışılmış, yerli-yabancı turistler ve otellerle anket çalışması yapılmış, elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

ABSTRACT

Tourism sector, which continued its development in an enormous speed especially after the II.World War, gained a great importance for several countries' economies. As the tourism sector came forward, the countries gave importance to tourism in order to place in the sector.

In our country, with the increase of investments to tourism sector affective 1980s, sector's contribution to the economy increased year by year. Like in the whole world, mass tourism developed, the tourism investments gathered by the Aegean and Mediterranean coasts as sea-sand-sun destinations.

On the other hand, with the changes in tourism choices, Alternative Tourism came forward. From then on, to maintain stability in tourism sector is possible with developing the alternative tourism.

Turkey owns a rich natural and cultural infrastructure. Especially the Winter Tourism Centers don't have enough infrastructure and superstructure, however, if the existing natural areas will be evaluated, Turkey may be strong in winter tourism.

In the extent of the thesis, the important winter tourism centers of the world were observed in order to determine Turkey's winter tourism potential. Besides, the current situation of the important winter tourism centers in Turkey was put forward. Being one of the most important winter tourism centers in the country, Kayseri Winter Tourism Center was examined, questionnaire was applied towards domestic and foreign tourists and hotels, and the outcomes were analyzed.

ÖNSÖZ

Teknolojik gelişmelere, çalışma hayatında kazanılan esnekliklere, alım gücündeki yükselmeye ve bunun gibi yaşanan değişikliklerle birlikte turizm, sektör olarak bütün ülkelerin dikkatini çekmeye başlamıştır. Buna bağlı olarak en gözde sektör haline gelen turizm, ülkemizde de devlet teşviği ile geliştirilmeye çalışılmıştır. Özellikle 1980'li yıllarda Ege ve Akdeniz sahillerinde yapılan yatırımlarla birlikte Türkiye sektörden aldığı payı artırmıştır. Ancak son yıllarda turizmde yaşanan gelişmelere paralel olarak alternatif turizm türlerinin ön plana çıkmaya başladığı görülmektedir. Türkiye'nin bu yönü ile değerlendirildiğinde büyük bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Özellikle kış turizmi için gerekli olan doğal kaynakları yeterince büyüktür. Bu itibarla Erciyes Dağı'nda alan çalışması yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesi sürecinde emeklerini esirgemeyen başta danışman hocam Prof.Dr.Füsun İSTANBULLU DİNÇER'e, Yrd.Doç.Dr.Suna MUGAN ERTUĞRAL'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmalarımda bana destek veren çalışma arkadaşım Yakup Ertan ÖZAYKAL'a da teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ....III
ABSTRACT....IV
ÖNSÖZ....V
İÇİNDEKİLER....VI
TABLOLAR LİSTESİ....VII
KISALTMALAR LİSTESİ....IX
GİRİŞ....1

GİRİŞ 1
BİRİNCİ BÖLÜM 3
TURİZMİN GELİŞİMİ VE ALTERNATİF TURİZM TÜRÜ OLARAK KIŞ TURİZMİ 3
1.1.TURİZMİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE ALTERNATİF TURİZM İÇİNDE KIŞ TURİZMİNİN ÖNEMİ 3
1.1.1. Alternatif Turizmin Önemi 7
1.1.2. Dünya Turizmi İçinde Kış Turizminin Yeri ve Önemi 13
1.2.Kış Turizminin Tanımı ve Gelişme Şartları 19
1.3. Kış Turizminin Bölgesel Kalkınmaya Etkileri 27
1.4.Dünyada Önemli Kış Turizmi Merkezleri 34
1.4.1.Avusturya 37
1.4.2.İsviçre 39
1.4.3.Fransa 41
1.4.4.Romanya 42
1.4.5.Amerika Birleşik Devletleri: 44
1.4.6.Kanada 49

İKİNCİ BÖLÜM 52
TÜRKİYE'DE KIŞ TURİZMİ 52
2.1.Türk Turizminin Tarihsel Gelişimi Ve Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi: 52
2.2.Türkiye'de Kış Turizmi Merkezleri 57
2.2.1.Bolu-Kartalkaya-Esentepe Kayak Merkezi 64
2.2.2.Bursa-Uludağ 65
2.2.3.Erzurum-Palandöken 68
2.2.4.Kars-Sarıkamış-Cibiltepe 70
2.2.5.Antalya-Beydağı-Saklıkent Kayak Merkezi 73
2.2.6.Kayseri-Erciyes 76
2.2.7.Isparta Davraz Kış Sporları Merkezi 82
2.2.8.İzmir-Ödemiş-Bozdoğan Kış Sporları Merkezi 83
2.2.9.Erzincan-Bolkar Kayak Merkezi 83
2.2.10.Bitlis-Merkez Kayak Merkezi 84
2.2.11.Ağrı-Bubi Dağı Kayak Merkezi 84
2.2.12.Kastamonu-Ilgaz Kayak Merkezi 85
2.2.13.Aksaray Hasan Dağı Kayak Merkezi 87

2.2.13.Aksaray Hasan Dağı Kayak Merkezi 87
2.2.14.Erzincan-Munzur Dağları Kayak Merkezi 87
2.2.15.Gümüşhane-Trabzon-Zigana Kayak Merkezi....87
2.2.16.Sivas-Yıldızeli Kayak Merkezi....88
2.2.17.Ankara-Elmadağı Kayak Merkezi....88
2.2.18.Bayburt-Kop Dağı Kayak Merkezi 89
2.2.19.Bingöl-Kurucudağ-Yolaçtı Kayak Merkezi....89
2.2.20.Alanya-Akdağ Kayak Merkezi 90
2.2.21.Elazığ-Sivrice-Hazarbaba Kayak Merkezi 90
2.2.22.Kocaeli-Kartepe Kayak Merkezi 91
2.2.23. Bingöl-Bingöl Dağları Kayak Merkezi 92
2.3.Türkiye'de Kış Turizmi Arzının Diğer Ülkelerle Kıyaslanması 93
2.4.Türkiye'de Kış Turizmine Olan Talebin Yapısı....95
2.5.Türkiye'de Kış Turizminin Yabancı Turizme Açılması....97

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 100

ERCİYES KIŞ SPORLARI VE KIŞ TURİZMİ MERKEZİNE YÖNELİK BİR ALAN ÇALIŞMASI....100
3.1.Kayseri'de Turizm Arzının Yapısı....100
3.2.Erciyes'te Turizm Arzının Yapısı....104
3.2.1.Doğal Yapı....107
3.2.2.Kayak Pistleri....108
3.2.3.Konaklama Birimleri 108
3.2.4.Ulaşım....111
3.3.Kayseri'de Turizm Talebinin Yapısı....111
3.4.Erciyes'te Turizm Talebinin Yapısı....113
3.5.Erciyes Turizm Faaliyetlerinin Bölge Gelişimine Katkısı....115
3.6.Amaç 116
3.7.Kapsam....117
3.8.Metodoloji 117
3.9.Bulgular 118
3.9.1.Yerli Turistlere Yönelik Alan Çalışması....118
3.9.2.Yabancı Turistlere Yönelik Alan Çalışması 123
3.9.3.Otellere Yönelik Alan Çalışması 128
3.10.Anket Bulgularının Genel Olarak Değerlendirilmesi:....134
SONUÇ....139
KAYNAKÇA....143

EKLER 150

EK1:YERLİ TURİSTLERE YÖNELİK ANKET FORMU....150
EK2:YABANCI TURİSTLERE YÖNELİK ANKET FORMU 153
EK3:OTELLERE YÖNELİK ANKET FORMU 157

TABLOLAR LİSTESİ

TABLO NO	TABLO ADI	SAYFA NO.
TABLO 1	2020 Yılında Dünyada En Fazla Turist Gönderecek On Ülke (milyon)	13
TABLO 2	2020 Yılında Dünyada En Fazla Turist Çekecek On Ülke (milyon)	14
TABLO 3	ABD Kış Turizmi Ziyaretçi Sayısı	46
TABLO 4	ABD'de Kış Turizmi Ziyaretlerinin Bölgelere Göre Dağılımı	47
TABLO 5	ABD'de Açık Olan Kış Turizmi Merkezlerinin Yıllar İtibariyle Sayısı 1982-2001	48
TABLO 6	ABD Kış Sporları Endüstrisi Kayak/ "Snowboard" Amaçlı Ziyaretçi Sayısı (milyon) Bölgelere Göre Dağılım1979-2000	49
TABLO 7	Kanada'ya Kayak Ve "Snowboard" Amaçlı Seyahatlerin Sayısı	51
TABLO 8	Avrupa'da Kış Turizmine Katılanların Ülkelere Göre Dağılımı	97
TABLO 9	Türkiye, Avusturya, İsviçre Ve Fransa Kış Turizm Arzının Karşılaştırılması	98
TABLO 10	Türkiye'deki Kış Turizm Merkezleri	99
TABLO 11	Kayseri'de İşletme Belgeli Oteller	110
TABLO 12	Kayseri'de Yatırım Belgeli Oteller	111
TABLO 13	Kayseri'de İşletme Belgeli Lokantalar	111
TABLO 14	Kayseri'de Konaklayan Kişi, Geceleme Sayısı, Ortalama Kalış Süreleri, 2000	113
TABLO 15	Kayseri'de Yıllar İtibariyle Turist Sayıları	113
TABLO 16	2001 Yılında Kayseri'ye Gelen Turist Sayısı	114
TABLO 17	Kayseri Dedeman Oteli'ne Gelen Turistlerin Milliyetlerine Göre Dağılımı	116
TABLO 18	Meslek Dağılımı	119
TABLO 19	Ne Şekilde Yolculuk Ettikleri	120
TABLO 20	Yıllık Tatile Çıkma Oranı	120
TABLO 21	Erciyes'in Tercih Edilmesindeki Etken	121

TABLO 22 Konaklama Birimini Değerlendirme 121
TABLO 23 İşletmede Olması İstenilen İmkanlar 122
TABLO 24 Erciyes'e Ulaşım Şekli 123
TABLO 25 Erciyes'i Tercih Nedeni 123
TABLO 26 Bölgedeki Diğer Birimlerden Yararlanılıp Yararlanılmadığı 124
TABLO 27 Turistlerin Milliyetlerine Göre Dağılımı 124
TABLO 28 Meslek Dağılımı 125
TABLO 29 Ne Şekilde Yolculuk Ettikleri 125
TABLO 30 Yıllık Tatile Çıkma Oranı 126
TABLO 31 Erciyes'in Tercih Edilmesindeki Etken 126
TABLO 32 Konaklama Birimini Değerlendirme 127
TABLO 33 İşletmede Olması İstenilen İmkanlar 127
TABLO 34 Erciyes'e Ulaşım Şekli 128
TABLO 35 Erciyes'i Tercih Nedeni 128
TABLO 36 Bölgede Diğer Birimlerden Yararlanılıp Yararlanılmadığı 129
TABLO 37 Yararlanılan Diğer Birimler 129
TABLO 38 İşletmenin Yıldız Sayısı 130
TABLO 39 Otelin Hizmet Vermeye Başladığı Yıl 130
TABLO 40 İşletmede Çalışan Sayısı 130
TABLO 41 İşletmenin Türü 131
TABLO 42 İşletmenin Yatak Kapasitesi 131
TABLO 43 Otelde Uygulanan Pansiyon Durumu 132
TABLO 44 İşletmede Aylar İtibariyle Doluluk Oranı 132
TABLO 45 Mevcut Müşteri Profili 132
TABLO 46 Müşteri Hedef Kitleniz 133
TABLO 47 Hedef Kitle İçin Sunulan Yan Ürünler 133
TABLO 48 Otelin Özel Fiyat Uyguladığı Belirli Dönemler 134
TABLO 49 Otelin Fiyat Politikası 134

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	:	adı geçen eser
A.B.	:	Avrupa Birliği
A.B.D.	:	Amerika Birleşik Devletleri
B.Y.K.P.	:	Beş Yıllık Kalkınma Planı
BDT	:	Bağımsız Devletler Topluluğu
cm	:	Santimetre
Çev.	:	Çeviren
ÇDP	:	Çevre Düzeni Planı
D.İ.E.	:	Devlet İstatistik Enstitüsü
D.S.İ.	:	Devlet Su İşleri
D.P.T.	:	Devlet Planlama Teşkilatı
FIS	:	Uluslararası Kayak Federasyonu
G.S.M.H.	:	Gayri Safi Milli Hasıla
I.M.F.	:	Uluslararası Para Fonu (Internetional Monetary Fund)
info.	:	Bilgilendirme (information)
İTO	:	İstabul Ticaret Odası
İ.Ü.	:	İstanbul Üniversitesi
km.	:	Kilometre
K.O.B.İ.	:	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
Ltd.	:	Limited
M.Ö.	:	Milattan Önce
M.S.	:	Milattan Sonra
No.	:	Numara
O.E.C.D.	:	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (the Organization for Economic Cooperation and Development)
O.P.E.C.	:	Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (the Organization of Petrol Exporting Countries)
s.	:	Sayfa
ss.	:	Sayfalar
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti

TL	:	Türk Lirası
TÜRSAB	:	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
U.S.D.	:	Amerikan Doları (United States Dollars)
NSAA	:	Ulusal Kayak Merkezleri Birliği
vb.	:	Ve benzeri
vd.	:	Ve diğerleri
W.B.	:	Dünya Bankası (World Bank)
W.T.O.	:	Dünya Turizm Örgütü (World Tourism Organization)
Yay.	:	Yayın

GİRİŞ

Günümüzde dünya üzerinde en büyük sektör olarak anılan turizm, Dünya Turizm Örgütü verilerine göre yılda 474 milyar dolarlık uluslararası para hareketine yol açmakta ve yaklaşık 693 milyon kişinin farklı ülkeler arasında yer değiştirmesi, bu sayede de kültürler ve ekonomiler arasında en yoğun ilişkilerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda oluşturduğu canlılık, başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere tüm dünya ülkelerini turizme yöneltmekte ve bu hareketlilikten en üst seviyede faydalanma uğraşılarına hız kazandırmaktadır. Aynı oranda uluslararası turizm rekabeti de artmakta ve çetinleşmektedir. Sıkı rekabet koşullarında varlığını devam ettirebilmenin bir koşulu olarak ülkeler, sundukları turistik ürünlerde çeşitliliğe gitmektedirler. Kış turizminin bu çeşitliliğin sağlanabilmesinde temel alanlardan biri olduğu ise kuşku götürmez bir gerçektir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin uluslararası turizme yaklaşımları elbette ki daha farklı olabilmektedir. Bu ülkelerin ekonomilerinin gelişimi açısından turizmden mümkün olan en üst seviyede yararlanma zorunlulukları her geçen gün kendini hissettirmektedir. Turizmden en üst seviyede yararlanabilmenin yolu ise ürün çeşitliliği ile bütün pazarlara açık olabilmeğe ve bu sayede rekabet gücünün arttırılmasına ve ayrıca ülke turizminin tüm yıla yayılmasına bağlıdır.

Türkiye'de turizmin gelişimine dikkat edilirse en önemli hamlenin 1980'li yılların sonunda atıldığı ve bu yıllarda ortaya çıkan eğilimlerin bugünün turizm politikalarını şekillendirdiği görülmektedir. Kalkınma planlarında ve diğer pek çok temel yaklaşım modellerinde "kitle turizmi"nin desteklenmesi yolunda kararlar alındığı bilinmektedir. 1980'lerin sonlarından bu güne kadar geçen süre içerisinde kitle turizmi desteklenmiş ve teşvik edilmiş, bu sayede o günün koşullarına paralel olarak ülkeye en fazla oranda döviz girişi sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak bugün geldiğimiz noktada, Türkiye'nin turizm olgusunu sahillerden içeriye sokamadığı ve dolayısıyla iç bölgelerdeki çeşitli kaynaklarını turizm amaçlı kullanamadığı sonucu

ortaya çıkmaktadır. Sahillerle sınırlı kalan turizm hareketleri ise, bilindiği üzere yaz ayları ile sınırlı kalmaktadır. Dolayısıyla, ülke kaynaklarının verimli kullanılabildiği söylenememektedir. Ülke kaynaklarının verimli kullanılamaması ve bütün bölgelerin turizm yoluyla kalkınamaması ülkenin en başta gelen turizmle ilgili sorunu olmaktadır.

Bunun yanında uluslararası turizmde günümüzde ortaya çıkan mevcut eğilimlerin farkında olunması diğer bir önemli konudur. Bilindiği üzere, artık uluslararası pazarlarda alternatif turizm türlerine olan talep gittikçe artmaktadır.

Kış turizmi, katılımcı sayısının her geçen gün artması ve bu sayede her yıl değişik ülkelerde düzenlenen "kış sporları müsabakaları" ile yaygınlık kazanan geniş bir alandır. Ayrıca daha çok iç bölgelerde yer alan kış turizmi merkezleri kanalıyla sahillerden ötelere de ekonomik canlılık getirici etkisiyle bölgesel ekonomilere olumlu etki edeceği ortadadır. Türkiye, kış turizmi için gereken tüm doğal kaynaklara sahiptir. Geriye kalan, turizmin bu kolunun gelişimi için gereken altyapının sağlanması ve ürünün uluslararası pazarlarda tanıtımının yapılmasıdır. Bunun için de herşeyden önce konunun öneminin bilinmesi gerekmektedir.

Tezin 1. Bölümünde kış turizminin alternatif bir turizm türü olarak uluslararası turizm hareketleri içindeki yeri ortaya konmaya çalışılmakta, bu bağlamda dünya genelinde önemli kış turizmi hizmeti veren ülkelerin faaliyetleri ve mevcut durumları tanıtılmaya çalışılmaktadır. 2. Bölümde Türkiye'de kış turizmi kapsamında yapılanlar ve mevcut kaynaklar tartışılmakta, Türkiye'deki mevcut kış turizmi merkezleri de tanıtılmaktadır. 3. Bölümde ise kış turizminin gelişimi için neler yapılabileceği, Erciyes Dağı ve Kayseri'de bulunan işletmeler, bu işletmelerde konaklayan yerli ve yabancı turistler ile yapılan anket çalışmaları eşliğinde değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZMİN GELİŞİMİ VE ALTERNATİF TURİZM TÜRÜ OLARAK KIŞ TURİZMİ

1.1.TURİZMİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE ALTERNATİF TURİZM İÇİNDE KIŞ TURİZMİNİN ÖNEMİ

İnsanların sosyal, psikolojik ve kültürel amaçla bulundukları yer ve mekanlardan belli bir süre için başka ülke veya bölgeye olan seyahatleri turizm olayı olarak ifade edilmektedir.[1]

Seyahat hareketlerinin başlangıcı olarak, M.Ö.4000'lerde Sümerlilerin tekerleği icadı, parayı ve yazıyı bulmaları gösterilmektedir. Bu gelişmeyle birlikte seyahatler devam etmiş, M.Ö.3.000'li yıllarda piramitleri ziyaret ve M.Ö.700 yıllarında Yunan Olimpiyat Oyunlarına katılmak amacıyla seyahat edilmiştir. M.Ö.500'lü yıllarda ise Güneydoğu Asya'dan güneye ve doğuya (Hawaii'ye) gerçekleştirilen seyahatlerin yapıldığı bilinmektedir.[2] Romalılar döneminde de zevk, sağlık, ticaret amaçlı seyahatlerin yapıldığı ifade edilmektedir.[3] Bu dönemden sonra ise Haçlı Seferleri Doğu'dan Batı'ya kültürel açıdan büyük katkı sağlayan seyahatlerdir.[4] Avrupa'da 17. ve 18. yüzyıllarda Floransa'ya yapılan eğitim, diplomatik ve ticari amaçlı Grand Tour adı altında seyahatler gerçekleştirilmiştir.[5]

---

[1] Suna Muğan Ertuğral, "Otel İşletmelerinde Kuruluş Yeri Seçimi:İstanbul'daki Beş ve Dört Yıldızlı Oteller il İlgili Bir Alan Araştırması", **Anatolia Dergisi**, Eylül-Aralık 1998, s.34.

[2] Robert McIntosh and Charles R. Goeldner, **Tourism: Principles, Practices, Philosophies**, 6.Edition, John Wiley&Sons Inc., Canada, 1990, ss.22-23.

[3] Tunca Toskay, Turizm: **Turizm Olayına Genel Yaklaşım**, 3.Baskı, İstanbul, Der Yayınları, 1989, ss.79-81

[4] McIntosh and Goeldner, **a.g.e.**, s.23.

[5] McIntosh and Goeldner, **a.g.e.**, s.26.

Avrupa ve Kuzey Amerika'da, 19.yüzyılda ulaşım araçlarındaki gelişmeyle birlikte ulaşım imkanları genişlemiştir. Otel zincirlerinin kuruluşu ve işletmeye açılması da bu dönemde gerçekleşmiştir. [6]

Thomas Cook'un 1860 yılında ilk seyahat acentasını kurarak düzenli olarak seyahati örgütlemesi turizm alanındaki büyük gelişmelerden birisidir. Thomas Cook, 1841 yılında İngiliz Yeşilay Örgütü'nün delegelerini Midland Demiryolu şirketiyle anlaşarak, özel gidiş-dönüş biletleri bastırmak suretiyle Leichester'dan Loughborough'ya götürmüştür. Seyahat hizmet şekillerini geliştirmiş, bütün masrafları içeren tur paketleri düzenlemiş ve taksitle ödeme kolaylığı getirmiş, denizaşırı ilk düzenli turları organize etmiş, döviz ve kambiyo işlemleri getirmiştir[7]

20.yüzyılın ilk yarısında yaşanan I. Dünya ve II. Dünya Savaşları neticesinde turizmin gelişimi yavaşlamıştır. Ancak, motorlu kara taşıtları teknolojisinde yaşanan gelişmeler, turizmin gelişiminde büyük öneme sahiptir.[8] I.Dünya Savaşı'nda havacılık alanında yaşanan gelişmelerle birlikte uçakların seyahatlerde kullanılması seyahat imkanını artırmıştır. [9] II.Dünya Savaşı'ndan sonra ise, özellikle uçak teknolojisinde yaşanan gelişmeler turizm sektörünün ön plana çıkmasını sağlamıştır.[10] Diğer gelişmelerle birlikte turizm sektörü esas gelişimini II.Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleştirmiştir.[11]

Turizm 20.yüzyılın ikinci yarısında büyük bir gelişim göstermiştir. Özellikle dünyada son yıllarda yaşanan gelşimelerin turizm sektörüne etkisi büyüktür. Bu ilerlemenin teknolojideki gelişmelere paralel olarak arttığı belirtilmektedir.

---

[6] A.J. Burkart and S. Medlik, **Tourism: Past, Present and Future**, Heinemann Proffessional Publishing Ltd., 2. Edition, Redwood Burn Limited, Great Britain, 1989, ss.11-19.

[7] Şükrü Yarcan ve Metehan Peköz, **Seyahat İşletmeleri** , 2.Basım, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1997, s.4.

[8] Toskay, **a.g.e.**, s.94.

[9] Orhan İçöz, **Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi**, Turhan Kitabevi Yayınları, Genişletilmiş 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, Haziran 1998, ss.16-17.

[10] Peter E. Murphy, **Tourism**, Methuen Inc., New York, 1985, s.19.

[11] İstanbullu Dinçer Füsun, **Avrupa Birliği'nde Turizm ve Uygulanan Politikalar**, Der Yayınları,İstanbul 1997, s.12

Gelişmenin göstergelerinden birisi de Dünya'da 1950'de 25 milyon dolayında insan seyahat ederken, bu rakamın 2000 yılında 698 milyona yaklaşmış olmasıdır.[12]

Teknolojik gelişmeler, çalışma yaşamının ortaya çıkardığı sorunlar, çevre kirliliği, yeni bölgeleri ve çekim merkezlerini tanıma arzusu, boş zamanın artması, bireylerin özel zevk ve hobilerine yönelik geliştirilen kısa süreli turlar, iş ve eğlence unsurlarının aynı zaman diliminde gerçekleştirilebilmesi, insanoğlunun seyahat faaliyetlerinin tüm dünyada yoğunlaşmasına neden olmaktadır. [13]

Ekonomik ve sosyal gelişmelerdeki rolü her geçen gün biraz daha artan turizm sektörü ile ülkeler şimdi daha yakından ilgilenmektedir. Zira yapılan hesaplamalarda gelecek on yıl içinde seyahat ve turizm endüstrisinin 100 milyondan daha fazla iş olanağı yaratması öngörülmektedir. 3. binyılda sürdürülebilir turizm için öneriler aşağıdaki şekildedir: [14]

-Varolan düzenlemenin, kapasitenin değerlendirilmesi ve sürdürülebilir turizm için gönüllü bir çalışma planı hazırlanması,

-Kuruluşların operasyonlarının tamamlanmasında ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel değerlerin belirlenmesi,

-Kamuoyunun bilinçlendirilmesi,

-Sürdürülebilir bir turizm gelişiminin planlanması,

---

[12] WTO, "International Tourist Arrivals by Country of Destination," (Çevrimiçi) http://www.world-tourism.org/market_research/facts&figures/latest_data/MT2002_ita01.pdf, 12.04.2002., s.1.

[13] Mithat Zeki Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", **Kayseri İlinin Ekonomik Gelişimi Semineri**, İktisadi Araştırmalar Vakfı, Kayseri, 1997, s. 119

[14] Türsab, WTTC Raporu, "Dünyanın İstihdam Sorununu Turizm Sektörü Çözecek", **Türsab Dergisi**, sayı 152, Eylül 1996, s. 45

-Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında bilgi ve teknoloji alışverişini mümkün kılmak ve organize etmek,

-Bütün sektörlerin katılımını sağlamak,

-Çekirdeğinde sürdürülebilirlik ve kalıcılık olan yeni turistik ürünlerin üretilmesi,

-Sürdürülebilir turizm gelişimi için bir ölçme metodu geliştirmek,

-Aynı amaçlı ortaklıklar kurmak,

-Atıkları minimuma indirmek, tekrar ve dönüşümlü tüketimi artırmak,

-Atık su yönetimi,

-Tehlikeli maddeler sorunu,

-Ulaşım,

-Arsa kullanımı haklarının planlanması,

-Çevre konularında tüketicilerin, personelin ve toplulukların katılımının sağlanması,

-Sürdürülebilirlik göz önüne alınarak tasarımların yapılması,

Yirmibirinci yüzyıla girdiğimiz şu günlerde, ulaştırma, teknoloji ve haberleşme alanlarında baş döndürücü gelişmeler yaşanmaktadır. Bu değişim endüstrilerin yapılarını ve önemini etkilerken, toplumları da değişik boyutlarda etkilemeye devam etmektedir. Değişimden en çok etkilenen sektörlerin başında

turizm gelmektedir. Sağlık standartlarında iyileştirme ulaşım giderlerindeki düşüş, küçülen aile aypısı, gelir düzyinde artış, altyapılarda görülen gelişme ve nihayet, turizmin artan önemine paralel, turistlere karşı gösterilen konukseverlik turizmin gelişmesini sağlamıştır. Turizmin ödemeler dengesindeki açıkları kapatma, istidam yaratma ve ekonomik büyümedeki artan önemi, hükümetlerin turizme daha çok ilgi duymalarına yolaçmıştır. Yine 1950'li yıllardan sonra, boş zamanların artması, ücretli tatil hakkı, teknolojik gelişmeler, sosyal güvenlik, turizm bilincinin oluşması v.s. gibi unsurlarında çok olumlu katkıları sonucu bir çığ gibi büyümüştür. [15]

1.1.1. Alternatif Turizmin Önemi

Turizm sektöründeki tarihsel gelişimle birlikte turizm çeşitlerinin de önemli bir konu olduğu gerçeği gözönünde bulundurulmalıdır. Bu amaçla turizm çeşitleri belirlenmeye çalışılmış, bu konuda farklı ayırımlar sunulmuştur.

Turizmin, genel anlamda iç ve dış turizm olarak ikiye ayrılması gerektiği düşünülmektedir.[16] Bunun yanında mevsimlere göre yaz turizmi ve kış turizmi olarak da ayırıma tabi tutulabilmektedir.

Bir başka ayırım da ise alternatif turizm, sosyal turizm, bireysel turizm ve kitle turizmi olarak sınıflandırmak mümkündür.

İnceleme konumuz kış turizmi, alternatif turizm türleri içerisinde yer almaktadır. Tüm yıl boyunca yapılması için geliştirilen iş ve ortak ilgi turizminin yanında aşağıdaki gibi daha geniş bir alternatif turizm ayırımından da söz etmek mümkündür:

1. Kış Sporları Turizmi (Winter Sports)
2. Sağlık Turizmi-Kürler

---

[15] Mehmet Altınay, "Alternatif Turizm", **Türsab Dergisi**, Sayı 151, Ağustos 1996, s.59.
[16] Burkart and Medlik, **a.g.e.**, s.43.

3. Kültür Turizmi
4. İnanç Turizmi
5. Hafta Sonu Turizmi ("Weekend Tourism"):
6. Kruvaziyer Turizmi
7. Tarihsel Turizm
8. Etnik Turizm
9. Çevresel Turizm

Alternatif turizm, bu ayırımlar dışında aşağıdaki şekillerde de uygulanmaktadır:[17]

- Yamaç Paraşütü (Delta Kanat) - "Parapante" turları
- Golf Turizmi
- Kuş Gözetleme Turizmi ("Ornitoloji")
- Yayla Turizmi.
- Hobi Turizmi
- Akarsu Turizmi (Rafting)
- Mağara Turizmi
- Trekking (Dağlık ve tepelik arazilerde yapılan yürüyüşler)
- Atlı Turlar
- Kano ve Katamaran Turları
- Sualtı Dalgıçlığı ("Scuba diving")

Turizmde yaşanan gelişmelere paralel olarak, beraberinde birtakım olumsuzlukları da getirmiştir. 1950'li yıllardan beri yoğun biçimde uygulanan kitle turizmi "hızlı gelişme, kısa vadeli proğramlar, maksimum karlılık, büyük adımlarla büyüme eğilimi gösteren turizm hareketi" olarak tanımlanabilir. Ancak, kitle turizmi sadece ekonomik hedefleri gözetmekte olup, çevresel ve sosyal hedefleri dışlamaktadır. Araştırmacılar, gözlemciler turizmin yarattığı ekonomik faydalar yanında olumsuz etkilerini de tartışmaya başlamışlardır. Çevre sorunları, yerel kültüre etkileri, ahlaki değerlere olumsuz yansımaları, tartışılan önemli konuların başındadır. Araştırmacılar, merkezi ve yerel idareler, turizmin getirdiği

[17] Çiğdem Öner, **Seyahat Ticareti**, 1.Basım, Literatür Yayınları:19, Literatür Yayıncılık, İstanbul, Mart 1997, ss.8-9.

olumsuzlukları aşmak veya asgariye indirmek için "Alternatif Turizm" kavramını gündeme getirmişlerdir. Alternatif turizmin, tüketicilerin aşağıdaki beklentilerine cevap verirken, hükümetlerin de getirdiği olumsuzlukları, gidermesi ile mümkündür.[18]

1-Yeniye, özele olan ilgiye bağlı araştırma isteği,

2-Küçük gruplarla, başka insanlarla birarada olma, sosyal deneyim isteği, dağ yürüyüşlerinde, spor etkinliklerinde biotik bir deneyim sağlama isteği,

3-Açık havada yaşama sevgisi,

4-Genelde kitle turizmine (Mass Tourism) seçenek olarak önerilen "Alternatif Turizm" değişik anlamları olan bir kavram olmakla birlikte "yavaş ve adım adım gelişme, optimum karlılık, uzun vadeli proğramlar, değişime karşı direnç, çevre değerlerine saygı, çevreyle bütünleşme"yi ifade etmektedir. "Green Tourism" "Soft Tourism", "Eco Tourism" gibi kavramlarda bir alternatif öneren turizm seçeneklerini ifade etmektedir. Dolayısıyla değişik kavramlar ve bir çok amacı bünyesinde taşıyan "Alternatif Turizm" kavramını kullanırken özen göstermek gerekmektedir.[19]

Tüketici açısından, kitle turizmi, paket tüketim, diğer bir ifade ile, seçeneği olmayan tüketime alternatif, bireysel tüketim tercihlerinin öne çıkmadığı bir turizm anlayışıdır. Konaklama alanında, beş yıldızlı oteller, birinci sınıf tatil köyleri ile yerel şartlardan ve kültürden uzak turizme alternatif, küçük ve orta ölçekli, yerel mefruşat ve el işi ile dekore edilmiş tesislerde, yerel kültürle iç içe, daha doğal şartlarda barınma düşünülebilir. Turistik ürün için alternatif, ucuz kitle turizmi yerine, gelir düzeyi yüksek turistleri hedef alan alternatif turizm çeşitleri (kış sporları, su sporları, yat işletmeciliği) gösterilebilir. Ulaşım alanında, hava, deniz, kara ulaşımı, yerine göre biri diğerinin alternatifi olabilir. Yine deniz, kum, güneş turizmi yanında, kültür,

[18] Altınay, **a.g.e.**, s.59.
[19] Altınay, **a.g.e.**, s.59.

sağlık, kongre, turizm alternatifleri önerilebilir. Planlama açısından, yerel şartları dikkate alan bir turizm planlama yaklaşımı alternatif olabilir. [20]

Alternatif turizm ve kitle turizmi strateji ve planlama yönlerinden de farklılık göstermekte olup bu farklılıklar; [21]

Kitle Turizmi: Plansız mekansal organizasyonlar, bağımsız projeler, bağımsız yapım programları, kapalı mekan ağırlıklı, yeni bina kullanımı, her talebi karşılama eğilimi, heryerde turizm, ekonomik faydalar, özel araç ağırlıklı, mimaride uluslararası çizgiler, talebin en yüksek olduğu noktaya kapasite tayini, standart paket proğramlar, pasif turizm gibi özelliklere sahiptir. [22]

Alternatif Turizm: Planlı mekansal organizasyonlar, temel kavramlara öncelik, bölge ile bütünleşmiş planlar, yerleşme için özel önem, açık mekana ağırlık, mevcut yapı stokunu kullanma, talebe sınır koyma, yerel işgücü, toplu ulaşım, yöresel mimari, talep ortalamasına göre kapasite tayini, bireysel proğramlar, dinamizm ve aktiflik olarak tanımlanabilir.[23]

Görüldüğü gibi yerine göre alternatif turizm çok değişik amaçlar için seçenek anlamında kullanılmaktadır. Eğer amaç çevreye, doğaya verilen zararları dikkate alarak, çevreye ve yöre halkına duyarlı, kitle turizmi yerine, alternatif turizmi gündeme getirmekte çok dikkatli olmak gerekmektedir. Kitle turizmi ve alternatif turizm modelleri iki farklı ve önemli kavrama işaret etmektedir. Bunlar çevrenin taşıma kapasitesi ve doygunluk noktasıdır. Yöresel plan ve stratejiler bu iki temel yaklaşıma göre çizilmelidir. Ekonomik hedefleri öncelik yapan "Kitle Turizmine" alternatif aramak yerine kitle turizminin olumsuzluklarını da dikkate alan, çevreye ve kültüre duyarlı, tamamlayıcı "Alternatif Turizm" politikalarına ihtiyaç vardır. [24]

---

[20] Altınay, **a.g.e.**, s.60.
[21] Altınay, **a.g.e.**, s.60.
[22] Altınay, **a.g.e.**, s.60.
[23] Altınay, **a.g.e.**, s.60.
[24] Altınay, **a.g.e.**, s.60.

Dünyanın hemen her yerindeki turizm destinasyonlarının ortak problemi, sundukları ürünün niteliğine bağlı olarak mevcut turizm potansiyellerinin mevsimsel özellik göstermesidir. Bu, destinasyonun sahip olduğu doğal ve fiziki kaynaklarla yakından ilgilidir. Ayrıca, günümüze dek işleyen süreç içerisinde destinasyonda turizmin izlediği yol ve bölgeye olan turizm talebinin yapısı da bu konuda etkili olmaktadır. Özellikle kıyı kesimlerinde toplanan turistik ürünlerin ortaya koyduğu deniz, güneş, kum faaliyetlerini içeren tatil turizmi, bölgede yaz mevsiminin uzunluğu ile sınırlı kalırken, soğukların artması ile turizm tesislerini atıl durumda bırakmakta, aynı dönemde bir çok turizm sektörü çalışanı işinden olmakta ve hem turizm yatırımları açısından hem de ülke açısından önemli maddi kayıplara sebep olmaktadır. Bu kayıpların bilincinde olan ve önleyebilmek için de gerekli doğal kaynaklara sahip ülkeler turizmde sürekliliği sağlamak amacıyla alternatif turizm çeşitlerine yönelmektedirler. Alternatif turizm çeşitleri içerisinde en önemlilerinden biri de kış turizmidir.

Alternatif turizm çeşitleri içerisinde yer alan kış turizmine olan talep gün geçtikçe artmaktadır. Kış turizmi içerisinde insanları seyahate iten temel unsurların başında kayak, *snowboard gibi sportif uğraşılar gelmektedir. Bunlar zaten doğaları gereği ilgilenen insanları stresten kurtaran aktivitelerdir. Dünya genelinde hemen her kış düzenlenen Uluslararası Kış Sporları Yarışmaları dikkate alındığında kış turizmi ve aynı kapsamda değerlendirilebilecek olan kış sporları için seyahatlerin ne derece önemli olduğu daha kolay anlaşılabilmektedir. Spor olayları ve sportif aktivitelerin, başlı başına bir seyahat motivasyonu olmasından dolayı turizm olayının ortaya çıkmasını sağlayan temel etkenlerden biri olduğu görülmektedir.[25]

---

[25] McIntosh and Goeldner, **a.g.e.,** ss.146-148.

*snowboard, kayak tahtası olarak türkçeleştirebileceğimiz bir aletin üzerinde ayakta durulmak suretiyle yapılan kayak türüdür. Dolayısıyla tam karşılığı olmadığından çalışmamızda bugünkü kullanım şekli olan "Snowboard" kullanılacaktır.

Karlarla kaplı yüksek dağlarında uzun pistlerin inşa edilebileceği alanlara sahip olan ülkeler, bu turizm çeşidinden pay alabilmek ve genel turistik harcamalar içerisinde yüksek harcama düzeyinde olan kış turistini çekebilmek için yatırımlar yapmaktadırlar.

Ülkemiz turizm alanında son yirmi yılda gelişme kaydetmiş ve turizm potansiyelini değerlendirmeye başlamıştır. Türkiye, 1990'lı yıllara kadar devamlı olarak kitle turizminin desteklenmesi yolunda politikalar uygulamıştır.[26] 1970'li yıllardan itibaren Güney Antalya Bölgesi ve 1980'lerde de bütün Akdeniz ve Ege kıyılarında turizm altyapısı oluşturma çalışmaları sürdürülmüştür. Bu çalışmaların hemen hepsi, deniz, güneş, kum ağırlıklı olan ve kıyılarda sıkışıp kalmış bir turizm anlayışının yer etmesine olanak sağlamıştır. Bunun yanında alternatif turizm çeşidi olarak kültür turizmine öncelik verilmiş ve bu kapsamda İstanbul ve Kapadokya gibi destinasyonlarda geliştirme faaliyetlerine gidilmiştir. Kış turizmi yatırımları ise ilk yıllarda daha çok yerli talebi karşılamak üzere yapılmıştır. Bunlarda önde gelen bölgeler büyük pazarlar olarak İstanbul ve Ankara'ya en yakın olan yerler olarak Uludağ, Kartalkaya ve daha az ölçüde Erciyes'tir. Ancak konunun uzmanı kişiler tarafından da belirtildiği üzere, henüz kış turizmi Türkiye'de hak ettiği gelişmeyi gösterememiştir. Bu itibarla yapılması gereken çok şeyin olduğu ortadadır. Özellikle deniz güneş kum destinasyonuyla tanınan ülkemizde turizm aktivitelerinin tüm yıla yayılması amacıyla alternatif turizm çeşitlerine yönlenilmesi sektörün gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Yılın üçte ikilik bir diliminde karlarla kaplı yüksek dağlara sahip ülkemizin, özellikle kış turizmine yönelik doğal imkanları oldukça fazladır. Yukarıda belirtildiği üzere, turizmin gelişimi ve 12 aya yayılmasında bu potansiyelini değerlendirmesi gerekmektedir.

---

[26] *DPT, "6.Beş Yıllık Kalkınma Planı", (Çevrimiçi) www.dpt.gov.tr, 20 Ocak 2002., ss.281-282
*DPT, "7.Beş Yıllık Kalkınma Planı", (Çevrimiçi) www.dpt.gov.tr, 20 Ocak 2002., ss.162-164

1.1.2. Dünya Turizmi İçinde Kış Turizminin Yeri ve Önemi

Dünyada turizm sektörü en hızlı gelişen sektördür. Dünya Turizm Örgütü tarafından yapılan projeksiyonda, 2020 yılına kadar turizm sektörünün yıllık ortalama %4,3 büyüyeceği tahmin edilmektedir.[27] 2020 yılında dünyada en çok turist gönderecek 10 ülke Tablo 1'de şöyle sıralanmaktadır;

Tablo 1
2020 Yılında Dünyada En Fazla Turist Gönderecek On Ülke (milyon)

ÜLKELER	TURİST (Milyon)	%
Almanya	163.5	10.2
Japonya	141.5	8.8
ABD	123.3	7.7
Çin	100.0	6.2
İngiltere	96.1	6.0
Fransa	37.6	2.3
Hollanda	35.4	2.2
Kanada	31.3	2.0
Rusya	30.5	1.9
İtalya	29.7	1.9
TOPLAM	**788.9**	**49.2**

Kaynak: WTO, **Tourism:2020 Vision: Influences, Directional Flows and Key Trends**, WTO, Madrid, 1997, s.4.

Tablo 1'de de görüldüğü üzere en fazla turist gönderen ülkeler sıralamasında Almanya birinci sıradadır. Almanya'yı sırasıyla Japonya, ABD ve Çin izlemektedir. Buradan anlaşılacağı üzere buğün olduğu gibi, 2020 yılında da en fazla turist gönderen ülkeler sıralamasında ABD ve Avrupa ülkeleri ağırlık taşımaktadır.

---

[27] WTO, Tourism: **2020 Vision: Influences, Directional Flows and Key Trends**, WTO, Madrid, 1997, s.4.

Yine aynı çalışmalarla belirlenen en çok turist çekecek ilk on ülke pazar payları ve büyüme hızları ile birlikte Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2
2020 Yılında Dünyada En Fazla Turist Çekecek On Ülke (milyon)

Ülkeler	Turist Sayısı(Milyon)	Pazar Payları	Yıllık Ortalama Büyüme Hızları (1995-2020)
Çin	137.1	8.6	8
ABD	102.4	6.4	3.5
Fransa	93.3	5.8	1.8
İspanya	71.0	4.4	2.4
Hong Kong	59.3	3.7	7.3
İtalya	52.9	3.3	2.2
İngiltere	52.9	3.3	3.0
Meksika	48.9	3.1	3.6
Rusya	47.1	2.9	6.7
Çek Cum.	44.0	2.7	4.0
TOPLAM	**708.8**	**44.2**	-

Kaynak: WTO, **a.g.e.**, p.4.

Burada dikkat çekici nokta; Çin'in ilk sıraya yükselmesi Rusya ve Çek Cumhuriyetleri gibi ülkelerin turizm pazarından aldıkları payları büyük oranda arttırarak ilk ona girecekleridir.

Avrupa için beklenen gelişmeler ise; sahil destinasyonunu seçen Avrupalı turistlerin Avrupa dışına daha fazla çıkacak olmalarıdır. Buna göre sahil

destinasyonu sunan Akdeniz ülkelerinin Japonya, Kuzey Amerika, Güney Amerika ve sanayileşen Asya ülkelerinin taleplerini değerlendirmeye çalışmaları gerekmektedir.

Avrupa turizminin bu gelişmeyi dikkate alarak ürün ve pazar çeşitliliğine giderek pazar bölümlerini dikkate almaları gerekmektedir.

Avrupa'da genel bir gerileme yaşanırken, Akdeniz ülkeleri bundan etkilenmeyecek, Sovyet Bloğu Ülkeleri ve Doğu Avrupa Ülkelerinin ise, turizm pazarında gelişme kaydedecekleri tahmin edilmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri Türkiye açısından rakip olacaklardır.[28]

Bu araştırmada, Avrupa 5 ayrı bölge olarak incelenmiş olup, Türkiye Doğu Akdeniz Grubu içerisinde yer almaktadır. Türkiye'nin grubunda Kıbrıs ve İsrail bulunmaktadır. Bu bölgenin 1995-2020 periyodunda ortalama %4,6'lık turist sayısı artışı yakalayacağı tahmin edilmektedir. Bu üç ülkeye 2020 yılında 35 milyon turist gelmesi beklenmektedir. Ancak en hızlı büyümeyi %4,8 ile Orta ve Doğu Avrupa yakalayacak, turist sayısı 245 milyona ulaşacaktır.[29]

Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO) yaptığı araştırmada turizmde oluşacak mega trendler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu trendler; [30]

-Kitle turizmi yine devam etmekle birlikte alternatif turizm çeşitleri önem kazanmaya başlayacaktır.

---

[28] WTO, **Tourism:2020 Vision: Influences, Directional Flows and Key Trends**, WTO, Madrid, 1997, ss.3-5.

[29] WTO, **Tourism:2020 Vision: Influences, Directional Flows and Key Trends**, WTO, Madrid, 1997, ss.18-20.

[30] G. McIntyre, **Sustainable Tourism Development Guide For Local Planners**. World Tourism Organization, 1997, Madrid, s.9.

-Dağıtım ve destinasyon seçiminde elektronik teknolojisi en önemli etkenlerden biri haline gelecektir.

-Küreselleşme yerelleşmeye, yerelleşmede küreselleşmeye yol açacaktır.

-Seyahatlerin daha hızlı gerçekleştirilmesi işlemlerin hızlanmasına, bu ise yeni yapılanmalara sebep olacaktır.

-Rekabet internet üzerine kayacak ve başarı burada sağlanacaktır.

-Turistlerin beklentileri konfor ve macera amaçlı olmak üzere ikisi üzerine odaklanacaktır.

-Uzay turizmi gibi yeni turizm türleri ortaya çıkacaktır.

-Destinasyonlar birer moda aksesuarı gibi düşünülecektir.

-Ürün geliştirmede eğlendiricilik, eğiticilik ve heyecan vericilik unsurları dikkate alınacaktır.

-Ürün çeşitlendirmesi ve geliştirilmesinde imaj unsuru ön plana çıkacaktır.

-Asyalı turistlerin katılımı artacak ve buna bağlı olarak bunları destinasyonlara çekmek için rekabet yaşanacaktır.

-Sektördeki ahlaki ve etik kuralların önem kazanması için çaba sarfedilecektir.

Ülkemizde 2,5 milyon kişi bu sektörden iş imkanı sağlamaktadır. Ayrıca sektörün etkileşim içinde olduğu 36 ayrı sektör sözkonusudur.[31]

[31] Işık Uğurtuğ, "Bursa ve Kış Turizmimiz", **Hotel Dergisi**, Sayı 16, Mart 2001, ss.16-17

Yukarıda belirtildiği üzere, alternatif turizm çeşitlerinde beklenen gelişme kış turizmi açısından da önem kazanacaktır. Bununla birlikte 2002 yılının Birleşmiş Milletler tarafından "Dağlar Yılı" ilan edilmesi de dağ ve kış turizmi açısından önemli bir gelişme olarak görülebilir.[32]

Türkiye, yılın dörtte üçünde karla kaplı, dağ ve kış turizmine yönelik çok sayıda destinasyona sahip olmasına rağmen bu potansiyel yeterli ölçüde değerlendirilememiştir. 1980'li yıllarla birlikte başlayan turizmdeki atak, kitle turizmi yönünde gelişme kaydetmiştir. Dolayısıyla dağ ve kış turizmi beklenen gelişmeyi gösterememiştir. Dünya'da ise özellikle kayak sporuna karşı ilgi büyüktür. 1997 yılında Fransa'da yapılan bir araştırmada, dünyada amatör ve profesyonel olmak üzere toplam 64 milyon kayak sporcusunun bulunduğu ve bu rakamın 32 milyonunu Avrupalıların oluşturduğu ifade edilmektedir. Bugün için Türkiye'de 500 bin kişinin dağ ve kış sporları ile ilgilendiği tahmin edilmektedir.[33]

Kış turizminin, tüm dünya genelindeki kış turizmi destinasyonları ve servisleri dikkate alındığında spor amaçlı seyahatlerle birlikte geliştiği ve ortaya çıktığı görülür. Spor ile turizm arasında üçlü bir ilişki söz konusudur. Bu ilişkinin ilk ayağı turizm olayı çerçevesinde meydana gelen sportif faaliyetlerdir. Yaşanılan alan dışına sportif amaçlı çıkışlar turizm olayı içerisinde değerlendirilmektedir. İkinci ayak, spor organizasyonlarıdır. Bölgesel, ulusal ve uluslararası spor organizasyonları, katılımcıları ve seyircileri yaşadıkları yerin dışına çekmektedir. Üçüncü ayak, spor yapmak için değil de geçmişte bir spor faaliyeti ile birlikte anılmış ya da gelecekte bir sportif organizasyona ev sahipliği yapacak destinasyonlara ziyaret amaçlı gezilerdir. İnsanlar bu tür yerleri merak duygusuyla karışık olarak gezmek istemektedir. [34]

---

[32] Sunay Ünlü Yücel, "Kar Turizminde Yolun Başındayız", **Tursab Dergi**, Sayı 214, Aralık 2001, s.16.
[33] Ünlü Yücel, **a.g.e.** s.16.
[34] Toskay, **a.g.e.**, s.157.

Bir bölgenin kış sporları merkezi olarak başarılı olması için uygun iklim, kar ve yeryüzü özelliklerinin yeterli olmayacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Merkezi ısıtmalı oteller, teleferikler ve kayak eğimleri için özel bakım yatırımları gereklidir. Bazı merkezlerde kar yapım makineleri kullanılmakta veya başka bölgelerden kar taşınmaktadır.[35]

Kış turizminin en temel unsuru hiç kuşkusuz kayak sporudur. Spor katılımcılarını bir destinasyona çekmeye yönelik düzenlenen turnuvalar, turizm pazarlamasının belirleyici bir unsuru haline gelmiştir.[36] Bununla birlikte kış turizmi esas olarak daha fazla genç ve sportmen kişilerin tercih ettiği bir turizm türüdür ve yazın gerçekleştirilen çok çeşitli aktivitelerin popülaritesine ulaşamamaktadır. Kış sezonu turizm aktiviteleri açısından yaz sezonu ile boy ölçüşemez.[37]

Spor turizmi destinasyonlar bazında bir kalkınma modeli şeklinde teşvik edilmektedir.[38] Spor turizmine veya sportif organizasyonların turistik bir ürüne dönüştürülmesinin en belirgin örneği kayak amaçlı seyahatler ve kış turizmidir. Bunun yanında, iyi kayak şartları bir kış sporları merkezine birçok turist çekmek için yeterli olmayıp büyük merkezler için gece kulüpleri, restoranlar ve barlar önem taşımaktadır.

Aslında spor başlı başına bir turistik seyahat motivasyonu durumuna gelmiş bulunmaktadır. İki çeşit kış sporları temeli bulunmaktadır: Kendi yaşam ve ulaşım sistemi bulunan ve "destinasyon" olarak düşünülen köyler; ve çok daha büyük ve birbirinden uzak ve toplu ulaşımla bağlantılı teleferik istasyonlarının bulunduğu "merkezler". İkincinin bir çeşidi boş bir dağlık bölgede inşa edilen "oluşturulmuş merkez"dir. Oluşturulmuş merkez daha çok Fransa ve İtalya'da bulunmaktadır.

---

[35] Robert Christie Mill and Alastair M. Morrison, **The Tourism System-An Introductory Text**, Second Edition, Prentice Hall Inc., New Jersey, USA, 1992, s.248.
[36] B. Christine Green and Laurence Chalip, "Sport Tourism as the Celebration of Subculture", **Annals Of Tourism Research**, Vol.25, No.2, Elsevier Science Ltd., London, 1998, s.275.
[37] Mill and Morrison, **a.g.e.**, s.250.
[38] Green and Chalip, **a.g.e.**, s.276.

Buralarda küçük kırsal kesim yerleşim alanları ile gökdelenler bir arada bulunmaktadır. Genel olarak büyük merkezler sofistike bir kayak sonrası gece hayatı tercih eden turistlere, daha küçük destinasyonlar ise sadece kayak amacı güden turistlere hitap etmektedir. Güvenlik konusu yeni gelişen merkezler için bir sorun teşkil etmektedir. Kayak bölgelerindeki kazaları önleme sorununun dışında daha ciddi bir çığ sorunu bulunmaktadır. Tarih boyunca çığ olayları birçok hayat kaybına ve yıkıma sebep olmuştur. Bu da güvenlik planlamasının yetersiz olduğunu göstermektedir. [39]

1.2.Kış Turizminin Tanımı ve Gelişme Şartları

Alternatif turizm çeşitleri içerisinde değerlendirebileceğimiz dağ ve kış turizmi içerisinde yer alan tanımların açıklanması, hem çalışmamıza esas teşkil edecek noktalarda anlam karmaşasını önleyecek hem de tekrar tekrar açıklamamıza gerek kalmayacaktır. Bu itibarla; Dağ Turizmi, Dağ Sporları, Kış Turizmi, Kış Sporları, Kayak Sporu, Kayak Mekanik Tesisleri, Teleski, Telesiyej, Telekabin, Teleferik, Dağ Treni tanımlarını izleyen sıralamada açıklayabiliriz; [40]

Dağ Turizmi: Dağ ikliminde bulunma dinlenme ve tatil ile dağ sporları yapma uğraşlarını kapsayan bir turizm hareketidir. Bu tür uygulamalar genellikle dağlık yöreler üzerinde planlanır ve geliştirilirler.

Dağ Sporları: Dağlık yörelerde sürdürülen sportif amaçlı gezi, yürüyüş, tırmanma ve kayaklı uygulamaları kapsayan bireysel veya toplu olarak yapılan belirli araç ve gereçlerin doğa koşullarına ve yazılı kurallara uygun olarak kullanıldığı bir spor dalıdır.

---

[39] Mill and Morrison, **a.g.e.**, s.249.
[40] İsmet Ülker, **Dağ Turizmi**, T.C.Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Müdürlüğü, Devran Matbaacılık, Ankara,1992, ss.11-15.

Kış Turizmi: Genellikle karlı ortamlarda yapılan ve kış sporları uygulamalarının ağırlıklı olarak geliştirildiği merkez ve alanlar üzerinde yoğunlaşan bir turizm hareketidir.

Kış Sporları: Belirli araç ve gereçler kullanılarak, belirli kurallara uyularak belirli özelliklere sahip karlı ve buzlu ortamlar üzerinde bireysel veya toplu olarak yapılan serbest ve yarışma amaçlı spor uygulamalarıdır.

Kayak Sporu: Farklı yükseklik, uzunluk ve eğimlere sahip karlı yamaçlar veya yüzeylere sahip ortamlarda farklı özellikte kayaklar, kayak araç ve gereçleri kullanılarak yapılan bir spor dalıdır.

Kayak Mekanik Tesisleri: Kayak alanları ve kış sporları merkezlerine özgü taşıma veya ulaşım araçlarıdır.

Teleski:Motor gücü ile direkler üzerinde bir halata bağlı, makaraya sarılı, tek veya çift askılı kayakçı taşıyıcı tesisleridir. Karlı yüzeylerde genellikle kısa mesafelerden başlayarak, 1.200-1.500 metreye kadar olan düzgün eğilimli ve arızalı olmayan yamaçlarda kullanılır.

Yalnız kayaklı insanı taşıyan (kayaklı insanı yamaç yukarı çeken) ve kış mevsimi kullanılan bu tesislerin hızları 0-4 metre/saniye, askı araları ise 10-15 metre arasında değişmektedir. Bu tür tesisler genellikle aşağıda belirtilen taşıma kapasiteleri ile kurulmakta ve işletilmektedir.

Düşük kapasiteli tesisler	:240-360 kişi/saat
Orta kapasiteli tesisler	:360-720 kişi/saat
Yüksek kapasiteli tesisler	:720-1.100 kişi/saat

Kısaboy tesisler :600-900 metre
Ortaboy tesisler :900-1.200 metre
Uzunboy tesisler : 1.200-1.500 metre

Telesiyej: Motor gücü ile direkler üzerinde dönen bir halata bağlı, tek veya çift 3 veya 4 kişilik sandalyalı tesislerdir. Kayaklı veya kayaksız insanı taşıyabilen bu mekanik tesisler genellikle arızalı, yükseklik farkı fazla olan yamaçlarda kurulur ve işletilir.

Motor gücüne ve mekanik donanıma bağlı olarak genellikle 1.500 metreye kadar olan uzunluklar ile 500 metre dolayındaki yükseklikleri katederler.

Tesis hızları 0-3 metre/saniye, sandalye araları 10-20 metre arasında değişebilen bu tesisler aşağıda belirtilen taşıma kapasitelerine ve uzunluklara sahip olarak kurulmakta ve işletilmektedir.

Düşük kapasiteli tesisler :600-900 kişi/saat
Orta kapasiteli tesisler :900-1.200 kişi/saat
Yüksek kapasiteli tesisler :1.200-1.500 kişi/saat

Kısaboy tesisler :750-1.250 metre
Ortaboy tesisler :1.250-1.750 metre
Uzunboy tesisler : 1.750-2.250 metre

Sporcu sağlığı bakımından, bu tür tesislerin taşıma süresi genel olarak 20 dakikanın altında tutulur.

Diğer Mekanik Tesisler: Kara ulaşımı çok sınırlı veya mümkün olmayan durumlarda ve özellikle yerleşim merkezi veya kayak yerleşim merkezi ile kayak alanları arasında, kitle taşımacılığı için kullanılan "Telekabin" veya "Teleferik" gibi

"Kabinli Taşıyıcılar" ile "Dağ Treni" gibi taşıyıcı tesislerde kış sporları merkezlerinde yeralmaktadır.

Dağlık bölgelerin rekreasyon ve turizm amaçlı kullanımı çok eskilere dayanmamaktadır. İngilizler 18. yüzyılda dağları tehlike ve korku bölgeleri olarak kabul etmekteydiler. Alplerdeki dağcılık 18. yüzyılın sonlarında başlamıştır. Kayak İsviçre Alplerinde İngilizler tarafından 1890'larda tanıtılmıştır. Kayak 1930'larda gerçekleştirilen teleferiğin icadı yalnız kayağın spor olarak gelişmesini sağlamamış, Alplerin her tür turizme açılmasını sağlamıştır.[41]

Modern kış sporları aktiviteleri arasında kayak önemli yer tutmaktadır. Kış ulaşımı amaçlı kayak kullanımı eski tarihlere dayanmaktadır. Ancak, spor olarak yeni bir uğraştır. Kayak belirli fiziksel özellikler gerektirmektedir. Bunlardan birincisi açık havada yapılıyor olmasıdır. İkinci olarak iyi bir kar örtüsü ve dağlık veya tepelik yüzey şartları gerektirmektedir.[42]

Avrupa'nın farklı dağlık bölgelerindeki iklim ve yer şekilleri farkı dolayısıyla kış sporlarının gelişimi bölgeden bölgeye değişmektedir. Güney Alplerde yeterli karın uzun dönemlerde bulunamaması burayı kayak için elverişsiz kılmaktadır. Fakat buna rağmen bu bölgede birkaç kayak merkezi gelişmiştir. Kuzey Alplerde bile uygun hava ve kar koşulları yılın belli zamanlarında turizmi engelleyebilmektedir. Norveç'te hava koşullarının gün içinde çok soğuk olması sebebiyle yabancı turistlerin bu merkezlere gelişi bahara kadar az olmaktadır. İskoçya'da son yıllarda kış sporları olanakları artmaktadır. Fakat burası da çok değişken hava koşullarından olumsuz etkilenmektedir. İskoçya kayak merkezi Britanya dışından da turist çekmektedir. Avrupa'nın diğer dağlık bölgelerinde de kış sporları değişik şekillerde gelişmiştir. Pirene Dağlarının Fransa tarafında bulunan Bagneres de Luchon ve Bareges gibi kayak merkezleri bulunmaktadır. Fakat genel olarak Pireneler bu konu açısından uygun değildir. Doğu Avrupa'da kayak için en uygun koşullar Karpatlar'da ve özellikle Polonya ve Çekoslovakya arasında bulunan Tatra Dağları'nda

[41] Mill and Morrison, **a.g.e.**, ss.247-248.
[42] Mill and Morrison, **a.g.e.**, s.247.

bulunmaktadır. Romanya ve Yugoslavya'da bulunan bazı merkezlerde yabancı ziyaretçiler tarafından tercih edilmektedir. Quebec'in Lauren-Tian bölgesi ve diğer bazı Kanada kış turizmi merkezlerinin Doğu ve Orta Batı Amerika'dan turist çekmesine karşın, Kuzey Amerika kıtası kayak amaçlı yabancı turistleri de çekmektedir. Diğer kıtalarda da son yıllarda kış sporları gelişmelerine rastlanmıştır. Fakat bu daha çok bölgesel ve ulusal bazda kalmıştır.[43]

Kış turizmi her şeyden önce bir özel ilgi turizmidir. Yani dinlenceden çok kayak, kızak ve *snowboard gibi özel sportif ilgilere sahip olanların talep ettiği bir turizm çeşididir. Bu bakımdan kış turizmi, turistik hizmeti oluşturan unsurlar arasında kar sporunun yapılabileceği eğimli alan ve buna bağlı olarak konaklama ve diğer hizmetlerin bütünü olarak ifade edilebilir. Bütün unsurlar arasında en önemlisi kış sporları için gereken kalitede karın bulunmasıdır. Bilindiği gibi kayak, kızak, snowboarding, vd. belli süre yağmış ve sertleşmiş kar zeminde yapılır. Aynı zamanda ısı derecesinin kar tabakasında erimelere neden olmayacak ölçüde soğuk olması gerekir. Karın uzun süre kalması, eğimin yeterli olması, pistin uzunluğu ve pist üzerinde uygun manevra alanlarının bulunması gibi özellikler yine kış turizmi için gerekli sayılabilecek konulardır. Bunların yanında telesiyej ve teleksi gibi gelen ziyaretçilerin doruklar veya kayak istasyonlarına taşınmasını sağlayacak mekanik tesisler önem arz etmektedir.

Kış turizmi destinasyonun gelişiminde destinasyon alanının kayak sporunun gelişimi için gerekli olan koşulları bünyesinde barındırıyor olması gerekmektedir. Bunlar, kayak için elverişli kar kalitesi, bol güneş ışığı, az rüzgar, yeterli uzunlukta bir kış mevsimi (en az 120 gün) ve kayak sporu için gerekli teknik yatırımlardır. Buna ilave olarak destinasyonun ikliminin insanları rahatsız etmeyecek düzeyde olması gerekmektedir. Bilindiği gibi aşırı yükseltiler insanlarda solunum yolu rahatsızlıklarına sebep olabilmektedir. Kayak alanının iklim koşullarına bağlı olarak bazı yamaçlar çok fazla rüzgar alabilmekte veya bazı yamaçlarda erime fazla olabilmektedir. Kış destinasyonunun oluşturulmasında bütün bu hususlar göz önünde

[43] Mill and Morrison, **a.g.e.**, s.248.

bulundurulmalıdır. Bunların yanında en ideal kayak alanı pist çeşitliliğine olanak sağlayan yüksek vadilerdir. Böylece dağınık pistler konaklama tesislerinin yer aldığı alanların etrafında bulunurlar ve alan içersinde her bir unsur arasında ulaşım kolay olmaktadır. Kayak pistlerinin düzenlendiği yamaçların eğimleri de çok önemlidir. Kayak sporuna yeni başlayanlar, orta derece olanlar ve iyi bilenler için farklı eğimlerde farklı pistler düzenlenebilmektedir. [44]

Kış turizmi destinasyonunun en önemli özelliklerinden biri şüphesiz konaklama tesisleridir. Konaklama tesislerinin yeterli düzeyde bulunması, bu tesislerin kalitesi, özellikle kış turizmine ilgi duyan zengin turistlerin memnuniyeti açısından son derece önemlidir. Konaklama birimlerine ve kış sporu alanlarına ulaşım imkanlarının çeşitliliği ve bu hizmetlerin devamlı olması destinasyonun kalitesini belirlemektedir.

Kış turizmi, kar sporlarından ve konaklama kolaylıklarından ibaretmiş gibi görülmemelidir. Bunların yanında destinasyonun uygulanabilecek diğer turizm türleriyle (av turizmi gibi), yeme-içme ve eğlence, rekreasyon, animasyon ve boş zaman değerlendirme hizmetleriyle desteklenmesi gerekmektedir.

Gelişen rekabet piyasaları içerisinde bir ürünün satılabilmesinin temel yolu pazarlama tekniklerinin geliştirilerek belli stratejiler içerisinde tutundurma çabalarının yerleştirilmesinden geçmektedir. Bu bakımdan kış turizmi talebinin değerlendirilmesi için pazara sunum, tur-acenta bağlantılarının, tanıtım ve tutundurma faaliyetlerinin yapılması gerekmektedir. Diğer turizm çeşitlerinde olduğu gibi kış turizminde de sadece dış pazara dönük veya sadece iç pazara yönelik bir gelişimin izlenmesi mümkün değildir. Dünya üzerinde son yıllarda artan hizmet kalitesi ve ürün çeşitlendirme çabalarının da bir neticesi olarak çok gelişmiş kış turizmi destinasyonları, artan bir ilgiyle birlikte mevcut talebi çekebilmek için rekabet halindedirler. Bu merkezler uluslararası turiste ulaşabilmek için de tüm satış

[44] Nazmiye Özgüç, **Turizm Coğrafyası: Özellikler Bölgeler**, Çantay Kitabevi, İstanbul, 1998, ss.61-63.

ve pazarlama tekniklerini kullanmakta, bütün teknolojik imkanlardan faydalanmaktadırlar.

Hazırlanan turistik ürünün talep görmesi için diğer destinasyonlarla rekabet edebilecek özelliklere sahip olması gerekmektedir. Yukarıda bir kısmına değinildiği üzere ulaşım imkanlarının ve süresinin, fiyat-kalite yönünün, gerek temel hizmetler ve gerekse yan ürünler için rekabet gücünün olması gerekmektedir.

Kış turizmi kar kalkıncaya kadar sürdürülebilmektedir. Yani mevsimsellik arz etmektedir. Bu özelliğinden dolayı tesisler çoğu destinasyonlar için yılın büyük bir bölümünde atıl kalmaktadır. Bu tesislerin sadece kış dönemlerinde değil, bütün yıl boyunca kullanılması hem sürekliliği sağlayacak hem de verimliği arttıracaktır. Kış mevsimi dışında toplantı-kongre-fuar, spor ve/veya gençlik turizmi için kamplar, dağ-doğa ve yayla turizmi faaliyetlerine de tahsis edilebilmesi mümkündür. Kış turizmi ürünlerinin sunumunda diğer turizm ürünlerinin de birlikte sunulması talebi etkileyebilmektedir. Kış turizmi ürününün yanında sağlık turizmi, av turizmi, kültür turizmi, doğa turizmi gibi turizm ürünlerinin birlikte sunumu yolu ile hem kış mevsimi dışında diğer alternatif turizm türlerinin canlandırılmasıyla atıl kapasite kullanımının önü açılmış olmakta hem de destinasyon açışından daha güçlü bir imajın yaratılması sağlanmaktadır.[45] Kış turizmi destinasyonun dağ turizmi için gerekli altyapıya sahip olduğu da ortadadır. Bir destinasyonda dağ turizminin geliştirilmesinde amaçlar şunlar olabilir;

-Sosyal ve ekonomik açıdan yeterince kalkınmamış olan dağlık ve ormanlık yörelerin kalkınmasına katkıda bulunmak ve hızlandırmak. Bu yörelerdeki doğal değerleri ve doğal çevreyi koruyarak kullanmak.

-Turizm mevsimini yazdan kışa aktararak uzatmak ve turizm çeşitliliği sağlamak,

---

[45] Ahmet İncekara, **Doğu Anadolu'da Kış Turizmi Ve Gelişme Olanakları**, İstanbul Ticaret Odası Yay. No:1998-18, Mega Ajans, İstanbul, Mayıs 1998, ss.18-20.

-Yaz mevsimi çalışan, fakat kış mevsimi işsiz kalan vasıflı turizm işgücünün yıl boyu ve sürekli olarak istihdamını sağlamaktır.

Turizmde mevsimselliğin ortadan kaldırılması için geliştirilebilecek olan dağ turizminin yol açacağı diğer olumlu etkiler şunlardır;

-Sanayileşme ve kentleşme sürecine bağlı olarak oluşan iç turizm talebinin karşılanması,

-Alt ve üstyapı yetersizliği nedeni ile bu konuda yurtdışına yönelen talebin karşılanması,

-Yurtdışında ülkemiz dağlarına yönelik dağcı turist talebinin karşılanması,

-Halk sağlığının ve işgücü veriminin korunması.[46]

Kış turizmi bazı çok şanslı yöreler için tamamlayıcı bir turistik ürüne dönüşebilmektedir. Antalya Saklıkent gibi hem kış turizminin gerektirdiği bütün özelliklere sahip, hem de diğer turizm türlerinin hayat bulduğu destinasyonlara yakın olan, dünyada belki de çok az sayıdaki destinasyonlar tamamlayıcı ürün veya günübirlik tur destinasyonu olarak değerlendirilme fırsatını da yakalayabilmektedirler. Çeşitli kaynaklara göre turistlerin seyahat sırasında spor izleme veya yapma istekleri son yıllarda iyice artmıştır.[47] Bu bakımdan Antalya'ya erken bahar döneminde gelen turistler spor–özellikle kar sporları- izleme veya yapma imkanına günübirlik turlarla Saklıkent'e çıkarak ulaşabilmektedirler. Bu da kış turizmi ürününün tamamlayıcı ürün olarak kullanımına bir örnek olması bakımından

[46] İsmet Ülker,"Yılboyu Turizm Yapılması ve Turizmin Çeşitlendirilmesinde Dağ ve Kış Turizmi İle Termal Turizmin Yeri",**T.C.Turizm Bakanlığı 1.Turizm Şurası**, 20-22 Ekim 1998,Ankara.,ss.86-87.

[47] Green and Chalip, **a.g.e.**, s.276.

önemlidir. Aynı zamanda bu durum Türkiye'de turizmin her çeşidi için sahip olunan kaynağın da en iyi göstergesidir.

1.3. Kış Turizminin Bölgesel Kalkınmaya Etkileri

Turizmin emek-yoğun üretim teknolojisine dayalı olması nedeniyle istihdama, çarpan mekanizmasıyla bölgenin gelirinin artmasına, turistlerin söz konusu cazibe merkezlerine gitmeleriyle bu bölgeden ihraç edilebilecek malların ulaşım, sigorta gibi yan masraflar olmadan satılabilmesine ve dolayısıyla bölgenin görünmeyen ihracatına olumlu katkılar sağlanacaktır.[48]

Türk turizminde, mevcut yatırımların büyük çoğunluğu İstanbul ve sahil kesiminde (Antalya, Ege) toplanmıştır. Bu ise dünya turizmi ile rekabet etmesi gereken tesislerin kendi aralarında rekabete girmelerine ve bu sebeple zarar etmelerine sebep olmuştur. Dolayısıyla Türkiye'de turizm yatırımlarında buğüne kadar yeterli dikkatin gösterilmediği görülmektedir. Halbuki yatırılan parasal kaynakların en yüksek karı sağlaması ve böylelikle de geleceğin risk ve belirsizliklerine karşı yatırılan fonların en kısa sürede geri alınması temel amaç olarak alınmalıdır. [49]

Turizm işletmelerinin sosyal faydası, toplumsal refahın yaygınlaşması ve bölgelerarası adil gelir dağılımının sağlanmasına olan katkısıdır.[50]

Turizm işletmeleri, yatırımlarında aglomerasyon (kuruluş yeri seçiminde etkili olan koşulların birçok işletmeleri biraraya çekmesi) etkisinden yararlanmaktadır. Bu nokta dikkate alındığında tanıtım ve pazarlama faaliyetleri

---

[48] Dinçer, **a.g.e.**, s. 120
[49] Nüzhet Kahraman, **Turizm Yatırım Projeleri Analizi**,Siyasal Kitabevi, Ankara 1997, s. 179
[50] Ertuğral, **a.g.e.** s.35.

yanında devlet eliyle yapılacak yatırımlarla birlikte özel sektöründe yatırımlarını artıracağı görülecektir.[51]

Gerçekten de Türkiye ekonomisinin karşı karşıya bulunduğu darboğazların aşılmasında turizm, önümüzdeki yılların en önemli politikalarından biri olmak durumundadır. Döviz akışını ve yabancı sermaye girişini artırması, ulusal gelire olumlu etkileri, istihdama katkısı, ek ihracat özelliği göstermesi, sosyo ekonomik ve kültürel gelişmeyi hızlandırması, altyapının gelişmesinde rol oynaması, fiziksel çevreyi koruması ve güzelleştirmesi, hizmet üretiminin yanı sıra mal üretimini de artırması ve bölgesel kalkınmayı hızlandırması nedeniyle turizm, gerçek bir kalkınma modelinin temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir.[52]

Kış turizmi, kış sporlarının yapılabilmesine imkan tanıyan yeterli eğime sahip, yüksek ve karlı alanların varlığına bağlıdır. Bu alanlarda ise yatırım, ulaşım, tedarik v.b. faaliyetler oldukça zor koşullarda yerine getirilebilir. Bu tür merkezlerin jeolojik yapı sebebiyle, genellikle dağlık ve yüksek arazi bölümlerinde yerleşik olmaları nedeniyle bütün aktivitelerin yerine getirilmesi, kolaylık tesislerinin inşası aşamasından itibaren oldukça zordur. Ancak, asıl zorluk dağ ve kış koşullarının ekonomik faaliyetlerin tümüne getirdiği kısıtlamalardır. Kış koşulları altında, dağlık ve yüksek olan bu bölgelerde genel anlamda ekonomik hareketlilik çok kısıtlıdır. Özellikle eğlence-dinlence alanlarında çok fazla yatırım yapılmamıştır. Dolayısıyla bu bölgeler çoğu kez genel cazibe unsurlarından da yoksundurlar. Kışın ekonomik durgunluk had safhaya ulaşmaktadır. Kış turizmine dönük yatırımlar "beyaz altın"da denilen kar varlığının değerlendirilmesine dönük olduğu ve kışın zaten ekonomik durgunluğun en üst seviyeye çıktığı bu bölgeler için çetin kış koşullarının getirdiği bu ekonomik durgunluğu aşmanın tek yolu kış turizmi olarak görünmektedir. Dünya üzerinde bir çok kış turizmi merkezi, kış aylarında bulundukları bölgenin ekonomik

---

[51] Suna Muğan Ertuğral, "Sürdürülebilir Çevrede Aglomerasyon Alandaki Turizm Yatırımlarının Etken ve Etkinliğine İlişkin Bir Alan Çalışması", **Anatolia Dergisi**, Mart-Haziran 1997, ss.95-98

[52] Zafer Baycan, "Kayseri Turizmden, Turizm Kayseri'den Ne Bekliyor", **Kayseri Ticaret Odası**, Mayıs 2001, Sayı 11, ss.12

havasını çok önemli ölçüde değiştirmektedirler. Başta Avusturya ve İsviçre olmak üzere daha birçok ülkede buna benzer örnekler yaşanmaktadır. Özellikle kış olimpiyatlarının büyük ölçüde katılımcı ve izleyici yığınının destinasyona hareketini sağlayan bol reklamlı atmosferinde tüm ülke ekonomisini önemli ölçüde etkileyecek büyük gelir hareketleri dikkat çekmektedir.

Kış turizmi alanları gibi yüksek, yılın büyük bölümünde karlarla kaplı, sanayi yatırımlar yapılabilmesi için gerekli doğal, kültürel ve ekonomik kaynaklar konusunda yetersiz bölgeler bir ülke ekonomisinde uygun yörelere göre büyüme-gelişme sürecinde geri kalabilirler. Devamlı büyüyen dünya ekonomisi içerisinde ve gelişmekte olan bir ekonomide, kalkınma sürecine girilmesi ile birlikte ekonominin kendi iç dinamiklerinin etkisiyle yükselme ve büyüme eğilimi baş gösterecektir. Bununla birlikte bölgelerarası farklılıklar ortaya çıkacaktır.[53]

Gelişme sürecinde diğer bölgelere göre daha geri kalan, sosyal ve ekonomik olarak ülke genelinin gerisine düşen bölgelerde ekonomik hareketliliğin sağlanabilmesi ve yaşamsal düzeyde üretim-tüketim uğraşılarının devam ettirilebilmesi büyük ölçüde devletin kaynak dağılımına bu bölgeler lehine müdahalesi ile mümkün olabilir. Devletin kaynak dağılımına müdahalesi de iki biçimde olabilir. Ya bölgedeki mevcut ya da kurulacak işletmelere devlet yardımları olarak ya da bütünüyle devletin projelendirdiği ve finanse ettiği alt ve üst yapıların gerçekleştirilmesi biçiminde ortaya çıkar.

Turizm, katılanlar açısından ödediği toplam değere oranla belli bir doyumu ifade etmesinin yanında, işletmeler açısından da birinci dereceden önemli olan ekonomik karlılıktır. Turizm işletmeleri istihdama ve yabancı döviz girişine katkıları yanında, hizmet üretimi sırasında diğer sektörlere yarattığı talep, dolaylı ekonomik katkıları önemli faaliyetler arasındadır. Turizmin yarattığı çarpan etkisi, yalnız yatırımcıların ve çalışanların değil aynı zamanda bölge halkının, turistin ihtiyaçlarının karşılanması için üretimde yer alan bütün sektörlerin ve iş kollarının da

[53] Zeynel Dinler, **Bölgesel İktisat**, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2001, s.117.

pay almasını sağlamaktadır. Ayrıca turistin yoğun olduğu bölgelerde, yalnız turistik ürün olarak üretilen ve bir turistik ürün olmasından dolayı normal değerinin üzerinde bir değerden alıcı bulan el sanatları ve geleneksel zanaatçılık ürünleri de yöre ekonomisine mütevazı bir katkı sağlamaktadır. O açıdan kış turizmi yatırım ve işletme faaliyetleri, kuruluş yeri etrafında bulunan diğer sektörlerden girdi sağlayarak kaynak yaratmaya yardımcı olur.

Pratik bir kural olarak (gecelemeli, gecelemesiz) turizm harcamalarının yaklaşık %50'sinin bölge halkına gelir olarak yansıdığı farz edilmektedir. Bu kazancın yarattığı katma değer ve ekonomiye sıcak para girişi ile ortaya çıkan olumlu ekonomik etkileri Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için bir ekstra kazanç durumudur. Turizm, sahip olduğu yatırım kapasitesi, yatırım çeşitliliği ve kalite anlayışının yaygın olarak işlenmesi nedeniyle diğer pek çok sektörle çok yakın ilişki içerisindedir. Turizm sektörü turistik ihtiyaçların karşılanmasında ekonominin bütün sektörlerinden yararlandığı gibi bazı sanayi kollarını içine almakta, bazılarına kendi ihtiyaçlarına göre şekil vermekte, bir kısmını da yeniden meydana getirmektedir.[54] Bu özelliği ile de ilişkili olduğu sektörler için de bir kazanç kapısı olmak durumundadır. İnşaattan tarıma bir çok sektör ve üretim alanının ürünleri turizmde değerlendirilmek ve tüketilmek suretiyle parasal değere dönüştürülür.

Kış turizminin, destinasyonun bulunduğu bölge ekonomisine sağlayacağı bu faydaların somut olarak gözlendiği örnekler vardır. Bunlardan biri kış turizmi yatırımları ile ünlü bir ülke olan İsviçre'dir. Kış turizmi İsviçre'nin iktisadi olarak gelişmiş ve gelişmemiş bölgeleri arasındaki dengesizliği ortaya koymaya yönelik, bölgesel politika hedeflerine ulaşmakta oldukça önemli katkılar sağlamaktadır. İsviçre'nin toplam turizm hareketlerinin %60'ından fazlası, iktisadi olarak daha geri şartlarda bulunan Voralpinen ve Alpinen bölgesinde yoğunlaşmıştır. İsviçre dağlık yörelerinin bütünü için istihdamın sektörel dağılımına bakıldığında çalışan her üç kişiden birinin turizm alanında olduğu tespit edilmiştir. İsviçre turizminin dağlık

[54] Abdülkadir Koşan, "Turizm Faktörünün Bölgeler Arası Dengesizliği Gidermede Etkisi Ve Erzurum Palandöken Kış Sporları Turizm Merkezi Projesi," (Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994, s.33).

alanlarda geliştirilmesi birinci derecede bu yörelerin kalkındırılmasıyla ilgili görülmüş, dağlık yöreler için yatırım destekleri, federal kanunla birlikte bölgesel politika aracı olarak düzenlenmiştir.[55]

Kış turizmi için gerekli yapının mevcut olduğu dağlık ve sert iklime sahip yerlerde turizm öncesi dönemlerde yaşanan terk etme ve göçler turizmin gelişmesi sonucu durmuş ve tersine göç alan, nüfusu artan yöreler konumuna gelmiştir.[56]

Türkiye, sanayi yatırımlarının büyük bir kısmının Marmara Bölgesi'nde toplanması, turizm ve tarım gibi diğer gelir getiren sektörlerin ise yine Batı bölgelerinde yoğunlaşması sebebi ile bölgelerarası gelir dağılımında önemli açıkları, önemli farklılıkları olan bir ülkedir. Bu bakımdan bölgelerarası gelir dağılımını düzenleyecek her yatırım alanı Türkiye ekonomisi açısından büyük öneme sahiptir. Kış turizmi açısından gerekli doğal yapıya sahip merkezler sınırlı sayıdaki Batı kış turizmi merkezlerinin dışında büyük oranda Orta ve Doğu Anadolu bölgelerimizde yer almaktadır. Bu bölgelerde bulunan ve uygunluğu tespit edilen kış turizmi merkezlerinin amaca uygun bir biçimde turistik ürüne dönüştürülmesi, bölgesel kalkınma çabalarına katkı sağlayacaktır. Bölgelerarası gelir dağılımında diğer bölgelere göre daha alt sıralarda seyreden Orta ve Doğu Anadolu için, sahip olduğu kış turizmi kaynaklarının yatırıma dönüştürülmesi, azımsanmayacak ölçüde ekonomik canlılığa sebep olabilir.

Turizm pazarlaması çalışmalarında turizmin belli bir bölge için önemi tartışılırken, ekonomik bir faktör olarak ele alınan turizm faaliyetlerinin daha çok şu hususları üzerinde durulmaktadır:[57]

1)Talebin büyüklüğü,

[55] İncekara, **a.g.e.**, s.21.
[56] Koşan, **a.g.e.**, ss.56-58.
[57] İncekara, **a.g.e.**, ss.21-22.

2)Tabii-türev arzın mevcudiyeti (cazibe, kaliteli ve pazara uyumlu hizmet arzı)

3)Beşeri kaynak (eğitilmiş işgücü).

Bu değerlendirmelerde turizm, yukarıda sayılan temel niteliklere bağımlı olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda bölgesel çekicilik oluşturulmasında öncelikle, aşağıdaki unsurlar üzerinde durulmaktadır.[58]

a)Ulaşım ve trafik gibi altyapı eksikliklerini gidermek, dezavantajları aşmak,

b)Mevcut pozitif özellikleri (sükunet, temiz hava, kirlenmemiş doğa gibi) bir biçimde gündemde tutmak,

c)Gelecek yıllardaki tatil davranışlarını belirleyecek olan muhtemel eğilimleri mümkün olduğunca incelemek,

d)Hedef grupların talep ettikleri faktörleri, elden geldiğince yerine getirmek.

Bu hususlar kış turizmi yatırımları için de öncelikle göz önünde bulundurulması gereken konulardır. Bunların yanında yoğun rekabetin yaşandığı ve satın alma gücünün zayıfladığı dönemlerde, büyük bir olasılıkla kapasiteden yararlanılamayacak ve bu nedenle başlangıçta karlı olmayacak büyük boyutlu turizm tesisleri veya pahalı yatırımların uygun olmayacağı tezi özellikle geçerlilik arz etmektedir. Dolayısı ile pazardan pay almak isteyen kış turizmi yatırımları, pazarın gereklerini yerine getirmelerinin yanında zaten yılın yarısına yakın bir zaman diliminde çoğu kez atıl kalan kapasitelerini kışın kullanmalarının önüne çıkacak her tür engelde ve süreçte daha fazla dikkat göstermelidirler.[59]

[58] İncekara, **a.g.e.**, s.22.
[59] İncekara, **a.g.e.**, ss.20-23.

Bunun yanında yatırımların, bulundukları bölgenin çevresel ve sosyo-kültürel yapısıyla da büyük ilgileri olmaktadır. "Dr. M. Horch, turizm çevre alanlarda gelişmesini dahili gelişmeye bağlamaktadır. Bölge halkının ve işletmelerin konuyu hazmetmesi ve hazırlıklı olmasını öncelikle gerekli görmektedir. Gelişmenin bölgede süreklilik kazanmasında doğru tespit edilmiş mesaj özel bir önem arz etmektedir. Münferit her bölgenin müşterek hedef gruplarından oluştuğu iddia edilmeyeceği varsayımından hareketle her mahal kendine mahsus bir profil yaratmakta ve toplam talepten belli bir pay almaktadır. Ayrıca bölge turizminin gelişmesini birdenbire ve patlama yapar tarzda olmasından ziyade yavaş yavaş gelişen ve sabırla yoğrulan bir mahiyet arz etmesi dikkate değer bulunmaktadır." [60]

Bir bölgenin turizm yatırımı için uygun olup olmadığının ve ne tip bir turistik yatırımın bölgenin doğal, fiziki ve çevresel yapısına uyum göstereceğinin ve yatırımın niteliklerinin belirlenmesi yine önemli bir diğer husustur. Ancak, ondan da önemlisi bölgeyi bir bütün olarak kapsayan entegre bir bölgesel planlama yapılmalıdır. Dolayısıyla turizm sektörü için hazırlanacak ve geliştirilecek çalışmalar bir entegre bölgesel planın alt parçası olmalıdır.

Bir bölgenin potansiyel turizm kapasitesi bölgede gelişebilecek turistik ürünlerin tümüne bağlıdır. Potansiyel kapasitenin fiili olarak harekete geçmesi uzun bir vadede, iç dinamiklere bağlı olarak harekete geçebileceği gibi bölgesel teşviklerin etkisiyle de hareket kazanabilir. Ancak, asıl gelişme bölgesel turistik ürüne yönelik talepte yeterli bir düzeyin yakalanmasıyla mümkün olabilecektir. Bunun için turizm pazarlarındaki turistik ürüne yönelebilecek talebi etkilemek gerekecektir. O açıdan, talepte meydana gelen eğilimleri sürekli izlemek, yeni eğilimler yönünde eksiklikleri gidermek, kaliteli bir turistik ürün için başlıca ön koşuldur.

Turistik bölgenin sahip olduğu özelliklerin tespiti, bilimsel metotlarla değerlendirilmesi ve daha sonra gerektiğinde ülkesel ve bölgesel turizm politikaları içinde dikkate alınması doğru ve bilimsel yaklaşımın doğal bir gereğidir.[61] Bu sayede

[60] Koşan, **a.g.e.**, ss.67-68.
[61] Toskay, **a.g.e.**, ss.58-60.

ürünün pazarda tutundurulması ve talebe cevap vererek rekabet koşullarında tercih edilebilirliğinin sürdürülmesi ve geliştirilmesi sağlanabilir.

Kış turizminin bölge ekonomisi ve sosyo-ekonomik kalkınma için gelir, istihdam gibi olumlu etkilerinin yanında bir de olumsuz yönü vardır. O da eşsiz doğal güzelliklerin içerisinde, dağ ekosisteminin bozulmasına yol açabilecek gelişmelere sebep olabilmesidir. Bütün turistik yatırımlar gibi kış turizmi de doğal kaynakların çekiciliği üzerine kurulmuştur. Bu çekiciliği kullanmaktadır ve bu çekiciliğe ise her zaman muhtaç olmaktadır. Fakat bütün insan yerleşimlerinde olduğu gibi tedbirsiz her gelişme doğal çevreye zarar vermektedir. Bu konuya örnek teşkil edebilecek gelişmeler kayak endüstrisinin oldukça ilerlemiş olduğu New Mexico (ABD)'den verilebilir. New Mexico 'da bulunan Rio Hondo kayak merkezi ve konaklama tesisleri sıvı atıklarını yıllar boyu arıtmadan yakındaki Rio Hondo Nehri'ne vermişlerdir. Bu da bölgede doğal ekosistemin bozulmasına sebep olmuştur. Şimdi ise tüm sektörlerden uzmanlar bölgenin kurtarılması için çalışmalar yapmak zorunda kalmışlardır.[62]

1.4.Dünyada Önemli Kış Turizmi Merkezleri

Dünyada 64 milyon kayak sporcusu bulunmaktadır. Bu rakamın ise 32 milyonunu Avrupalıların oluşturduğu belirtilmektedir. Kar yağışının az olduğu dönemlerde yapay kar makinaları ile elde edilen kardan faydalanmaktadırlar. Avusturya'nın yatak kapasitesi 1 milyon iken, Türkiye'de kar turizmine hizmet veren Turizm Bakanlığı belgeli yatak kapasitemiz, sadece 7,122 civarındadır.[63]

Türkiye'de 23 kar merkezi bulunmaktadır ve bu tesislerin bir çoğu yeterli sayıda konaklama tesisine sahip değildir. 1999-2000 kış sezonunda yaklaşık 150.000 Türk vatandaşı ve 10.000 civarında yabancı ziyaretçinin konakladığı bu merkezlerde,

---

[62] Sylvia Rodriguez, "Impact of the Ski Industry on The Rio Hondo Watershed",**Annals of Tourism Research**, Vol.14, No.2, Pergamon Journals Ltd. and J. Jafari, USA, 1987, ss.91-102.

[63] Ünlü Yücel, **a.g.e.** ,s.16.

yeni yatırımlar, ekonomik kriz nedeniyle çok yavaş ilerlemektedir.[64] Oysa, Fransa'nın ünlü kar resortlarından biri olan Courchevel, tek başına kış aylarında 150.000 civarında yabancı ziyaretçi ağırlamaktadır.[65]

Yapılan araştırmada Kış Turizmi merkezlerini ziyaret eden yabancılarda ağırlığı Almanya, İngiltere ve İskandinav ülkelerinin aldıkları ifade edilmektedir.[66]

Kar turizminde Türkiye'nin yapması gereken çok iş bulunmaktadır. Yapımı halen süren veya yapılması planalanan projelerle birlikte toplam yatak sayısının 20.000'lere tırmandırılması düşünülse bile, bu rakamın toplam yatak sayısı içindeki oranı %6'lar civarında kalacaktır. Bu yatakların hepsi örneğin Avusturya'nın kar yatağı kapasitesinin sadece %4'üne ulaşabilmiş olacaktır. Bu durum, Türkiye'nin kar turizmine yönelik kapasitesini planlananın üstünde artırması gerektiği anlamına gelmektedir. Ancak, kapasite artırmanın da kar turizmini geliştirmek için yeterli olmadığını vurgulamakta yarar bulunmaktadır. Varolan kapasitenin uluslararası hizmet verecek düzeye getirilmesi, tanıtılması ve pazarlanması en az yatak arzının geliştirilmesi kadar önemlidir. Diğer önemli konu kar turizmindeki yatırımların rantabilitesi açısından, iç talebin yükseltilmesi ve canlı tutulması gerekmektedir. Bu özel pazar segmentinde özel tanıtım ve imaj gereksinimi bulunmaktadır. Bu konuda hazırlanan tanıtım politikaları özellikle de kış turizminde çalışan seyahat acentaları ve tur operatörleri ile birlikte hazırlanabilir. [67]

Avrupa'da Alp Dağları üzerinde yapılmakta olan dağ ve kış turizmi hareketleri, uzunca bir geçmişe sahiptir. İlk turizm hareketleri 1865 yılında görülmeye başlanmış, özellikle İsviçre Zarmatt ve Matterhorn (4478 m) üzerinde yoğunlaşmıştır. [68]

---

[64] Ünlü Yücel, **a.g.e.** ,s.18.
[65] Ünlü Yücel, **a.g.e.** ,s.18.
[66] İncekara,**a.g.e.**,s.36.
[67] Ünlü Yücel, **a.g.e.**, s.18.
[68] Ülker, "Kar Turizminde Potansiyel Büyük", **Türsab Dergisi**, Sayı 214, Aralık 2001, s.20.

Avusturya'da ulusal ve uluslararası nitelikte 80 kayak merkezinde yaklaşık 500.000 yatak bulunmaktadır. Mekanik tesis sayısı ise binlerle ifade edilmektedir. Avusturya'yı yılda 15-20 milyon arasında değişen yabancı turist ziyaret etmektedir. Bu rakamın yarısından fazlası dağ ve kış turizmi yapmaktadır. İsviçre'de de benzer nitelikler görülmektedir. Her iki ülkede de 1 milyona yakın yatağa sahiptir. Türkiye'de ise Uludağ, Kartalkaya, Erciyes Dağı, Palandöken ve Sarıkamış gibi öncelikli 5 kayak merkezinde toplam olarak 10.000 dolayında kış turizmi yatağı mevcuttur.[69]

Kış turizminde en önemli etmenler kış sporları yapmak, gergin ve gürültülü kent hayatından uzaklaşarak doğaya yönelme eğilimleridir. Kış sporlarına yeni başlayan veya kış turizmi etkinliklerine ilk kez katılan genç veya yetişkinler için, dağlara gitmek önce bir heves "motivasyon" konusudur. Ancak, bu konuda belirli bir deneyim ya da beceri düzeyine sahip olanlar, gideceği yerle ilgili karar vermeden önce, kayak merkezinin sunduğu spotif, konaklama, eğitim, eğlence gibi konuları önemserler. Türkiye için bu durum önem taşımaktadır. Bu nedenle, Uludağ, Kartalkaya, Erciyes, Palandöken ve Sarıkamış gibi merkezlerde bir yandan farklı standartlarda konaklama tesisleri yapmak, öte yandan da uygun fiyat politikaları uygulamak gerekmektedir. Türkiye'deki yatırımcılar veya mevcut işletmeler henüz bu anlayışa destek vermez görünümdedirler.[70]

Dünyada birçok ülke, hem doğal kaynak hem de yatırım açısından kış turizmi arzına sahiptir. Avusturya, Fransa, İsviçre gibi uzun süredir kış turizminde markalaşmış ülkelerin yanında Romanya, ABD, Kanada, Avusturalya gibi ağırlıklı olarak yurtiçi turizm talebine dayalı kış turizmi potansiyeline sahip ülkeler de sayılabilir. Burada küresel anlamda birer marka haline gelmiş kış turizmi destinasyonlarına sahip olan Avusturya, Fransa, İsviçre ve Romanya, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'daki kış turizminin yapısı tanıtılacaktır.

---

[69] Ülker, "Kar Turizminde Potansiyel Büyük", s.20.
[70] Ülker, "Kar Turizminde Potansiyel Büyük", ss.20-21 .

1.4.1.Avusturya

Avusturya, Alp Dağlarının sınırları içerisinde bulunan kısmında kış turizmi destinasyonlarını en iyi kullanan ülkelerden biridir. 1999 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre, Avusturya turizmi içerisinde kış turizminin yaklaşık olarak %76 oranında bir payı bulunduğu belirtilmektedir.[71] Bu ülkede bulunan 300'ün üzerindeki kış turizmi merkezinden, 80'den fazlası uluslararası standartlarda hizmet vermektedir. Uluslararası düzeydeki merkezlerde yerleşik yatak kapasitesi 450.000 dolayındadır. [72] Bu sayı, Türkiye'nin toplam yatak kapasitesine yakındır. Bu da kış turizminin yeterli destek ve gelişim imkanı sağlandığında ne derece önemli bir faaliyet alanı oluşturduğunun kanıtı olsa gerektir.

Avusturya'da kış turizmine yılda yaklaşık 5 milyon turist talep oluşturmaktadır. Bu sayı ülkeye toplam turist girişlerinin yaklaşık dörtte biridir. Ülke nüfusu 8 milyondur ve bu ülkedeki kişi başına 2-3 turist isabet etmektedir. Bu itibarla, Avusturya'da turizm gerçekten önemli bir sektördür.[73] Kış turizmi ise bu talebin önemli bir kısmını oluşturan, turizm sektörünün temel alt kesimlerinden biridir.

Nitekim, Alplerde ünlü dağ trenleri, toplam 3.500 dolayında teleski, 500 dolayında telesiyej ve 200'e yakın teleferik ve telekabin bulunmaktadır. Uluslararası turizme hizmet veren merkezlerde 2.000'in üzerinde yüksek kayakçı taşıma kapasiteli mekanik tesisler çalışır durumdadır. [74]

Avusturya'daki Kitsbuhel, Zell am See, Anton, Zurs ve Mayrhofen gibi kayak merkezlerinden Zurs, yüksek gelirli, çoğunlukla Alman turistlerin tercih ettiği bir merkez durumundadır. Mayrhofen ise, aksine orta gelirli insanların kayak

---

[71] Ünlü Yücel, **a.g.e.**,s.18.
[72] Ünlü Yücel, **a.g.e.**,s.18.
[73] İncekara, a.g.e., s..9.
[74] İncekara, a.g.e., s.9.

imkanına sahip olduğu bir merkez durumundadır.[75] Turizm gelirleri Avusturya'nın ihracat gelirlerinin yaklaşık %50'den fazlasını oluşturur. 1990'lı yılların başında yapılan bir araştırma sektörde 174.000 kişinin istihdam edildiğini ortaya koymuştur.[76]

Avusturya bu turizm çeşidini bir program dahilinde ele alarak başlamış ve her türlü yan hizmet üniteleri ile birlikte konaklama tesislerini spor için gerekli araç gereçleri üreten birimleri ve sporcuyu yönlendiren, eğiten uzman kadroyu kurmuş, geliştirmiş ve uluslararası pazarda söz sahibi olmuştur.[77]

Avusturya'da bölgesel gelişmişlik farklılıklarını ortadan kaldırmak amacıyla 1979 yılında az gelişmiş kırsal alanların kalkınmasını sağlamak için Avusturya Başbakanlığı'nın özel aksiyon planının yardımı ile farklı projeler desteklenerek teşvik edilmiştir. Programda, ülkenin iktisaden problemli tüm sahaları bu projeye dahil edilmiştir. Uygulanan özel program turizm ile birlikte tarım, enerji ve endüstriyel üretim sahalarındaki projelere de özellikle önem verilmiştir. Teşviklerle turizmin bölgesel gelişme şansını artırma amacına dönük olan programın bölge ekonomisine pozitif etkileri görülmüştür.[78]

Sözü edilen özel aksiyon planı çerçevesinde daha önceleri de çok sayıda turistik proje teşvik edilerek desteklenmiştir. Sağlıklı bir çevrede bedensel hareketler için spor yapmaya uygun alanların yanında, hijyenik şartlarda beslenmeyi dikkate alan tesisler de desteklenmiştir. Turizmin bütün yıl boyu devam etmesi amacıyla, özellikle kış mevsimindeki merkezi arz faktörü olan kayakla mukavemet yürüyüşüne fırsat veren yollar (40 kilometreye varan), Alp kayak sporlarına uygun alanlar ve çeşitli ek arz faktörleri (kızak kayma ve benzeri gibi) ile entegrasyona gidilmiştir.

---

[75] DPT, **Erzurum Palandöken Kış Sporları Merkezi ve Turizm Master Plan Çalışması: Nihai Rapor**, Ankara, 1993, s.10.
[76] Koşan, **a.g.e.**, s. 62.
[77] Akın İlkin ve Mithat Zeki Dinçer, **Turizm:Türk Ekonomisindeki Yeri ve Önemi**, TOBB Yayını, No:217, Ankara, 1991, s.73.
[78] İncekara, **a.g.e.**, ss.9-10.

Proje halkın geniş bir kısmı tarafından desteklenmiş, turizm ürünleriyle çok iyi bir gelir şansı elde etmişlerdir.

Avusturya'da kış ve dağ turizmine yönelik merkezlerin geliştirilmesi yanında, sağlık turizmi sahasında da farklı ve tamamlayıcı projeler uygulanmıştır.

Bu uygulamalardan anlaşılmıştır ki, kırsal marjinal alanlarda, turizmin sınırlı bir şansı vardır. Genelde bir bölgenin turistik uygunluğu ve ağır finansal güçlüklerle karşılaşılmaktadır. Avusturya, bu nedenle, bölgesel turizm politikasında, nitelik taleplerinin dikkate alınması yanında, bölgesel özgünlüğü muhafaza etme ve tabii çevrenin korunması stratejileri üzerinde de önemle durmaktadır.[79]

1.4.2.İsviçre

Dağ turizmi ve kış sporlarının bir başka vatanı olan İsviçre'de hem genel turizm hareketlerinin, hem de dağ turizminin en ileri uygulamalarının yapıldığı bilinmektedir.[80]

67 kayak merkezi, yaklaşık 500.000 yatak kapasitesine sahip olan İsviçre'de kar turizminin toplam ziyaretçi içindeki payı %30, 1999-2000 kış sezonunda kar merkezlerine gelen yabancı ziyaretçi sayısı 1.000.000 civarındadır. Yerli ziyaretçi sayısı ise 1.500.000 olarak gerçekleşmiştir.[81]

Yüzölçümünün yaklaşık %60'ını Alp Dağlarının kapsadığı İsviçre'de kış turizmi faaliyetlerinin başlangıcı 1900'lü yıllara dayanmaktadır. O dönemde yaylacılık ve sağlıklı iklimde bulunma, keşif gibi amaçlarla başlamış olan dağcılık daha sonra kış aylarına da yayılmıştır. Kayak sporunun yaygınlaşması ile birlikte

[79] Koşan, **a.g.e.**, ss.62-65.
[80] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.10.
[81] Ünlü Yücel , **a.g.e.**, s.18.

İsviçre de kış turizmi konusunda önde gelen ülkeler arasına girmiştir. İsviçre'de kış turizmi merkezleri olarak Wengem, Mürren, Saas Fee, Gstaad gibi merkezlerin yanında en tanınmışı Davos'tur.[82]

Kış turizmi merkezleri sayesinde hava koşulları elverişsiz ve üretim imkanları sınırlı yerlerde (özellikle Voralpen ve Alpinen) yatırım yaparak istihdam sağlamış ve gelişmişlik farkını ortadan kaldırmıştır. İsviçre'de bu çalışmalarını Avusturya gibi belli bir plan dahilinde yürütmüştür. 1940-1980 yılları arasında turizm kantonları olan Teesin, Vallis ve Graubüngen'de nüfus artışı diğer dağlık yörelerden daha yüksek olmuştur. Buna bağlı olarak turizmin olmadığı diğer dağlık yörelerde nüfus gittikçe azalmıştır. İstihdamın sektörel dağılımı dikkate alındığında, çalışanların 1/3'ünün turizmde istihdam edildiği görülmektedir. Gründeizwald Kontonu'nda istihdam sağlayan işyerlerinin %56'sının doğrudan, %33'ünün ise dolaylı olarak turizme bağımlı olduğu tespit edilmiştir. Anlaşılacağı üzere, İsviçre turizminde bölgesel gelişme fonksiyonu çok önemli bir makro hedef olarak belirlenmiştir.[83]

İsviçre turizminde; taşıma-ulaştırma sektörünün fonksiyonu da vazgeçilmez bir halkadır. Kara, hava ve demiryolları, çok yoğun olarak kullanılmaktadır. Ülkede 4.000 tren ve her gün 240.000 kilometre uzunluğunda demiryolu kat etmek mümkündür. Dolayısıyla İsviçre, dünyanın en yoğun tren yoluna sahip ülkelerinden birisidir. 1990 yılında demiryolu ile yaklaşık 271 milyon kişi taşınmıştır. Ülkede toplam 1.850 turistik taşıma acentesi, 1.900 kilometre uzunluğundaki parkurda turizm taşımacılığı yapar. Bunlar dağ treni, teleferik, telesiyej, gondol, taşıma istasyonları gibi dağ ve kayak sporlarında yani kış turizminde temel ulaştırma acenteleridir. Bu acenteler doğrudan bir işveren ve dolaylı olarak da turistik gelişmenin lokomotifi görevini üstlenmiştir. 1990 yılında, adı geçen ulaştırma acentelerinde 9.000 personel istihdamı sağlanmış ve bu kurumların varlığına bağlı olarak çalışan dağ restoranlarında ve kayak okullarında da ayrıca istihdam yaratmışlardır. Yaklaşık 200 kayak okulunda 3.000-4.000 kayak öğretmeni ve yardımcısı görev yapmaktadır. İsviçre Havayolları ise, dünyada 70 ülkeye ve 113

[82] İncekara, **a.g.e.**, s.11.
[83] İncekara, **a.g.e.**, ss.11-13.

kente uçmaktadır. İsviçre'de 450.000 yatak kapasitesine sahip 50'nin üzerinde kış turizmi merkezi bulunmaktadır. Toplam 300.000 kişinin istihdam edildiği ve yaklaşık 20 milyon turisti ağırlayan ülkede turizm üçüncü sektör konumundadır. [84]

1993 yılında Mittebunden Kanton Bölgesi Birliği tarafından yapılan araştırmada;[85]

-Bölge işgücünün yaklaşık %51'inin doğrudan ve dolaylı olarak turizme bağımlı olduğu, hatta ekonomik ve politik sonuçları hesaba katıldığında %71'e yükseldiği,

-Dağ istasyonları gelirlerinin %95'inin en soğuk aylarda elde edildiği, turistik harcamaların %40'ının gecelemeye, %25'inin yiyecek-içeceğe, %20'sinin perakende alışverişe, %14'ünün dağ istasyonu ve pistlerine, %4'ünün ekstralara harcandığı,

-Bir turistin ortalama kış mevsiminde 100, yaz mevsiminde 75 İsviçre Frangı harcadığı görülmüştür.

1.4.3.Fransa

Fransa'da esasen bütün turizm türleri dengeli bir biçimde geliştirilmiş olmakla birlikte, Alplerin batı kısmında kış turizmi destinasyonları bulunmaktadır. Kayak merkezi sayısı, Avusturya ve İsviçre'den az olan Fransa'da toplam kış turizmi yatak kapasitesi, onlarınkinden 100 bin adet daha fazladır. En önemli destinasyon Chamonix'dir. Toplam 20 dolayında kış turizmi merkezi bulunan Fransa'da Morzina ve Les Deux Alps de önemli yerlerdendir. Fransa'da toplam 20 merkez bulunmaktadır. Fransa'da bulunan en büyük kış sporları merkezinde toplam 33 ana istasyon 546.500 yatak, 1.176 mekanik tesis mevcuttur.[86]

---

[84] İncekara, **a.g.e.**, ss.11-13.
[85] İncekara, **a.g.e.**, s.12.
[86] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.144.

1991 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Fransa'da 72 kayak merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerde 2.932 teleksi, 800 telesiyej ve 57 teleferik vardır. Aynı araştırmada 14 yaş üstü 45 milyon nüfusa sahip Fransa'da 17,5 milyon kişinin son beş yıl içinde kayak yaptığı ifade edilmektedir.[87]

Fransa'da kış turizmi merkezlerine yılda ortalama 5 milyon kişinin geldiği ve bu rakamın sadece beşte birinin yabancı olduğu belirtilmektedir.[88] Buna göre, kış turizmi destinasyonlarından daha çok Fransa'nın kendi halkı faydalanmaktadır.

Fransa'da bu yüzyılın başında harekete geçen kış turizmi aktiviteleri, işletmecilik, alt yapı, pazarlama alanında, önemli uygulama birimleri elde etmişlerdir. Diğer turizm türlerinin paralel gelişmesinin Fransa turizmine önemli avantajlar sağladığı görülmektedir.

1.4.4.Romanya

Alp Dağları kadar yüksek olmamalarına rağmen Karpatlar'ın temiz havası her sene kayak ve yürüyüş seven turistleri kendine çekmektedir. Romanya'nın kuzey bölgeleri boyunca Doğu'ya kadar uzanan Karpatlar üzerine serpiştirilmiş tesislerin yanı sıra, dağ yolları, mağaralar ve kayak pistleri de bulunmaktadır. Sinaia, Furnica Dağları'nın eteğinde 800-1.000 metre arası yükseklikte kurulmuştur. Temiz havasından dolayı 1875-1883 yılları arasında Kral 1.Carol, bu kasabada Peleş Sarayı'nı inşa ettirmiştir. Saray, günümüzde halka açıktır. Siaia'da 15 adet kayak pisti ve pistleri birbirine bağlayan teleferik ağı bulunmaktadır. Kar tabakası genellikle ekim ayında oluşmakta ve mart ayına kadar erimemektedir. Sinaia'nın

[87] Ünlü Yücel, **a.g.e.**, s.18
[88] Ünlü Yücel, **a.g.e.**, s.18.

havası temiz ve iyoniktir. Ayrıca ultraviyole ışınları ile meşhurdur. Kükürtlü ve karbonatlı suları mide, romatizmal ve endokrin hastalıkları için tavsiye olunur. Ayrıca, Sinaia'nın temiz havası ve sakin ortamı, sinir hastaları için birebirdir.[89]

Caraiman Dağının eteğinde bulunan Buşteni tesisi sinir hastalıklarını tedavi etmek için de kullanılır. Bölgede 2.290 metre yükseklikte bulunan "Koca Kari" ve "Sefinks" adlı doğa anıtlarına Bucegi Dağlarına ve Kahramanlar Haçı Anıtının bulunduğu Omul Tepesi'ne (2505 metre) kadar çıkılabilir.[90]

Poiana Braşov, Braşov şehrine 13 kilometre mesafede olan Postavarul Dağları'nın eteğinde 1.030 metre yükseklikte kurulmuş bir tesistir. Biri suni kar olmak üzere toplam 12 kayak pisti bulunmaktadır. Ayrıca 2 adet kayak atlama parkuru, suni buz pateni sahası, gölü, binicilik merkezi ve diğer spor alanları da bulunmaktadır. 1602 metre yükseklikte bulunan ve rüya gibi bir manzaraya sahip olan Postavarul Dağ Evi'ne teleferikle ulaşılabilir.[91]

Predial Romanya'nın en yüksek şehridir. Prahova ve Timiş dereleri ile Bucegi ve Baiu Dağları arasında bulunur Yılda yaklaşık 100 gün erimeyen kar sayesinde tesisler bütün Avrupa'dan kayakçılara ev sahipliği yapar Piredial'den hareket eden turistler Bucegi Dağları'nda bulunan Trei, Brazi, Diham, Garbova ve Susai dağ evlerine yürüyüş yapabilirler. [92]

Semenic tesisleri, Banatului Dağları'nda Piatra Groznei Tepesi'ne yakın, 1.400 metre yükseklikte bulunur ve kayak pistleri 1.440 metreden 650 metreye kadar iner. 1920 ile 1930 yılları arasında inşa edilmiş dağ evleri vahşi manzara ve av olanakları ile turistleri çeken bu yöre 19. yüzyıldan beri kayakçılar ve avcılar arasındaki popülerliğini korumuştur. Ceahlau Dağları'nın kuzeybatı bölgesinde 800

---

[89] Romanya Turizm Ulusal Dairesi, Turizm Tanıtma Ofisi, "Dağ Bölgelerinde Tatil", **Romanya:Yalnız Senin İçin/Tanıtım Broşürü**., Bükreş, t.y., s.10.
[90] Romanya Turizm Ulusal Dairesi, Turizm Tanıtma Ofisi, **a.g.e.**, s.10.
[91] Romanya Turizm Ulusal Dairesi, Turizm Tanıtma Ofisi, **Romanya: Karpat Dağlarında Kış/ Tanıtım Broşürü**., Bükreş, t.y., s.2.
[92] Romanya Turizm Ulusal Dairesi, Turizm Tanıtma Ofisi, "Dağ Bölgelerinde Tatil", s.11.

metre yükseklikte buluna Durau tesisleri de avcıların bir cenneti sayılır. Bölge 1990 yılında doğal rezervasyon alanı ilan edilmiştir. Bölgede yaşayan hayvanlar arasında Karpat geyiği, ayı, yaban domuzu ve akara keçisi bulunmaktadır. Romanya'nın diğer dağ tesisleri, Sibiu'ya 30 kilometre uzaklıkta Paltiniş, Rodnei dağlarında Borşa, Kuzeybatı Moldova'da Rarau Guimalau dağlarında Vatra Dornei ve Stana De Vale olarak sıralanabilir.[93]

1.4.5.Amerika Birleşik Devletleri:

Ağustos 2001'de 2000-2001 kış sezonunun değerlendirmesi niteliğinde olan Kottke Ulusal Sezon Sonu Araştırması 2000-2001 (Kottke National End of Season Survey 2000-2001)'e göre erken başlayan ve bol miktardaki kar yağışı yeni bir rekoru beraberinde getirmiştir. 57.3 milyon ziyaret ile bir önceki sezona göre yaklaşık olarak %9.8'e denk gelen ve 5.1 milyon ziyarete ulaşan bir artış gözlenmiştir. Bu araştırmada bahsedilen ziyaretçi tabiri, kış sporları merkezlerinde günün herhangi bir bölümünde bilet alarak herhangi bir faaliyetten yararlanan kişileri de kapsamaktadır. Başta Midwest ve Northeast olmak üzere bütün merkezlere olan ziyaretlerde artış görülmektedir. Rocky Dağları en iyi sezonunu yaşamıştır. 2000-2001 sezonu 1993-94 sezonundaki 54.6 milyon ziyaretten beri en iyi sezon durumuna gelmiştir. Bir önceki sezona göre, kar yağış oranlarında ülke genelinde %10'luk bir artış yaşanmıştır. Kış turizmi merkezleri için açık olunan gün sayısı 130 güne çıkmış ve böylece 117 günlük olan geçen sezondan %12.4'lük bir artış olmuştur. Bu sezon *snowboard için seyahat edenlerin oranında geçen sezona göre %9.5'lik bir büyüme ile toplam seyahat edenlerin sayısının %28.3'üne ulaşmıştır. Bunun yanında kayak ve *snowboard dersi alanların sayısında %6.2 oranında artış olduğu, bu sayının büyük kısmının *snowboard öğrenmek isteyenlerden ve çocuklardan oluştuğu belirtilmektedir. ABD'nde bulunan kış turizmi merkezlerini ziyaret edenlerin %93.7'si yine ABD içerisindendir. % 2.1'i Kanada ve % 4.2'si

[93] Romanya Turizm Ulusal Dairesi, Turizm Tanıtma Ofisi, "Dağ Bölgelerinde Tatil", s.11.

diğer ülkelerdendir. Yabancı ülkelerden gelen ziyaretçilerin en çok tercih ettikleri bölge ise %7.5 ile Rocky Dağları (Rocky Mountains) ve % 7.4 ile Kuzeydoğu (Northeast) Bölgesi'dir. Bundan başka Pasifik-Batı Bölgesi % 5.7, Güneydoğu Bölgesi % 2.9 ve Ortabatı Bölgesi %1.8 oranında yabancı ziyaretçi ağırlamıştır. Kottke Araştırması kapsamında 162 Kış Turizmi Merkezi ile yapılan ankette bu merkezlerin toplam harcama ve yatırımlarının bir önceki sezonun 418 milyon dolarlık harcama tutarından 315 milyon dolara düştüğü ve bunun bir sonraki sezon için ise 387 milyon dolar olarak tahmin edildiği belirtilmiştir. Bunda bir çok merkezin geçen birkaç yılda büyük harcamalarla yatırımlarının büyük kısmını tamamladığı düşünülürse bu azalmanın nedeni daha iyi ortaya çıkmaktadır. Bu verilerin alınmış olduğu Kottke Sezon Sonu Ulusal Araştırması 220 kış turizmi merkezi ile yapılan ve ulusal ölçekte ortaya konan sonuçların güvenilirliğini temin eden değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkarılan verileri kapsamaktadır. Bu araştırma Ulusal Kayak Merkezleri Birliği (NSAA) National Ski Areas Association adına 1979'dan beri Profesör Marvin Kottke tarafından yapıldığı için bu adla anılmaktadır.[94]

Ulusal Kayak Merkezleri Birliği (NSAA) National Ski Areas Association verilerine göre, yabancı turistler kış turizmi merkezlerinde daha uzun süre konaklamakta, yerli turistlerden beş kat fazla harcama yapmakta ve seyahatleri boyunca en az iki merkezi ziyaret etmektedirler.Amerikan Kayak Endüstrisi zamanla olgunlaşmış ve sıkı rekabete dayalı sistem artık gelişmiştir. Bu noktaya gelirken 1983-84 sezonunda 735 olan kayak merkezi sayısı 10 yılda %30'luk azalma ile 1993-94 sezonunda 516'ya düşmüştür. Bunun yanında ülkede her yıl yeni merkezler ve birimler açılmaktadır. Bu yeni gelişmeler ABD Orman Servisleri ve sürdürülebilir turizm anlayışı kapsamında kontrol edilmektedir.[95]

---

[94] NSAA,"2000-2001 Season's National Skier/Snowboarder Visits Set New Record", (Çevrimiçi) http://www.nsaa.org/media/s/00_01visits.asp, 05 Haziran 2002.

[95] Dari Quirk, Greg Hartmann, "Examining the Dynamics of the United States Ski Industry", **Hotel Valuation Journal,** (Çevrimiçi) http://www.hotel -online.com/ Neo/ Trends/ HVS/ Journal/ examine_dynamics.html, 05 Haziran 2002.

Tablo 3
ABD Kış Turizmi Ziyaretçi Sayısı

Sezon	Toplam Ziyaretçi Sayısı (milyon)	Yıllık Ortalama Değişim*	Yıllık Ortalama Değişim**	Yıllık Ortalama Değişim***
1981/82	50.718	---	---	---
1982/83	46.861	-7.60%	-7.60%	---
1983/84	50.630	8.04%	-0.09%	---
1984/85	51.354	1.43%	0.42%	1.43%
1986/87	53.749	3.52%	1.17%	2.01%
1987/88	53.908	0.30%	1.02%	1.58%
1988/89	53.335	-1.06%	0.72%	5.34%
1989/90	50.020	-6.22%	-0.17%	-0.24%
1990/91	46.722	-6.59%	-0.91%	-1.33%
1991/92	50.835	8.80%	0.02%	0.06%
1992/93	54.032	6.29%	0.58%	0.82%
1993/94	54.637	1.12%	0.62%	0.85%

* Bir önceki sezondan
** 1981/82 sezonundan
*** 1983/84 sezonundan
Kaynak: Dari Quirk, Greg Hartmann, "Examining the Dynamics of the United States Ski Industry", **Hotel Valuation Journal** (Çevrimiçi) http://www.hotel-online.com/ Neo/ Trends/ HVS/hvs_tables/ table7.html, 05 Haziran 2002.,s.2.

Tablo 3'de görüldüğü üzere 1981-1994 yıllarını kapsayan verilerde kış turizmi ziyaretçi sayısının yıllar itibariyle değişmekle birlikte aynı düzeylerde kaldığı görülmektedir. Son iki dönemde pozitif gelişmeye parallel olarak 1993-1994 sezonunda inceleme dönemleri içerisinde en yüksek ziyaretçi sayısına ulaştığı görülmektedir. Bununla birlikte 1986-1987, 1987-1988, 1988-1989 ve 1992-1993 sezonlarında da diğer yıllara oranla daha yüksek ziyaretçi sayısının yakalandığı görülmektedir.

Tablo 4
ABD'de Kış Turizmi Ziyaretlerinin Bölgelere Göre Dağılımı

Sezon	Kuzeydoğu	Güneydoğu	Orta Batı	Rocky Dağları	Pacifik	Toplam
1981/82	11.467	5.064	7.846	15.337	11.004	50.7
1982/83	9.523	4.256	6.213	14.808	12.061	46.9
1983/84	12.087	5.175	6.961	16.801	9.606	50.6
1984/85	11.083	4.394	6.899	17.626	11.352	51.4
1985/86	12.836	5.218	7.201	16.868	9.797	51.9
1986/87	14.745	5.816	6.944	16.680	9.564	53.7
1987/88	14.421	5.885	6.783	16.564	10.255	53.9
1988/89	12.741	5.424	7.013	16.601	11.556	53.3
1989/90	13.299	4.447	6.915	16.048	9.311	50.0
1990/91	11.157	4.257	6.486	16.706	8.115	46.7
1991/92	12.252	4.425	6.535	17.687	9.936	50.8
1993/93	13.216	4.661	6.978	18.602	10.575	54.0
1993/94	13.718	5.808	7.364	17.503	10.244	54.6
1993/94	25.11%	25.11%	10.63%	13.48%	32.04%	18.75%

Kaynak: Quirk, Hartmann, **a.g.e.**,s.3

Tablo 4'de görüldüğü üzere, ABD'de kış turizmi merkezleri bölge bazında Kuzeydoğu, Güneydoğu, Orta Batı, Rocky dağları ve Pasifik olmak üzere 5 bölgeye ayrılmış ve 1981-1994 dönemini kapsayan kış turizmi ziyaretçileri incelenmiştir.

13 sezonun toplamının dikkate alınmasıyla oluşan yüzdesel değerlerde, en fazla ziyaretçinin sırasıyla Pasifik %32.04, Kuzeydoğu %25.11, Güneydoğu %25.11, Rocky dağları %13.48 ve Orta Batı %10.63 şeklinde oluştuğu görülmektedir.

Kuzeydoğu ve Rocky Dağlarının yıllar itibariyle artış trendinde olduğu görülmektedir.

Tablo 5
ABD'de Açık Olan Kış Turizmi Merkezlerinin Yıllar İtibariyle Sayısı 1982-2001

Yıllar	Açık Olan Kış Turizmi Merkezi Sayısı
1982-1983	735
1983-1984	735
1984-1985	727
1985-1986	709
1986-1987	674
1987-1988	622
1988-1989	611
1989-1990	591
1990-1991	569
1991-1992	546
1992-1993	529
1993-1994	516
1994-1995	524
1995-1996	519
1996-1997	507
1997-1998	521
1998-1999	509
1999-2000	503
2000-2001	490

Kaynak: NSAA, "Nearly 500 U.S. Ski Resorts in Operation During 2000-2001", (Çevrimiçi) http://www.nsaa.org/media/stats/2001skiresorts.pdf, 05 Haziran 2002.,s.6.

ABD'de Açık Olan Kış Turizmi Merkezlerinin yıllar itibariyle sayısı incelendiğinde ise yıllar itibariyle düşüş trendinin sürdüğü ve en düşük düzeyin 2000-2001 sezonunda yaşandığı görülmektedir (Tablo 5).

Tablo 6
ABD Kış Sporları Endüstrisi Kayak/*Snowboard Amaçlı Ziyaretçi Sayısı(milyon)-Bölgelere Göre Dağılım 1979-2000

Sezon	Kuzeydoğu	Güneydoğu	Orta Batı	Rocky Dağları	Pacific	Toplam
2000-2001	13.697	5.458	7.580	19.324	11.278	57.337
1999-00	12.025	5.191	6.422	18.109	10.451	52.198
1998-99	12.299	4.261	6.005	18.439	11.084	52.089
1997-98	12.712	4.343	6.707	19.191	11.169	54.122
1996-97	12.407	4.231	7.137	18.904	9.841	52.520
1995-96	13.825	5.693	7.284	18.148	9.033	53.983
1994-95	11.265	4.746	6.907	18.412	11.346	52.677
1993-94	13.718	5.808	7.364	17.503	10.244	54.637
1992-93	13.217	4.660	6.978	18.602	10.575	54.032
1991-92	12.252	4.425	6.535	17.687	9.936	50.835
1990-91	11.157	4.257	6.486	16.706	8.115	46.722
1989-90	13.299	4.447	6.915	16.048	9.311	50.020
1988-89	12.741	5.424	7.013	16.601	11.556	53.335
1987-88	14.421	5.885	6.783	16.564	10.255	53.908
1986-87	14.745	5.816	6.944	16.680	9.564	53.749
1985-86	12.836	5.218	7.201	16.869	9.797	51.921
1984-85	11.083	4.394	6.899	17.626	11.352	51.354
1983-84	12.087	5.175	6.961	16.801	9.606	50.630
1982-83	9.523	4.256	6.213	14.808	12.061	46.861
1981-82	11.467	5.064	7.846	15.337	11.004	50.718
1980-81	8.953	4.172	7.688	10.486	8.401	39.700
1979-80	8.655	4.230	8.682	17.160	9.473	48.200
1978-79	11.294	3.763	9.743	15.837	9.560	50.197

Kaynak: "NSAA", Estimated U.S. Ski Industry Skier/Snowboarder Visits (In Millions) By Regions, 1979-2000" (Çevrimiçi) http://www.nsaa.org/media/stats/2001areasperstate.pdf, 05 Haziran 2002.,s.5.

Tablo 5 ve Tablo 6 birlikte değerlendirildiğinde ise, açık olan kış turizmi merkezlerinin en düşük olduğu 2000-2001 sezonunda,en fazla ziyaretçinin geldiği görülmektedir.

1.4.6.Kanada

Kanada kış turizmine en fazla önem veren ülkelerden biridir. Kanada'da kış turizmine hizmet veren destinasyonlardan önemli olanlar; British Columbia, Quebec,

Ontario Alberto, Atlantik Kanada ve Manitoba/Sask. olarak sıralanabilir. Kanada'da tutulan kayak istatistiklerine gore: [96]

-2.900.000 kişi 12 yaş ve üstü kayakçı (Alp Disiplini Kayakçılar),

-1.000.000 kişi 12 yaş ve üstü snowboardcu,

-1.900 kişi 12 yaş ve üstü kayakçı (Kuzey Disiplini Kayakçılar) bulunmaktadır.

Kayakçılar için yaş ortalaması 31.2'dir ve bunların %57'si erkek, %43'ü de kadındır.*Snowboard ile uğraşanların yaş ortalaması 22 ve bunların da %65'i erkek, %35'i kadındır. Bu veriler Kanada Kayak Konseyi (Canadian Ski Council)'nden alınmıştır. Kanada, yerli kayak amaçlı ziyaretçi sayısının genel nüfusa oranı bakımından dünyada ilk sırayı almaktadır. Bunun yanında Kanada'ya seyahat eden uluslararası kayak amaçlı turist sayısı ile dünyada 7. ve sahip olduğu kayak merkezleri sayısı bakımından da dünyada 9. sırada gelmektedir (Kaynak: France Ski International). 1999/2000 sezonunda Kanada'yı 17.030.000 kayakçı ziyaret etmiştir. Bu sayı 1998/99 sezonundan %1.9 daha azdır. Kanada'nın kayak merkezlerine olan ziyaretçi sayıları sırası ile şu şekildedir;[97]

British Columbia 5.6 milyon ziyaretçi
Quebec 5.6 milyon ziyaretçi
Ontario 2.7 milyon ziyaretçi
Alberta 2.5 milyon ziyaretçi
Atlantic Canada 439.000 ziyaretçi
Manitoba/Sask. 164.000 ziyaretçi.

---

[96] Ski Kanada, "Canadian Snowsports Statistics",(Çevrimiçi) http:// www.canoe.ca / SkiCanada /mediakit . html # facts, 05 Haziran 2002.,s.3.
[97] Ski Kanada, **a.g.e.**, s.4

Kanada'da, kış turizmi ve özellikle kış sporları amaçlı turizm hareketleri konusuna ne kadar önem verildiği, ülkenin kış sporları konusunda yapılan araştırmalardan da belli olmaktadır. Ülkede kış sporları konusunda kayak merkezlerinin gelişimi ve kolaylık tesislerinin arttırılması konularından sonra üzerinde durulan diğer bir önemli konu bu spor faaliyetleri sırasında ortaya çıkan kazaların oranının alınan tedbirlerle en aza indirilmesidir. Bu konuyla ilgili olarak yapılan değerlendirmelerde 1994/95 sezonunda 7.059.202 kişiye ulaşan ziyaretçi sayısının yanında ortaya çıkan kaza sayısı 1000 kişide yalnızca %2.04 olduğu görülmektedir .[98]

Tablo 7
Kanada'ya Kayak ve "Snowboard" Amaçlı Seyahatlerin Sayısı

Bölgeler	1994-95 (000)	1995-96 (000)	1996-1997 (000)	1997-98 (000)	1998-99 (000)	1999-00 (000)	2000-01 (000)	1999-00 ile 2000-2001 arasındaki % Değişme
QUEBEC	6.100	5.783	5.878	5.624	5.695	5.668	6.800	+%20
B.C.	4.684	4.182	4.521	4.586	5.582	5.656	4.998	-%11.6
YUKON								
HELI-OPS	64	73	76	79	84	92	87	-%5.2
ONTARIO	2.685	2.838	2.689	2.665	2.803	2.718	3.226	+%18.7
ALBERTA	2.115	2.220	2.219	2.066	2.607	2.599	1.937	-%25.5
MAN.	95	84	47	60	75	80	68	-%15
SASK.	153	155	100	92	128	127	98	-%22.8
N.B.	180	171	147	141	127	155	193	+%25
N.S.	239	265	233	248	160	170	223	+%31.2
NFLD.	161	102	120	110	105	100	125	+%25
P.E.I.	30	17	15	19	14	14	18	+%25
TOPLAM	**16.506**	**15.890**	**16.045**	**15.690**	**17.380**	**17.379**	**17.753**	**+%2.2**

Kaynak: Canadian Ski Council,"Industry Fact&Stats",Çevrimiçi)http:// www.canadianskicouncil.org /site/images/content/pdfs/Grade%205%20National%20Report%20.2002. pdf, 05 Haziran 2002.s.4
(Ziyaret sayıları sezonluk olarak ve ziyaret edilen kayak merkezlerine olan seyahat sayıları tabloda verilmektedir).

Tablo 7'de görüldüğü üzere, 1994-2001 yılları arasında, NFLD. Bölgesi en fazla artışı gerçekleştirmiş olup, Kayak ve "Snowboard" Amaçlı Seyahatin en fazla yapıldığı yer QUEBEC'dir. Bunun yanında yıllar itibariyle seyahatlerin artması da dikkat çeken diğer bir hususdur.

[98] Ski Kanada, **a.g.e.**, s.4

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KIŞ TURİZMİ

Turizmin gelişim sürecinde en büyük hamlenin 1982 yılı itibariyle kaydedildiği görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye'de turizmin gelişimini, Cumhuriyetin Kuruluşuna Kadar, Planlı Dönem Öncesi, Planlı Dönem ve Sonrası Türk Turizmi olarak üç ayrı bölümde değerlendirmek mümkündür.

2.1.Türk Turizminin Tarihsel Gelişimi Ve Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi:

Türk turizminin, Cumhuriyetin Kuruluşuna kadar olan döneminde, Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki karayolları üzerine kurulan kervansaraylar ve hanlar önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu hanlar ve hamamlar ile birlikte yol güvenliğinin sağlanması seyahati kolaylaştırmıştır.

Cumhuriyetin kuruluşundan 1950 yılına kadar olan dönemde, turizm hareketi sadece ülkemizde değil, dünyada da henüz gelişmemişti. Ulaşım imkanları oldukça yetersizdi. Yabancı turistlerin konaklamalarına uygun standartlardaki oteller yok denecek kadar azdı.[1]

[1] Mithat Zeki Dinçer, **Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm**, Filiz Kitabevi, İstanbul,1993, s.100.

Esas olarak tüm kalkınma planlarında; devletin turizm altyapı yatırımlarına yönelmesi, üst yapı ve işletmeciliğinin ise daha ziyade özel teşebbüse bırakılması ortak görüş olarak benimsenmiştir.[2]

1963-1982 yıllarını kapsayan ilk dört Kalkınma Planında turizmin geliştirilmesi hedeflenmiş olmakla birlikte asıl gelişme yukarıda da bahsedildiği üzere beşinci beş yıllık kalkınma planında görülmüştür. Gerek yatak kapasitesi, gerek turist sayısı ve gerekse turizm geliri olarak Türkiye, dünya turizmi içerisinde bu dönemde yer edinmeye başlamıştır. Altıncı ve Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında kitle turizminin ön planda tutulduğu ve buna bağlı olarak desteklendiği görülmektedir.[3] 2001-2005 yılını kapsayan sekizinci beş yıllık kalkınma planında ise 2005 yılında Türkiye'nin turizm gelirinin 11,6 milyar Dolar, gelen turist sayısının 13,6 milyon kişi ve yurtdışına çıkan turist sayısının 8,5 milyon kişi olması planlanmıştır. Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesislerinin ve Belediye belgeli yatak kapasitesinin Plan dönemi sonunda 751 bin olması düşünülmektedir. Bununla birlikte proje halindeki tesislerin, kamu kampları ve ikincil konutlardaki yatak kapasitesinin de hizmete girmesiyle toplam yatak kapasitesinin 1.2 milyona çıkması beklenmektedir.[4]

Ancak, son yıllarda Türk turizminin kitle turizmine yönelik yatırımları neticesinde sahil kesimi taş yığınına dönüşmeye başlamış, buna altyapı sorunları da eklendiğinde gelecek yıllarda turizm potansiyelinin büyük zarar göreceği bilinen bir gerçektir. Bu nedenle, yatırımlar için yer seçiminde ana hareket noktası önceden uygun arazi ya da arsa saptamak ve planı buna göre üretmek değil, bölge ve nazım plan ilişkileri kurulmuş imar planlarında bilimsel süreçlerle belirlenmiş turizm tesis alanlarının değerlendirilmesi olmalıdır.[5]

---

[2] Memduh Yaşa, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ekonomisi: 1923-1978,** Akbank Kültür Yayını, İstanbul, 1980, s. 419.

[3] * DPT, **Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994**, DPT Yay. No: 2174, Ankara, 1989, ss.281-282.

** DPT, **Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000**, DPT Yay. No: 854, Ankara, 1995, s.162.

[4] DPT, "Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005," Haziran 2000, (Çevrimiçi)http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8.pdf, 08.10.2001, s.205.

[5] Oktay Ekinci, "Turizm Yatırımlarında Planlama ve Yerel Kimlikler", **21. Yüzyılda Sürdürülebilir Turizm Politikaları 1. Uluslararası Sempozyumu**, 16-17 Aralık 1998, s.17

Mevcut yatırımların büyük çoğunluğu İstanbul ve sahil kesiminde (Antalya, Ege) toplanmıştır. Ancak bu ise turizmin deniz, güneş ve kum destinasyonuna dayalı kitle turizmi yönünde gelişmesine sebep olmuştur. Uluslararası turizm eğilimlerinin son yıllarda alternatif ve özel ilgi turları lehine önemli değişmeler gösterdiği bir gerçektir.[6]

Turizm sektörü, Türkiye'de 1980 yılından sonra gelişme kaydetmiştir. 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile, turizm yatırımlarına gelen teşvikler sayesinde yerli ve yabancı yatırımcılar tesisler kurmaya başlamışlardır. 1982 yılında çıkan bu kanunla birlikte Türkiye'nin konaklama imkanları hızla artmış, uluslararası standartlarda çok sayıda tesis açılmıştır. 1982 yılında çıkan Turizmi Teşvik Kanunu'na kadar Türkiye'nin, toplam belgeli yatak sayısı 339.000 belgeli işletme sayısı 5.569, belgeli konaklama işletmelerinin yatak sayısı 63.000'dir. 1996 yılı sonunda yatak kapasitesi, yatırım belgeli olarak 339.000 adede yükselmiştir.[7]

Turizmin uluslararası pazarlarda algılanışında da bir değişiklik yaşanmaktadır. Gelinen noktada, dünya pazarlarında artık çevresel değerlere duyarlı turizm çeşitleri rağbet görmekte, turizmin can alıcı noktasının değişik kültürleri tanıma ve o kültürlerin mevcut atmosferinde yaşayarak öğrenme anlayışı artmaktadır.

Bütün bu eğilimlerdeki artışlar, turizmin artık deniz, güneş ve kum alanlarına sıkışmış, dinlenme ve yaz tatili odaklı bir faaliyet olarak algılanmasının basma kalıplığını ortaya koymaktadır. Türkiye de değişen pazar koşullarında ve talepteki değişiklikler ışığında turizm ürününü geliştirmeli ve kaynak çeşitliliği ve zenginliğini etkili şekilde kullanabilmelidir.

---

[6] McIntyre, **a.g.e.**, s.9.
[7] Turizm Bakanlığı, **Türkiye'de Yatırım Olanakları ve Yatırım Süreci**, T.C.Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 1997, s.8.

Bu gelişmelere paralel olarak, Türkiye'nin dünya turizm gelirleri pastasından aldığı pay da artmıştır. 1981 yılında 104,3 milyar dolarlık dünya turizm gelirlerinden Türkiye'nin aldığı pay 381 milyon dolar ile sadece %0,4 idi. 1996 yılında ise dünya turizm gelirlerinde Türkiye'nin payı %1,3'e yükselmiştir. 1996 yılında dünya turizmine katılanların %1,43'ünü ağırlayan Türkiye'nin, 1980 yılında aldığı pay sadece %0,5 olarak gerçekleşmiştir. Dünyada son 40 yılda ortalama %7,4'lük büyümeyle en hızlı gelişen sektör turizm sektörüdür. Türkiye'nin büyüme oranı ise yıllık ortalama %17 civarındadır. Dünya turizmindeki artışla birlikte Türkiye'de bu artışı gerçekleştirmiştir. Aynı şekilde acenta sayısı 1982 yılında 320 iken 1997 yılı başında 2.727'ye çıkmıştır.[8]

Turizm gelirlerimizin GSMH (Gayri Safi Milli Hasıla) içindeki payı, 1980 yılında %0,6 iken 1996 yılında bu oran %3,2 olmuştur. Buradan da anlaşılacağı üzere, turizm gelirlerindeki artış GSMH'deki artış hızından daha yüksek bir hızda gerçekleşmiştir. Yapılan incelemelerde turizm gelirlerinin ihracat gelirlerinden daha hızlı arttığı ortaya çıkmıştır.[9]

Türkiye bu gelişme ivmesini devam ettirebilmesi için özellikle son dönemde ortaya çıkan bireyselleşme olgusunu dikkate alması ve potansiyelini değerlendirmesi gerekmektedir. Dolayısıyla turizmin özgün etkileri yanında ekonomik etkilerinin toplumsal maddi getiriye dönüşmesinin de buna bağlı olduğu ifade edilmektedir.

Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turistlerin ağırlığını %60 gibi bir oranla OECD ülkeleri oluşturmaktadır. Bunlar içinde ilk sırayı Almanlar alırken, onları 1991'deki açılımından sonra BDT ülkeleri vatandaşları izlemektedir. Üçüncü sırada ise İngilizler gelmektedir.[10]

---

[8] İncekara, **a.g.e.**, s.16.
[9] İncekara, **a.g.e.**, s.16.
[10] İncekara, **a.g.e.**, s.17.

Türkiye'ye gelen OECD ülkesi vatandaşlarının geliş amaçlarının çoğunlukla tatil amaçlı olduğu ortaya çıkmıştır. İran, Romanya, BDT ülkeleri için bu amaç o kadar yüksek değildir.

Türkiye için önemli bir pazar olan Avrupa'nın dünya pazarındaki payında gerileme olmasına karşın, Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin %50'si Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden gelmektedir. Avrupalı ve diğer gelişmiş ülkelerin turistlerinin aradığı güneş-deniz-kum, kültür, tarih, arkeoloji, doğal güzellikler, alternatif seyahat imkanlarının tümü ülkemizde bulumaktadır. [11]

Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen istatistiklerde 2000,2001 ve 2002 yıllarında Türkiye'ye gelen turistlerde ağırlığı AB ülkelerinin oluşturduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak AB ülkelerinden gelen turistlerin tercihleri, tercihlerde meydana gelecek değişimler Türk turizmi açısından önem arzetmektedir.[12]

Dünya turizmindeki yeni eğilimler de dikkate alındığında, Türk turizmi potansiyelinin değerlendirilmesinde artık farklı yapılanmalara gidilmeli ve dağları, kırları, akarsuları, özgün kültürel hayatı, ormanları, kar ve kışı, şifalı suları, bozulmamış doğal çevreyi tarih ve kültür varlıklarını, belli bir anlayış ve turistik tatmine dönük olarak değerlendirmeli, turizmi ekonominin hizmetine sunmalıdır.

Türkiye'nin alternatif turizm çeşitlerini kullanma konusunda elindeki turistik potansiyelin çok yüksek olması sebebiyle hiçbir sıkıntı çekmeyeceği görülmektedir. Bu itibarla, özellikle kış turizminin geliştirilmesi ve potansiyelin değerlendirilmesi konusunda Türkiye'de yapılabilecek çok şey vardır. [13]

---

[11] Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", ss. 119-120
[12] Turizm Bakanlığı, "1999-2001 Yıllarında Ülkemize En Çok Gelen Yabancıların Milliyetlere Göre Dağılımı", (Çevrimiçi) http://www.turizm.gov.tr/turizm.tb. 03.04.2003
[13] İncekara, **a.g.e.**, s.16.

2.2.Türkiye'de Kış Turizmi Merkezleri

Dünya turizminde meydana gelen gelişmeler dikkate alındığında bu gelişmeleri etkileyen birçok faktörle birlikte gelirlerin ve boş zamanın artışının gelişmeye etkisinin büyük olduğu ifade edilmektedir. Ancak ortaya çıkan bu talebin farklı, çekici ürünlere yönelmesi de doğaldır. İşte bu tür ürün tasarımlarının yapılarak, hedef kitlelerle buluşturmak, işin esasını oluşturmaktadır. Son yirmi yıllık süreçte turizmde elde ettiği gelişmeye paralel olarak, Türkiye'nin elindeki coğrafi özelliklerinden faydalanarak kış turizminde de başarılı olabileceği düşünülmektedir.

Türkiye Alp-Himalaya sıradağları üzerinde bulunmakta, bu sıradağların ülkemizdeki uzantıları Toroslar, Beydağları, Balkanlar, Aladağlar, Munzurlar, Cilo ve Sat Dağları ile Kaçkarlar'dır. Bu sıradağlar, Alplerle aynı floraya sahip olmalarına rağmen büyüklükleri bakımından Alplerin 2-3 katıdır. Ülkemizin yüzölçümünün yaklaşık %55'i 1.500-3.000 metre yükseklikte dağlık alanlarla kaplıdır. Ülkemiz dağlarında Alpler'de olmayan Nemrut, Süphan, Ağrı, Erciyes, Hasan Dağı gibi volkan dağları da bulunmaktadır. Batıdaki dağlarımız tanrılar tanrısı Zeus'un otağı, doğudaki dağlarımız ise Nuh'un gemisinin indiği yerlerdir. Yüzyılların birikimi kültürel değerlerle doludurlar. Türkiye'de kış turizmi yapılabilecek yerler ortalama 4-6 ay süreyle kar yağışı almaktadır. Bu özellikleri ile dağlarımız hem dağ turizmi ki; dağcılık, doğa yürüyüşü-trekking gibi faaliyetleri de kapsar, hem de kış turizmine yönelik büyük bir potansiyel sunmaktadır.[14]

Türkiye'de ilk defa 1914 yılında, Kafkas cephesinde kayakçı er yetiştirmek amacıyla Haliç'teki marangoz atölyesinde kayaklar hazırlanmış ve hayvan sırtında Erzurum'a götürülmüştür. İlk dağ gezileri ise Cumhuriyetle birlikte Uludağ'a düzenlenmiştir. 1925-1933 yıllarında Galatasaray Lisesi'nde görev yapan yabancı öğretmenlerin liderliğinde Uludağ'a gezi düzenlenmiştir. 1936 yılında Dağcılık ve Kış Sporları Federasyonu kurulmuştur. 1960 yılından sonra kayak evleri ve tesisler kurulmaya başlanmıştır.[15]

---

[14] İncekara, **a.g.e.**, s.18.
[15] Füsun İstanbullu Dinçer, "Kış Turizmi", **Turizm Üzerine**, Öznur Matbaacılık, İstanbul, 1991.

Potansiyelin değerlendirilmesi amacı ile Turizm Bakanlığı'nca başlatılan özel projelerden kış turizmine ilişkin planlama ve altyapı çalışmaları sürmektedir. Dünya ve Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, ülkemizde de kış turizmi hareketlerine katılanların sayısında, son yıllarda önemli artışlar görülmektedir. Bu talebin çoğu kez mevcut tesislerle karşılanması bile mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla hem iç, hem dış turizme hizmet verebilecek yeterli sayı ve nitelikte kış turizmi tesislerinin öncelikle tamamlanması ihtiyacı vardır.[16]

Kış turizminde Avusturya ve İsviçre seviyelerini yakalayacak imkanlarımız varken bir Romanya kadar kapasiteye sahip olmadığımız belirtilmektedir.[17]

Türkiye'nin sahip olduğu zengin kış turizmi kaynaklarının iç ve dış turizme yönelik kullanımı amacıyla Bakanlar Kurulu Turizmi Teşviki Kanunu'na dayanarak 12 adet kış turizmi merkezinin geliştirilmesini planlamaktadır. Bu amaçla belirlenen merkezlerin çevre düzeni planlarının yapılması düşünülmektedir. Turizm Bakanlığı'nca ilan edilen bu yerler Ağrı-Bubi Dağı, Antalya-Saklıkent, Bingöl, Bitlis Sapgör, Elazığ-Sivrice-Hazarbaba, Erzincan-Bolkar, Gümüşhane-Zigana, Isparta-Davraz, İzmir-Ödemiş-Bozdağ, Kars-Sarıkamış-Cıbıltepe ve Kastamonu-Ilgaz gibi kayak merkezleridir. Bu çalışmaların temel amacı Türkiye'nin kış sporlarında sahip olduğu 7.500 yatak kapasitesinin 25.000'e çıkarılmasıdır. Bugün Türkiye'de 100 bin dolayında insan kış sporları ve kış turizmi ile ilgilenmektedir. Gelecek 5-10 yıl içinde de Uludağ, Palandöken, Sarıkamış, Saklıkent gibi yörelerde dış turizme yönelik bir hareketlilik beklenmektedir. Mevcut kayak merkezleri arasında son yıllara dek büyük oranda rağbet gören Uludağ'a alternatif olarak Palandöken hızlı bir gelişme göstermektedir. Yurtiçi rekabeti dengeleyecek üçüncü büyük merkez ise Erciyes'tir.[18]

---

[16] Turizm Bakanlığı, **Türkiye'de Yatırım Olanakları ve Yatırım Süreci**, ss.22-23.

[17] Adnan Özgür, "Türkiye 2000'li Yıllarda Kayaktan Kazanacak", **Hotel Dergisi**, Sayı: 15, Aralık 2000, s.36

[18] Gülay Eben, "Türkiye'de Kış Turizminin Yatırımlara İhtiyacı Var", **Expo Touristik**, Yıl 4, Sayı:2002-01, Ocak-Mart 2002, ss.16-19.

Turizm Bakanlığı'ndan alınan bilgilere göre Türkiye'de 70 bin kayakçı mevcuttur. Kış sporları merkezlerinde bulunan yatak kapasitesinin %70 gibi büyük bir kısmı ülkenin batı bölgelerinde bulunmaktadır. [19]

Türkiye'de kayak sporu son yıllarda orta sınıf arasında gün geçtikçe popüler olmaya başlamıştır. Önceki yıllarda zengin ve meşhur kişiler için bir hobi olan kayak, bir spor haline gelmiş, orta sınıf ve özellikle genç kuşak tarafından düzenli olarak yapılır olmuştur. Spor Bakanlığı ve özel kuruluşlar tarafından organize edilen ve sayıları artan yarışmalar bu spora olan ilginin artmasına yardımcı olmaktadır. [20]

Bugün için Türkiye'de 500.000 kişi dağ ve kış sporları ile ilgilenmektedir. Spor Turizmi" olarak bu konuda ve ilk aşamada "300.000 kayakçı/gün" kullanım poatansiyeli mevcuttur. Türkiye Dünya Kupası yarışmalarına dahil değildir. Sadece Uludağ Çocuk Kupası ile Palandöken F.I.S. Yarışları uluslararası nitelik taşımaktadır. [21]

Türkiye'de dağ ve kış turizm hareketleri henüz başlangıç dönemindedir.[22] Türkiye'de kış turizmi talebinde yerli turistlerin ağırlığı mevcuttur. Kış turizmini de Palandöken, Sarıkamış, Erciyes, Ilgaz, Kartalkaya ve Uludağ'da başlıca kış turizm merkezlerini oluşturmaktadır. Çoğunlukla İl Özel İdareleri ve bazı Bakanlıklara ait eğitim ve dinlenme tesisleri, bu yerlerde ilk kurulan, ancak belli bilimsel bir plan anlayışı ile olmadığından daha sonraki planlama çalışmalarında sıkıntı doğuran kuruluş ve tesislerdir. Daha sonra, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün İl Başkanlıkları, çeşitli illerde, Kayak Federasyonu sporcularının çalışması için, kayak evleri ve benzeri tesisler kurmuşlardır.

Uludağ, Kartalkaya ve Erciyes, kayak severler için ilk kez konaklama tesislerinin kurulduğu, mekanik tesislerin faaliyete alındığı yerlerin başında gelmektedir. Mevcut yerli talebin karşılanmasında ulaşım kolaylığı bulunan bu yerler

---

[19]Mehmet Önkal, "Türkiye'de Kayak ve Kış Sporları Merkezleri" Hotel Mart 2001, sayı 16, ss.38-39
[20] Önkal, **a.g.e.**, s.38.
[21] Ülker, "Kar Turizminde Potansiyel Büyük", s.21
[22] Koşan, **a.g.e.**, ss.3-6.

tatil ve hafta sonlarında tercih edilmektedir. Uludağ İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlere yakınlığı ve ulaşım kolaylığı nedeniyle daha çok tercih edilmektedir. Yüksek gelirli toplum tabakalarının vazgeçilmez kış tatili talebi, merkezlere yönelmektedir.

Belirtilen merkezlerde konaklama üniteleri ve mekanik tesisler kısmen yeterli olsa bile, bu ürünlerin yabancı pazarlarda rekabet ve satış şansı oldukça düşüktür. O nedenle, başlıca kış turizmi projelerinin entegre bir biçimde uygulanabileceği Türkiye genelindeki uygun yerlerin tespitine dönük olarak, DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) tarafından bir master plan hazırlanmıştır.

Bu master plan ile, Türk Kayak Endüstrisi için bilimsel bir veri tabanı oluşturmak istenmiştir. Bu çalışmaya, Türkiye genelinde, başlıca 12 kayak merkezi dahil edilmiş ve bilgi toplanmıştır. Ancak, bu çalışmaya dahil olmayan ve kayak merkezi için uygunluk arz eden daha birçok yer bulunmaktadır.

Diğer taraftan gerek master planda, gerekse bakanlığın ilgi alanında olmayan, doğuda bazı merkezler de bulunmakta ve keşfedilmeyi beklemektedir. Bunlardan biri de Van'dır.

Son yıllarda yabancıların da rağbet ettiği kış turizmi merkezleri, ilk kez dışa açılmış olmaktadır. Bundan sonraki aşama Türk Kayak Merkezleri ve kış turizminin dış pazarlarda rekabet edebilir bir ürün biçiminde satılabilmesinin sağlanmasıdır. Geleneksel ve yurtiçi talebe dönük bir kış turizmi ürününün modern ve dış talebe döndürülmesi, önemli bir transformasyon sürecidir.

Türkiye'de bulunan dağ ve kış sporları merkezleri dağcılık, kış sporları ve kış turizmi açısından değerlendirilebilecek yerler olarak incelendiğinde önemli yöreler ve merkezler aşağıda belirtilmiştir;[23]

[23] Ülker, **Dağ Turizmi**, ss.55-56.

Dağ Sporuna Yönelik Dağlık Yöreler

1-Ağrı-Büyük Ağrı Dağı
2-Bitlis Süphan Dağı
3-Hakkari-Cilo ve Sat Dağları
4-Rize-Kaçkar Dağları
5-Niğde-Toros Dağları
6-Kayseri-Erciyes Dağı
7-Antalya-Beydağları
8-Niğde-Bolkar Dağları
9-Erzincan-Munzur Dağları
10-Bitlis-Nemrut Dağı

Bunların dışında dağcılık yapılan merkezler şunlardır; [24]

11-Isparta-Dedegöl Dağları
12-Antalya-Alanya-Akdağ
13-Aksaray-Hasan Dağı
14-Niğde-Aladağlar

Turizm Kullanımı Ağırlıklı Kış Sporları Merkezleri:

1-Bolu-Kartalkaya-Köroğlu Dağı-Sarıalan Kayak Merkezi
2-Bursa-Uludağ Kayak Merkezi
3- Erzurum-Palandöken Dağları Kayak Merkezi
4- Kars-Sarıkamış Kayak Merkezi
5-Antalya-Beydağları-Saklıkent Kayak Merkezi
6-Kayseri-Erciyes Dağı Kayak Merkezi
7- İzmir-Ödemiş-Bozdağı Kayak Merkezi
8-Bitlis-Altın Kalbur ve Sapgör Dağları Kayak Merkezi

[24] İncekara, **a.g.e.,** s.31.

9-Kastamonu-Ilgaz Dağı Kayak Merkezi

10-Erzincan-Munzur Dağı Kayak Merkezi

11-Ankara-Elmadağ Kayak Merkezi

12-Bingöl-Kuruca Dağı Kayak Merkezi

13-Sivas-Yıldızeli Kayak Merkezi

14-Aksaray-Hasan Dağı Kayak Merkezi

15-Alanya-Akdağ Kayak Merkezi

16-Bayburt-Kop Dağı Kayak Merkezi

Bunların dışında, aşağıda belirtilen kayak merkezi kullanımlı yerler de bulunmaktadır;[25]

17-Isparta Davraz Kayak Merkezi

18-Ağrı Bubi Dağı Kayak Merkezi

19-Erzincan-Bolkar Dağı Kayak Merkezi

20-Gümüşhane Ziğana Kayak Merkezi

21- Elazığ-Sivrice-Hazarbaba Kayak Merkezi

Diğer bir kaynakta ise aşağıda belirtilen kayak merkezlerininde bulunduğu ifade edilmektedir;[26]

22-Kocaeli-Kartepe Kayak Merkezi

23-Bingöl-Bingöl Dağları Kayak Merkezi

Türkiye'de "Kış Turizmi" için faaliyet verebilecek 12 adet kış turizmi merkezi bulunmaktadır. [27]

---

[25] Eben, **a.g.e.**, s.18.
[26] İncekara, **a.g.e.**, s.31.
[27] Eben, **a.g.e.**, s.16.

Ülkemizde gözle görülen eksikliklerden birisi de "Türkiye'de Kış Turizmi"nin yeteri kadar ciddiye alınmamasıdır. Türkiye'de deniz, güneş, kum üçlemesiyle oluşan "Yaz Turizmi"ne, gereginden çok yatırımlar yaparak hem o yörelerin doğasının bozulmasına, hem de buradaki pazarın daralmasına neden olmuştur. Bu yerlerimiz fazla yapılaşma sonucu doğa güzelliğini yitirmiş ve deniz kirlenmiştir. Bu bağlamda, Güney ve Ege'de bulunan bir çok tesis, ülkelerarası girmesi gereken rekabete, birbirleriyle girmişler bu anlamda da tesisler kar edemez hale gelmişlerdir. Buradan çıkan sonuca gerçek gözlerle baktığımız zaman ise, yatırımcıların artık Güney ve Ege'den ellerini çekip, 12 adet "Kış Turizmi Mekezi" olmaya aday yerlere el atmaları gerekmektedir. Kısaca; "Kış Turizmi"nin yapılacağı bu illerde, alt yapının yenilenmesi gerekmektedir. Ancak, bunun yanısıra o yörelerde yaşayanlara turizm bilincinin verilmesi ve "Kış Turizmi"nin gerçekleştirildiği alanlara kurulacak kayak tesislerinin gerekli standartlarda kurulması gerekmektedir.

Halen Türkiye'de 100 bin dolayında insan kış turizmini tercih etmektedir. Turizm Bakanlığı'nın ilan ettiği bu yerler; Ağrı-Bubi Dağı, Antalya-Saklıkent, Bingöl-Sapgör, Elazığı-Sivrice-Hazarbaba, Erzincan-Bolkar, Gümüşhane-Zigana, Isparta-Davraz, İzmir-Ödemiş-Bozdağ, Kars-Sarıkamış-Cibiltepe ve Kasyomonu-Ilgaz gibi kayak tesisleridir. "Kış Turizmi"ne yönelik 7.500 civarındaki yatak kapasitesini 25.000'e çıkarılması planlanmaktadır. Türkiye'de mevcut yatak kapasitesi içinde, kış turizmi yatak kapasitesinin çok düşük bir pay aldığı görülmektedir. Gerçekten de Türkiye "dağ" ve "kış" turizmi bakımından zengin kaynaklara sahiptir. Bu kaynakların iç ve dış turizme yönelik olarak değerlendirilmesi amacıyla Bakanlar Kurulu Turizmi Teşvik Kanununa dayanarak 12 adet kış sporları merkezini Turizm merkezi olarak hedeflemekte ve planlarda koruma- kullanma dengesi gözetilmektedir. Yapılan genel uygulama merkezlerinin öncelikli olarak çevre düzeni planlarının yapılması ve onaylanmasıdır. [28]

Gelecek 5-10 yıl içinde Türkiye'de İstanbul-Bursa-Uludağ, İstanbul-Erzurum-Paldöken-Sarıkamış, Antalya-Saklıkent, Alanya-Akdağ yörelerinde dış

[28] Eben, **a.g.e.**, s.18.

pazarlara yönelik bir kış turizmi hareketliliği beklenmektedir. Bütün bu çalışmalarda,bugün Türkiye'de bulunan 7.500 kış turizmi yatak kapasitesinin artırılarak 25.000 düzeyine çıkarılması ve turizmin bu yörelere kaydırılması planlanmaktadır.[29]

Turizm Kullanımı Ağırlıklı Kış Sporları Merkezleri aşağıda incelenmeye çalışılmıştır.

2.2.1.Bolu-Kartalkaya-Esentepe Kayak Merkezi

2.200 metre yükseklikte bulunan Bolu Kayak Merkezi, şehir merkezine 54 kilometre uzaklıktadır. Kartalkaya karayolu ile İstanbul'a 3, Ankara'ya 2 saatlik uzaklıktadır. Çok zaman kardan kapanan dağ yolu otel sahiplerinin imkanları ile açık tutulmaktadır. Bölge olanakları, iyi kayakçılar için oldukça sınırlıdır.[30] Karasal iklimin bütün özelliklerinin en tipik şekilde yaşandığı bu coğrafyada Aralık- Nisan ayları arasında kar yağışı görülür. Dolayısıyla 15 Aralık- 15 Nisan tarihleri arası Kartalkaya Kayak Merkezi için kayak sezonudur. Bu tarihlerde Batı-Kuzeybatı yönlerinden esen şiddetli rüzgarlar kar kalınlığının azalmasını önleyecek şekilde don yaparlar. Belirtilen aylarda kar kalınlığı ortalama 250 cm'yi bulmaktadır. 1.850-2.200 metre arasında altyapısı tamamlanmış kayak pistleri ve kış spor alanları mevcuttur.[31]

Bolu Kartalkaya'da özel sektöre ait 1.005 kişi toplam kapasiteli iki otel, altı teleski ve iki adet telesiyej bulunmaktadır. Mekanik tesisatın toplam taşıma kapasitesi saatte 4.750 kişidir. 13 adet pist vardır. İki adet resoran ve yüzme havuzu, diskotek oyun salonu, snack bar mevcuttur.[32] Kayak dışında başka bir kış sporu yapılmamaktadır. Helikopter pisti yoktur. Sağlık merkezi ve ambulans

---

[29] Eben, **a.g.e.**, s.19.
[30] Önkal, **a.g.e.**, s.38.
[31] Okan Gümüş, "Promising Winter Tourism In Turkey", **ICOC Quarterly Magazine**, Winter 2000, Issue:58, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul, 2000, s.16.
[32] Eben, **a.g.e.**, s.21.

bulunmaktadır. Abant, Yedi Göller ve Gölcük günübirlik ziyaret alanlarıdır. Şehirde sıcak banyolar bulunmaktadır.[33]

Bolu ili sınırları içerisinde Kartalkaya kayak merkezi dışında Köroğlu ve Sarıalan kayak merkezleri bulunmakla birlikte asıl geliştirilmesi düşünülen kısım Kartalkaya Kayak Merkezidir.[34]

Bolu'da bulunan diğer kayak merkezi Esentepe'de ise 155 kişilik yatak kapasitesi mevcuttur. 6 Teleksi, 2 Telesiyej bulunmakta olup, Kartalkaya kayak merkezi ile aynı dönemlerde (Aralık-Nisan dönemi) kayak sezonudur.[35]

2.2.2.Bursa-Uludağ

Doğudan batıya doğru uzanan ve yaklaşık 60 kilometre uzunluk, 30 kilometre genişlikte bir alana sahip olan Uludağ, Bursa il merkezinin güneyinden İnegöl ilçesi sınırına kadar uzanır. Orta yükseklikteki dağlık ve ormanlık yapısı ile kış sporları için çok elverişli bir ortam oluşturmaktadır.[36] Uludağ, Bursa şehir merkezine 36 kilometre uzaklıktadır. Ulaşım yolcu otobüsü veya özel vasıta ile sağlanmaktadır.[37]

Uludağ kayakseverlere 1.900 metre ve en yüksek noktası olan 2.543 metre yükseklik arasında bir çok olanak sunmaktadır. Toplam pist uzunluğu 4 kilometredir. Her bütçeye uygun tesis bulunan Uludağ'ın toplam yatak kapasitesinin son dönemde 6.000'in üzerinde olduğu belirtilmektedir. Orta zorluktaki kayak pistlerinin yanısıra gece klüpleri ve diğer eğlence yerleri Uludağ'ı bir spor merkezinden çok bir eğlence merkezine dönüştürmektedir. Daha çok zengin ve tanınmış kesim arasında ve özellikle okulların ara tatillerinde ve uzatılmış dini bayramlar sırasında revaçta olup bu dönemlerde yer bulmak oldukça güçtür. [38]

---

[33] Gümüş, **a.g.e.**, s.16.
[34] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.188.
[35] Yücel, **a.g.e.**, s.17.
[36] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.169.
[37] Eben, **a.g.e.**, s.22.
[38] Önkal, **a.g.e.**, s.38.

Dağın en yüksek noktası 2.543 metredir. Dağın kuzey yamaçları üzerinde yer alan irili-ufaklı bir çok vadi çanağı kış sporları uygulamaları için elverişli olanaklar sunmakla birlikte, bu alanların başlıcalarını Mandıra ve Kırkgöz vadileri, Alaça köyü sınırları içinde kalan Çelebiyayla (1.750-2.410 metre), Eğrikar (1.850-2.452 metre) kayak alanları teşkil ederler. Uludağ kayak merkezi 1. ve 2. gelişim bölgeleri olarak adlandırılan Cennet, Mandıra ve Kırkgöz vadi çanakları ise genellikle 1.850-2.500 metre, yükseklik kuşağı üzerinde yer alırlar. Uludağ'da mevcut bulunan kayak merkezi, Bursa il merkezine 36 kilometre uzaklıktadır. Bu yol asfalttır. Ayrıca Bursa-Sarıalan Yaylasını birleştiren 5 kilometre uzunlukta bir teleferik tesisi mevcuttur. Sarıalan-1.gelişim bölgesi ise 8 kilometredir. Bursa Havalimanına otobüsle 70-80 dakikadır. [39]

Alaçam köyü, Eskişehir-Bursa devlet yoluna 17, Bursa'ya ise 27 kilometre uzaklıktadır. Çelebiyayla ve Eğrikar kayak alanları ise ancak mevsimi trafiğe açık orman servis yolları ile Alaçam köyüne (yaklaşık 7 kilometre) bağlı bulunmaktadır.[40]

İç püskürük ve granit kayaçlardan oluşan Uludağ, dikey yükselmeler ve erozyon sonucu satha çıkarak uzun süreli akarsu ve buzkar aşındırması ile bugünkü masif görünümünü kazanmıştır. Bu jeolojik yapıya bağlı olarak düzgün yüzeyli ve normal eğimli yamaçlara sahip Uludağ masifi, kış sporları uygulamaları için uygun bir topografya, yerleşmeler içinde uygun ve sağlam bir zemin yapısı sunar. Uludağ masifi 1.derece deprem kuşağı üzerinde yer alır. Bursa-Uludağ mevcut kayak merkezi ile özellikle Alaçam kayak alanlarında içme ve kullanma suyu temini bakımından sınırlayıcı bir durumla karşılaşmamıştır. Güney Marmara ılıman iklim bölgesinde yükselen Uludağ'da, orta yükseklikte dağ iklimi özellikleri görülür. Uludağ, Balkanlar üzerinden sarkan ve Türkiye'ye yağış getiren hava hareketlerini ilk karşılayan yükseltiler olduğu için bol yağış alır. Bu yağışlar kış mevsimi boyunca kar şeklinde oluşur.[41]

---

[39] Ülker, **Dağ Turizmi**, ss.170-172.
[40] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.169.
[41] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.170.

Uludağ meteoroloji istasyonu verilerine göre kar yağışlı günler toplamı 66 gün/yıl, karın yerde kalma süresi 134 gün/yıl, en yüksek kar kalınlığı ise 280 cm. olarak saptanmıştır. Kış sporları uygulamaları için en uygun zaman ise 20 Aralık-20 Nisan arası olmak üzere 120 gündür. Bu süre, kış koşullarına bağlı olarak bazı yıllar kısalır, bazı yıllar ise uzar. Uludağ üzerinde yer alan "Mevcut Kayak Merkezi" Uludağ milli parkı sınırları içerisinde yer almaktadır. Bursa Alaçam kayak alanları ise dağın doğu ucunda yer alır. Uludağ genellikle 1.800 metreye kadar orman, bu sınırın üzerinde ise otlak ve dağ çayırları ile kaplıdır. Mevcut kayak merkezinde yol, su, elektrik, haberleşme ve atık su gibi altyapı sorunları giderilmiştir. Alaçam kayak alanları ise henüz yatırımlara açılmamıştır. Uludağ kayak alanlarının tümü orman mülkiyetine ait alanlar üzerinde yer almaktadır.[42]

1.Gelişim bölgesi olarak adlandırılan Uludağ kayak merkezinde kamuya ait 12 adet konaklama tesisi ve özel sektöre ait 15 otel mevcuttur. Bu merkezde yatak kapasitesi 2.300'dür. İkinci Bölgede 3.300 yatak kapasitesi mevcuttur. Kayak merkezinde en uzunu 2.000 metre olan 12 adet pist bulunmaktadır. 7 telesiyej-4 teleski'nin toplam kapasitesi saatte 8.740 kişi. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne ait iki kayak evi ve iki telesiyej bulunmaktadır.[43]

Uludağ 1. ve 2. gelişim bölgeleri üzerinde saatte toplam 11.000 kapasiteli 14 adet mekanik tesisat mevcuttur. Bu tesisatın bir kısmı eski, düşük kapasiteli ve yetersizdir. Yeni yeterli durumda olan bazı tesisler şunlardır. Telesiyej Kervansaray 700 metre uzunluk ve 1.000 kişi/saat, telesiyej Tutyeli 1.350 metre uzunluk ve 1.200 kişi/saat taşıma kapasitesine sahiptir. Teleksi tesisleri arasında ise Beceren, Yazıcı, Ergün, Garn teleksi tesisleri yeni ve yeterli tesislerdir.[44]

Uludağ Bursa'ya 36 km uzaklıktadır. Bursa'ya ulaşım İstanbul'dan havayolu ile 20 dakika tutmaktadır. Türkiye'nin her yerinden karayolu ulaşımı mümkündür. [45]

---

[42] Ülker, **Dağ Turizmi**, ss.170-171.
[43] Eben, **a.g.e.**, s.22.
[44] Gümüş, **a.g.e.**, s.23.
[45] Önkal, **a.g.e.**, s.38

2.2.3.Erzurum-Palandöken

Erzurum Palandöken Kış Merkezi, sahip olduğu imkanları bakımından Türkiye'nin önde gelen kış turizmi merkezi olmaya adaydır.

Erzurum şehir merkezine 6 kilometre mesafedeki kayak merkezine otobüsle, Erzurum Havalimanı'ndan 25 dakikada gidilebilmektedir. Belediye otobüsleri hafta sonları ve tatillerde şehir merkezine çalışmaktadır. Diğer günlerde taksi tutulabilir. Bölgede karasal iklim bütün özellikleri ile geçerlidir. Kış boyu yoğun kar yağışı altında Güneybatı yönünde esen rüzgarlarla don olayının görüldüğü gün sayısı fazladır. Kayak merkezinde Aralık-Mayıs arasında, 15 ayrı pistte 5 kilometre boyunca kayak yapılabilir. [46]

Palandöken'de kar kalınlığı 60-120 santimetreyi bulmaktadır. 3.185 metre yüksekliğe sahip dağın 2.150 ve 3.100 metre arasındaki yüksekliklerinde kayak yapılabilmektedir.[47]

Palandöken yöresi kayağın bir spor dalı olarak en ciddi biçimde gelişme gösterdiği bölgedir. Palandöken 30 km ile Türkiye'nin en uzun pist ağına sahiptir. Mevcut 15 pistin en uzunu 12 km'dir. Pistler deniz seviyesinden 2.200 metre ile 3.100 metre yükseklik arasında bulunmakta ve 7 mekanik tesis hizmet vermektedir. 2.000 yatak kapasiteli ve üç, dört ve beş yıldızlı 4 otel bulunmaktadır. Kayak mevsimi Aralık ayında başlar ve Nisan ayının ortalarına kadar sürer. En yakın il olan Erzurum uçak ile İstanbul'a yaklaşık 2 saat, Ankara'ya ise 1 saatlik mesafededir.[48]

Palandöken bölgesi, halen mevcut ilk etabı oluşturan Palandöken Boğazı, Gezi Yaylası ve Konaklı alanları ile başlıca üç merkezden meydana gelmektedir. Ulaşım açısından oldukça avantajlıdır. Bu merkezde 2.000 metreden başlayan ve

---

[46] İncekara, **a.g.e.**, ss.46-48.
[47] Gümüş, **a.g.e,** s.12.
[48] Önkal, **a.g.e.,** s.38.

3.125 metreye varan yükseklik kuşağında, her aşamadaki kayakçılara hitaben Uluslararası Kayak Federasyonu tarafından onaylı iki pist vardır. [49]

Bu alanın 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı (ÇDP) 15 Şubat 1993'te Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca onaylanmış, 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı ise 24/08/1993'te Erzurum Valiliği'nce onaylanarak yürürlüğe girmiş, merkez 17/10/1993 tarihli Resmi Gazete'de turizm merkezi olarak ilan edilmiştir.[50]

Başlangıçta 151 olan İl Özel İdaresi'ne ait konaklama işletmesinin yatak kapasitesi, günümüzde Dedeman Grubu'nca devir alınarak 4 yıldızlı, 186 oda, 630 yatak seviyesine çıkmıştır. Devir İşlemi yap-işlet-devret modeli ile 20 yıllığına yapılmıştır. Aska firması, Palan Oteli'ni inşa etmiştir. Dedeman A.Ş. ve Aska A.Ş.'nin toplam 1.150 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Planlanan yatak kapasitesi 6.150 yatak olup, enerji, yol, atık su ve haberleşme ihtiyaçları büyük ölçüde çözülmüştür. Karayolu konusunda bazen sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu da başka bir karayolu yapılarak aşılmaktadır. Burada 6.150 turistik yatak kapasitesi ve saatte toplam 87.000 kişi kapasiteli 42 adet mekanik tesisat yapımı planlanmaktadır. 3.237 metre uzunluğundaki telesiyejin saatte 300 kişi kapasitesi bulunmaktadır.[51]

Bölgede halen Kayak Kulübü, (Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü) DSİ, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü gibi kamu kuruluşlarına ait çeşitli çap ve nitelikte tesisleri mevcuttur. Erzurum Valiliği verilerine göre, bölgede 1939 yılından beri ulusal kayak yarışları yapılmaktadır. Bölgede mekanik tesis kapasitesi, 4 telesiyej, 1 teleski ve geçen yıl devreye alınan Türkiye'nin ilk telekabininden oluşmaktadır. Kapasite 5.600 kişi/saattir. Gondola tesisleri resmen devreye girmiştir. [52]

Bölgede en önemli beklenti, Konaklı yerleşmesindedir. Bu bölgenin yerleşim planı yapılmış, arsa tahsisleri için ihaleye çıkılmıştır. Altyapı tesislerinin yapımı için

---

[49] İncekara, **a.g.e.**, s.46.
[50] İncekara, **a.g.e.**, s.46.
[51] İncekara, **a.g.e.**, s.46.
[52] İncekara, **a.g.e.**, s.47.

arsa tahsislerinin gerçekleştirildiği firmalarca oluşturulacak ve Bakanlığın'da katılacağı Turizm Birliği'nce yapılması öngörülmektedir. Konaklı Bölgesi'ne tahsis müracaatı yapan firmalar Türkiye'nin diğer turizm alanlarındaki faaliyetlerde yer almış büyük turizm işletmeleridir. Bunlar; Dedeman, Marko Polo (Okan Holding), Mares (Koç Grubu), Ankara Sheraton (Nurol Grubu), Polat Otel (Polat Renaisance), Richmonth (Mustafa Aksoy) ve diğerleri ile birlikte 20'ye varmaktadır.

Palandöken kış turizmi merkezinde en büyük dezavantaj, ilk etapta geleneksel olarak planlama metodolojisinden yoksun yerleşen yapılanma olmuştur. Ancak, Palandöken merkezinin kayak ve yerleşim alanı olmaya çok elverişli başka yerleri de vardır. Bilindiği üzere, fonksiyonel kış turizmi merkezleri planlamasında, başarı için başlıca ilkeler; kar satışları (kalitatif ve kantitatif), kayak bölgesinin topoğrafik durumu, güneşlenme süresi, ulaşılabilirlik ve ulaşıma açılma maliyeti gibi, başlıca dört kriter olarak ele alınmaktadır.[53] Bu dört kriter göz önüne alındığında Palandöken'in tüm kalite analizlerinde puanı oldukça yüksek çıkmaktadır.[54]

2.2.4.Kars-Sarıkamış-Cibiltepe

Kış turizmi arz koşulları açısından değerlendirildiğinde, Sarıkamış eskiden beri sahip olduğu bir kayak geleneği ile toplumsal destek ve bütünleşme sağlamıştır. Sarıkamış yurtiçi ve yurtdışı yarışlarda çeşitli dallarda başarılar elde etmiş çok sayıda usta kayakçı yetiştirmiştir. Bugün de bu eğilimle çalışmalar sürmektedir.

Sarıkamış'a bağlı Çamurludağ, Kars'a 55 kilometre uzaklıktadır. Kars Havalimanı (30 kilometre) ve Erzurum Havalimanı bölgeyi dışarıya bağlayan en önemli ulaşım imkanlarıdır. Ulaşım otobüsle Kars Havalimanından 40 dakika, Erzurum Havalimanı'ndan 90 dakikada gerçekleşmektedir.[55] İstanbul'a 1.426 km,

[53] Koşan, **a.g.e.**, s.6.
[54] İncekara, **a.g.e.**, s.46.
[55] Gümüş, **a.g.e.**, s.8.

Ankara'ya 1.078 km, İzmir'e ise 1.658 km uzaklıktadır.[56] Bölgenin iklimi tamamen karasal iklimdir. Bölgede esen rüzgarın yönü Güney-Batı istikametidir. Kayak sezonu Aralık-Nisan ayları arasıdır. Bu aylar arasında kar kalınlığı 50-200 santimetreyi bulmaktadır.[57]

2.634 metre yüksekliğe ulaşan Çamurludağ üzerinde 2.100 ve 2.634 metre arasındaki yüksekliklerde kayak tesisleri mevcuttur. Uzunluğu 894 metre olan ve saatte 784 kişi kapasiteli Çamurludağ pisti. Sarıkamış 2.073 metre rakımı ile yılın ortalama 5-6 ayında 2-3 metre kar yağışı almaktadır. Kar niteliği kayak sporu açısından ideal olarak ifade edilen kristal kar türündendir. Sarıkamış'ta hakim bitki örtüsü olan sarı çam ormanları kayak merkezlerine ayrı bir güzellik ve özellik sağlamaktadır.[58]

Sarıkamış'ta ilçenin Doğu ve Batısında iki kayak merkezi vardır. Her iki kayak merkezi de Bakanlık tarafından ilan edilen turizm merkezi alanı kapsamı içerisindedir. Birinci alan eskiden beri çalışmaların sürdürüldüğü Çamurlu bölgesindeki Osman Yüce kayak tesisleridir. Burada 1.500 metre pist, 500 kişi/saat kapasiteli teleski ve 130 yataklı konaklama tesisi ile Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet vermektedir. Sarıkamış Kaymakamlığı'nın hazırladığı "Türkiye'nin Insburg'u Sarıkamış" kitapçığında yer alan verilere göre, iki kayak bölgesi merkezi ilçenin batısında yer alan Sarıçam kayak tesisleridir. Bu bölgede bakanlık öncülüğünde yatırımcılara arazi tahsisleri yapılmıştır. Bu bölge ilçe merkezine sadece 4 kilometre mesafede olup karayolunun da bitişiğinde yer almaktadır.[59]

Bölgenin 1/25.000 ve 1/1.000 ölçekli planları ve krokileri çıkarılmıştır. Potansiyel yatak kapasitesi 2.600 yataktır. Kayak merkezinde 884 metre uzunluğunda, saatte 800 kişi kapasiteli bir teleski tesisatı ve Gençlik ve Spor Genel

---

[56] "Pistler-Sarıkamış Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/ datas/ yerler/ pistler/ sarikamis.htm/ ,28/05/2003.
[57] Gümüş, **a.g.e.**, s.8.
[58] Gümüş, **a.g.e.**, s.8.
[59] Gümüş, **a.g.e.**,s.8.

Müdürlüğü'ne ve Silahlı Kuvvetler'e ait iki adet kayak evi mevcuttur. Sarıkamış'ta Sartin ve Turistik Otelleri ünlüdür. Tecrübesiz, orta ve tecrübeli seviyelerinde 1.200 metrelik bir pist bulunmaktadır. Ayrıca, Turizm Bakanlığı'nca Cibiltepe-Sarıkamış'ta 4 kişilik bir telesiyej inşa edilmiştir. Lojistik hizmetler henüz resmi olarak devreye girmemiştir. Pistin uzunluğu 800 metre, genişliği 200-300 metre ve eğimi ortalama %20'dir. Sarıkamış'taki hastaneler kullanılabilmektedir. Silahlı Kuvvetler'in pistleri helikopterler için uygundur.[60]

Bölge 20 Mayıs 1991'de turistik merkez ilan edilmiştir. Telesiyej tesisatının ilk aşaması olan saatte 1.800 kişi kapasiteli sistem 1993 yılında, 800 kişilik ikinci sistem 1996'da devreye girmiştir. [61]

Merkezde tüm projeler uygulandığında 2.625 yatak kapasitesi ortaya çıkacaktır. Halen günübirlik tesisleri olarak bir oberj (dağ evi) hizmet vermektedir. Bu tesisleri Dedeman grubu işletmektedir. 8 oda 60 yatak arzı mevcuttur.

Sarıçam Kayak Merkezi'nin mekanik tesisleri bir ve ikinci etap olarak tamamlanarak faaliyete geçmiştir. 2.000 metre ve 2.400 metrelik birinci ve ikinci etapların bir Avusturya firması tarafından 1992'den beri inşası sürdürülmüş ve tamamlanmıştır. Mekanik tesislerin kapasitesi Bakanlık verilerine göre birinci ve ikinci etaplar için 3.000'er olmak üzere toplam 6.000 kişi/saattir. Kaymakamlık kitapçığında 4.000 kişi/saat verilmiştir. Mekanik tesisler bilgisayar kontrollü ileri teknolojili olup ısıtmalı dörtlü koltuk telesiyej niteliğindedir.[62]

Sarıkamış Sarıçam Kayak Merkezi'nin 4.350 metre içme suyu isale hattı, 500 m^3'lük içme suyu deposu inşaatı ve yaklaşık 2.700 metrelik atık su kollektör inşaatları tamamlanmış olup, altyapı problemi çözülmüştür. Yolları asfaltlanmıştır.[63]

---

[60] "Pistler-Sarıkamış Kayak Merkezi",(çevrimiçi) http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/sarikamis.htm/ ,28.05.2003.
[61] Gümüş, **a.g.e.**, s.8.
[62] İncekara, **a.g.e.**, s.42.
[63] İncekara, **a.g.e.**, s.42.

İlçenin kuzeydoğusunda merkeze 2 kilometre mesafede bulunan Kazımpaşa sırtları mevkiinde havaalanı olabilecek nitelikte arazi vardır. Buraya stol tipi küçük uçakların inebilecekleri 1.800 metre ebadında bir pist yapımının mümkün olabileceği tespit edilmiştir. Arazinin büyük kısmının hazineye ait olduğu belirtilmekte olup, inceleme ve tasarım aşamasında bulunmaktadır. Kars Valiliği ile yapılan görüşmede üstyapı inşaatlarının hızlanması ile havaalanı inşaatının da ciddiyet kazanabileceği belirtilmiştir. Sarıkamış esasen Kars havaalanından yaklaşık yarım saatte ulaşılabilmektedir. Bu da başlı başına olumlu puandır. [64]

Sarıkamış'ta yaz etkinlikleri bulunmaktadır. Ancak henüz eğlence, alışveriş imkanları bakımından gelişmiş bir ortam yoktur. Buna karşılık kayak malzemesi kiralanması ve kayak dersleri mevcuttur.[65]

Talep durumu daha çok Kars, Ağrı, Ankara ve diğer olmak üzere sıralanmakta olup, Kars %72 talep oranı ile en yüksektir. [66]

1.3 km uzunluğunda olmak üzere, toplam uzunluğu 18.250 metre olan sekiz adet pist ve iki **lift bulunmaktadır. Türkiye'nin en iyi kar kalitesine sahip yöresidir.[67]

2.2.5.Antalya-Beydağı-Saklıkent Kayak Merkezi

Antalya sınırları içerisinde yer alan Beydağları Saklıkent Kış Sporları ve Yayla Merkezi, kış koşullarında özellikle Mart sonu ve Nisan aylarında bir yandan denize girilirken, öte yandan kış sporları yapılabilir olması, dünya üzerinde eşine az rastlanan bir çekicilik sergilemektedir.

---

[64] İncekara, **a.g.e.**, ss.42-43.
[65] İncekara, **a.g.e.**, s.43.
[66] İncekara, **a.g.e.**, s.43.
[67] Önkal, **a.g.e.**, s.39.
**Lift; asansör, kaldırma gücü olarak Türkçeye çevrilebilmektedir. Taşıyıcı mekanizma olarak değerlendirilebileceğinden çalışmamızda bugünkü kullanım şekli olan "Lift" kullanılacaktır.

Antalya merkeze yaklaşık 50 kilometre uzaklıkta bulunan merkez 2.547 metre yüksekliğe sahiptir. Bakırlı Dağı'nın kuzey yamaçlarında bulunan Saklı Yaylası ve çevresinde bulunmaktadır. 2.000 metrenin üzeri kayak alanı olarak değerlendirilmektedir. Merkez 1.850 metre yükseklikte bulunmaktadır. Merkez kar yağışını Aralık-Nisan döneminde almaktadır. Kayak mevsimi iklim koşullarına bağlı olarak bazen bu süreleri aşmakta, bazen de daralmaktadır. Kar kalınlığı ise 50 cm. ile 100 cm arasında değişmekte ve kar kalınlığı yukarı kesimde daha da artmaktadır.[68]

Kış sporları ve yayla merkezinin, yatak kapasitesi olarak 5.000 yatak kapasine sahip olması öngörülmüştür. Elektrik enerjisi, enerji nakil hattı ve haberleşme hizmetleri tamamlanmıştır. Kayak merkezi, 16 kilometre asfalt, 34 kilometre stabilize bir yol ile Antalya iline bağlı bulunmaktadır. Yaz döneminde toplu taşıma araçları yolcu taşımaktadır. Telefon bağlantısı mevcuttur.[69]

Antalya Saklıkent arası yolun Antalya-Doyura köyü çıkışı 11 km asfalttır. Antalya'nın Ankara'ya 545 km., İstanbul'a 726 km, İzmir'e 472 km. uzaklığı bulunmaktadır. 240 ve 340 kapasiteli 6 ve 9 direkli teleksi, çalışır vaziyettedir. Kanalizasyon foseptik çukurları ile çözümlenmiştir. Çöp toplama traktörlerle yapılmakta ve yakılarak imha edilmektedir. 4 kişilik iskemleli ***Detachhable telesiyej mevcuttur.[70] Konaklama birimi olarak 80 kişilik restoran,kafeterya,14 yatak kapasiteli pansiyon mevcuttur.[71]

Merkezde kooperatife ait elektrik tesisatı, su, iki adet telefon, telsiz, 80 kişi kapasiteli lokanta, bir kafeterya ve 14 yatak kapasiteli konaklama birimi bulunmaktadır. 240 ve 340 kişi kapasiteli çok sayıda teleski mevcuttur.[72]

*** Detachhable, portatif, sökülebilir,ayrılabilir anlamındadır.

[68] Ülker, **Dağ Turizmi**, ss.177-178.

[69] Ülker, **Dağ Turizmi**, ss.178-179.

[70] Eben, **a.g.e.**, s.20.

[71] "Pistler-Saklıkent Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/saklikent.htm/, 28.05.2003.

[72] Eben, **a.g.e.**, s.20.

Kış turizminin beklenen ve amaçlanan ölçülerde gelişmemiş olması bölgenin önemli sorunlarından biridir. Kış turizminin geliştirilmesinin bölge turizmini nasıl etkileyeceği tahmin edilebilir. Kış turizminin geliştirilmesinin bölge açısından önemini daha somut olarak gösterebilmek için, bu durumda ortaya çıkacak tabloyu başlıklar halinde incelediğimizde: [73]

-Otellerin kışın kapanmaması: kapatıp açmanın maliyetinin çok yüksek olması,

-Personelin sürekliliğinde istikrar-personelin eğitimine zaman ve imkan bulunması,

-İşletmelerin çalışma randımanlarını kaybetmemesi-hizmet kalitesinin bozulmaması,

-Bölgesel ticaret hayatının kış uykusuna yatmaması- eğlence ve alışveriş ünitelerinin kapanmaması,

-Toplam turizm gelirlerinin ve işletme karlılıklarının artması,

Antalya turizminin kış aylarında canlanması için, bu dönemde zayıf düşme nedenlerinin incelenmesi, ortaya çıkan durumu oldukça net olarak belirtmektedir. [74]

Temel pazarımız olan Avrupalı turistlerin gittiği kış turizmi merkezleri dikkate alındığında, Antalya'nın çok cazip olduğu görülmektedir. Ancak, bu niteliğin pazarda bilinmemesi, tanıtma pazarlama eksikliği dolayısıyla yeterli potansiyel yakalanamamaktadır.[75]

İç mekanlarda yeterli hacmin yaratılması, kışa özel animasyon programlarının bulunmaması, açık yüzme havuzlarının ve su parklarının güneş enerjisi ile ısıtılması

---

[73] Cengiz Zafer, "Antalya'nın Önündeki Görev Kış Turizmini Geliştirmektir", **Resort Dergisi**, Ocak 2002 Sayı 1, ss14-15.
[74] Zafer, **a.g.e.**, s.15.
[75] Zafer, **a.g.e.**, ss15-16.

gibi yeniliklerle çekicilik yaratılabilecektir.[76]

Konukların kent merkezlerinde hoşça vakit geçirebilecekleri uygun hacimde ortamların oluşturulması, kongre, sergi ve tiyatro salonlarında kış için özel ve sürekli kültür ve sanat etkinliklerinin düzenlenmesi, toplu eğlence etkinliklerinin düzenlenmesi gibi.[77]

İstanbul'da yapılan Türkiye-Almanya Karma Ekonomi Komisyonu Toplantısında toplantıya katılan Alman tur operatörleri kış turizminin geliştirilmesi konusunda yaptıkları değerlendirmede şu noktalara dikkat çekmişlerdir.[78]

-Kalıcı ve dengeli gelişme açısından kış turizminin özel bir önemi vardır.

-Türkiye'ye yönelik kış rezervasyonlarında önemli gelişmeler bulunmaktadır. Eğer Türkiye kış turizmi için devam eden yatırımlarını sağlamlaştırır ve yenilerini geliştirirse kış turizminde Akdeniz pazarında önemli bir rekabet avantajı sağlar.

-Türkiye bu süreci geliştirirken fiyatlandırma politikasını da gözden geçirmelidir.

2.2.6.Kayseri-Erciyes

Erciyes Dağı, 3.917 metrelik yükseltisiyle İç Anadolu Bölgesi'nin en yüksek dağı olma özelliğinin yanısıra, turizm değerleri itibariyle de Türkiye'nin önemli dağları arasındadır. Dağ aynı zamanda, Türkiye'deki önemli kış merkezlerinden biridir. Dağın doğu ve kuzey yamaçlarında yer alan kayak alanlarında, %10 ve %30 arasında eğime sahip, serbest kullanımlı pistler vardır. Dağda kar kalitesi kayak

[76] Zafer, **a.g.e.,** ss15-16.
[77] Zafer, **a.g.e.,** s.15
[78] Zafer, **a.g.e.,** s.16

sporu için uygundur. Kayak sezonu uzun olup, Kasım ortalarından Mayıs ayı başına kadar yaklaşık 5 ay sürmektedir. [79]

Erciyes Dağı'nınn doğu kesiminde Tekir Yaylası mevkii (2.200 m.), Kayseri Şehir Merkezi'ne 25 km. mesafededir. Şehirden buraya dek düzgün karayolu bulunmaktadır ve kış mevsiminde de kontrollü olarak sürekli açık tutulmaktadır. Tekir Yaylası'nda özel sektöre ait 106 yataklı, 3 yıldızlı bir otel, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne ait 120 yatak kapasiteli bir kayak ve dağ evi bulunmaktadır. Bunların dışında Karayollarıı DSİ, Türk Silahlı Kuvvetleri, PTT, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü gibi kamu kurum ve kuruluşlarına ait eğitim tesisleri mevcuttur. Tesislerdeki toplam yatak kapasitesi 730'dur. [80]

Ayrıca bu alanda günübirlik tesisler, kayak kiralama üniteleri, büfe vb. mevcuttur. Bu özellikleri nedeniyle Erciyes Dağı, kış sezonunda kayak sporu için en fazla ilgi gören dağlarımız arasındadır. Bakanlar Kurulu Kararı ile "Turizm Merkezi" ilan edilmiştir. [81]

Erciyes'in kuzey kesimi de kış sporları bakımından çok elverişlidir. Burada ulaşım koşulları ve diğer altyapı olanakları doğu kesimindeki kadar gelişmiş değildir. Ancak dağın kuzey yüzünde de turizm faaliyetlerini geliştirme yönünde çalışmalar sürdürülmektedir. [82]

Bu konu ile ilgili olarak, kayak yapabilecek uygun alanlar belirlenmiştir. Altyapı çalışmalarına başlanmış olup, tesis inşa edilecek alanlara stablize yol yapılmıştır. Şu anda mekanik tesis olarak bir telesiyej kurulmaktadır. Telesiyejin yapımı tamamlandıktan ve ulaşım daha da düzenli hale geldikten sonra, Erciyes'in Hacılar ilçesi yönünde de turizm aktivitesi gelişecektir. İlçede dağcılık ve kayak sporlarında faaliyet gösteren iki spor klübü, yörenin tanıtımı konusunda önemli

---

[79] Kayseri Valiliği, **Cumhuriyetin 75. Yılında Kayseri**, Ankara 1998, s.136.
[80] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, ss.136-138.
[81] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, s.138.
[82] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, ss.138-139.

çalışmalar yapmaktadır. Örneğin Hacılar Dağcılık Kulübü her yıl geleneksel hale getirilmiş dağcılık şenliği düzenleyerek, yurdun dört bir yanından gelen yüzlerce dağcıyı Erciyes'in Sütdonduran Yaylası'nda konuk etmekte ve buradan dağa tırmanış gerçekleştirilmektedir. Hacılar Kaymakamlığı ve Belediyesi'de yörenin tanıtımı ve altyapı çalışmalarının süratle bitirilmesi konusunda büyük çaba sarfetmektedir. [83]

Dağın yükseltisinin 3.917 metre olması ve zorlu tırmanma rotalarının varlığı, dağcılık sporu bakımından önemini artırmaktadır. Erciyes doruğuna doğu ve kuzey kesimden, çeşitli rotalardan zevkli tırmanışlar yapılmaktadır. Bu yönüyle Erciyes, yerli ve yabancı dağcıların en çok tercih ettikleri dağlarımız arasındadır. Erciyes Dağı'nın kuzeybatısındaki yaklaşık 400 metre uzunluğundaki aktüel buzul, yurdumuzda yüksek dağlarda varolan birkaç buzuldan biridir. Kayseri şehrinden, 3.250 metredeki buzul diline kadar araçla ulaşım mümkündür. Buzul, dağcılık amacıyla tırmanmak isteyenler için zorlu bir parkur, ilgi duyanların görmesi için yurdumuzdaki ender doğal değerlerden biridir. [84]

Erciyes Dağı'nda DSİ'ye ait Tekir Göleti kış mevsiminde tümüyle donmaktadır. Dağdaki konaklama tesislerinin yer aldığı bu alanda, gölet üzerinde kışın buz pateni yapma olanağı vardır. [85]

Erciyes, ornitolojiye (kuşbilimi) ilgi duyanların uğrak yerlerinden biridir. Dağın yüksek kesimlerinde başta yırtıcılar olmak üzere kuş türlerini gözlemeye gelenler vardır. Dağın kuzey kesiminde ve 2.000 metrenin üstündeki yükseltilerde sürüler halinde dolaşan yılkı atları hayli ilgi çekicidir. Bu yöreye ilk gelenler yüksek bir alanda sürüler halinde dolaşan ve Erciyes'in güzelliklerine bir başka boyut katan atları ilgiyle izlemektedirler.[86]

---

[83] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, s.139.
[84] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, ss.139-140.
[85] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, s.140.
[86] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, s.140.

Dağın muhtelif kesimlerinde karavanla veya çadırla kamp yapma ve çevrede tekking yapma, dağ bisikleti ve atlarla gezinti, doğal güzellikleri izleme, fotografçılık vb. aktiviteleri gerçekleştirme olanağı vardır. Bunun için en ideal yerler, Erciyes'in kuzeyinde ve Hacılar ilçe merkezinin üst kısmında yeralan Sütdonduran Yaylası ile doğudaki Tekir Yaylası'dır Erciyes'te her yıl "Atlı Yayla Şenlikleri" düzenlenmektedir.[87]

Erciyes Dağı Ankara, Adana gibi metropollerin Kayseri'ye yakın olması (Ankara 320 km, Adana 342 km) nedeniyle, buralarda yaşayan nüfus için turizm bakımından bir cazibe merkezidir. Şehir merkezine 6 km mesafede bir havaalanı bulunması ve şu anda günde iki kez karşılıklı olarak İstanbul-Kayseri bağlantılı uçak seferi yapılması Erciyes Dağı'ndaki turizm bakımından son derece önemlidir. Zira bu sayede Erciyes'e gelenlerin sayısında büyük artışlar olmuştur. Gelen turistler, Erciyes Dağı'ndaki Dedeman Oteli'nin dolu olduğu dönemlerde şehir otellerinden de faydalanmaktadırlar.[88]

1.916 metre, irtifalı sönmüş bir yanardağ olan Erciyes Dağı'nın eteklerine ilk tesis, dağ ve kayak evi adıyla 1947'de kurulmuştur. Taştan oldukça özgün yapı olan bu ilk tesisten geriye sadece fotografları kalmıştır. Tesis kayak amaçlı kullanılmaya 1963'te, hala kullanılan telesiyejin yapılmasıyla başlamıştır. Erciyes herkese hitap eden eğime, uzun pistlere ve açık araziye sahiptir. Hem alternatif pistlerin çokluğu, hem yüksek irtifası nedeniyle uzun süren sezonuyla son derece cazip bir kayak merkezidir. Fakat buranın da bazı dezavantajları vardır. Yüksek bir dağın eteklerinde, tamamen açık, ağaçsız bir araziye kurulmuş olduğu için kötü hava koşullarından çok etkilenmektedir. Hava bozulduğu zaman tipiden değil kayak yapmak, iki otel arasında yürüyerek gitmek dahi zordur. [89]

---

[87] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, s.140.
[88] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, ss.140.
[89] Cüneyt Oğuztüzün, "Erciyes En Güzel Dağda Kayak", **Atlas Kış Tatil Özel Sayısı**, Ekim 1996,s.30.

Bir de özellikle uzun tatil dönemlerinde konaklama sorunu bulunmaktadır. Merkezdeki kamu kuruluşu konaklama tesislerinin, sivillere açık olduğu belirtilse de daha sezon başında tüm sene için rezervasyonları yapılmış olup dolmaktadır. [90]

Kış turizmiyle genelde üst tabakadan kişiler ilgilenmektedir. Yani harcamayı seven, spora yatkın ve çeşitli beklentileri olan kişilerdir. Kış turizmi, bu beklentiler sağlandığı zaman getirileri oldukça yüksek olan bir turizm dalıdır. Ülkemizin iklimi elverişli olmakla birlikte alt yapısını da hazır hissettiğimizde kış turizminde rahatlıkla ön plana çıkabilecek konumda olduğumuz ortaya çıkmaktadır. [91]

Erciyes'te pek çok okulun ve üniversitenin etkinlikleri yapılmaktadır. Bunların genişletilmesi düşünülmektedir. Dedeman grubu bu etkinliklerin Erciyes'te sürdürüleceğini ve Palandöken'de de yapılmasının düşünüldüğünü belirtmişlerdir.[92]

Dedeman Oteli yetkilileri, Global ısınmadan dolayı sezon kısalmasının sözkonusu olduğunu ve buna karşın yapay kar çalışmaları yaptıklarını ifade etmektedirler. [93]

Ankara üzerinden yapılan günlük uçuşlarla bir saat 25 dakikada İstanbul'dan Kayseri'ye ulaşmak mümkündür. Pist alanları 1.800-3.000 metre arasındadır.[94] Pistleri yeni başlayanlar için idealdir. En uzunu 2.2 km olan pistlerin toplam uzunlıuğu ise 5.5 km'dir ve 2 adet mekanik **lift hizmet vermektedir. [95]

Kayak merkezinde, kayak pisti bitiminde İl Özel İdaresi'nin ortak olduğu Kaytur A.Ş. tarafından yaptırılarak kiraya verilen 3 yıldızlı Dedeman Oteli (106 yatak) ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün (120 yatak), Bayındırlık ve İskan

---

[90] Oğuztüzün, **a.g.e.** , s.30
[91] Nermin Yurtoğlu, "Türkiye'nin Yeni Gözdesi Kış Turizmi", **Hotel Dergisi**, Mart 2001, sayı 16, s.37.
[92] Yurtoğlu, **a.g.e.**, sayı 16, s.37.
[93] Yurtoğlu, **a.g.e.**, sayı 16, s.37.
[94] "Pistler-Erciyes Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/erciyes.htm/, 28.05.2003.
[95] Önkal, **a.g.e.**, s.38.

Bakanlığı'nın (98 yatak), Silahlı Kuvvetler'in (42 yatak), Posta-Telgraf İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün (60 yatak), Karayolları Genel Müdürlüğü'nün (96 yatak) ve DSİ Genel Müdürlüğü'nün (207 yatak) dinlenme tesisleri bulunmaktadır. Ayrıca, kayak pisti yakınında, 2.573 metre uzunluğunda 370 kişi/saat kapasiteli telesiyej, 1.500'er metre uzunluğunda 2 teleski ve 300 metre uzunluğunda 730 kişi/saat kapasiteli **baby-lift mevcuttur.[96]

Dağın doğu yüzünde 900 kişi/saat kapasiteli teleski vardır. 1.650 kişi/saat kapasiteli telesiyej tesisi 1998-1999 sezonunda hizmete girmiştir. Ayrıca, bu alanda günübirlik tesisler, kayak kiralama üniteleri, büfe vb. mevcuttur. Bu özellikleri nedeniyle Erciyes Dağı kış sezonunda kayak sporu için en fazla ilgi gören dağlarımız arasındadır. Öyle ki, kimi zaman mevcut yatak kapasitesi ihtiyaca cevap vermekten uzak kalmaktadır. Bu nedenle de, yeni yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bakanlar Kurulu Kararı ile "Turizm Merkezi" ilan edilen Erciyes Dağı'nda 1998 yılı içerisinde toplam 800 yatak kapasiteli 5 tesis için Turizm Bakanlığı'nca arazi tahsisi yapılmış ve bu tesislerin yapımına yakın zamanda başlanacağı belirtilmektedir. [97]

Erciyes Dağı'nın Doğu ve Kuzeybatı yamaçlarında 1.500 metre ile 3.000 metre arasında yer alan kayak merkezleri bulunmaktadır.[98]

Kış sporları merkezine en yakın havalimanı Kayseri-Erkilet Havalimanı'dır ve otobüsle 30-40 dakikada ulaşılabilmektedir. Bölgede Güneybatı rüzgarlarının egemen olduğu bir karasal iklim görülmektedir. Kar kalınlığı 50-100 santimetreye ulaşabilmektedir. Erciyes Kış Sporları Turizm Merkezi 1993 yılında Turizm Bakanlığı'nca onaylanan imar planında üç gelişim bölgesine ayrılmıştır. Birinci gelişme bölgesinde 11 adet Turizm Bakanlığı'nca turizm amaçlı yatırım yapmak üzere tahsis edilmiştir. Tahsis edilen yerlerde henüz yapılaşmaya başlanmamıştır. [99]

---

[96] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, s:139.
[97] Kayseri Valiliği, **a.g.e.**, ss:138.
[98] Kayseri Valiliği, İl Turizm Müdürlüğü, **Kayseri Turizm Envanteri**, Dergah Ofset, Kayseri, 1999.
[99] Eben, **a.g.e.**, s.25.

Kış sporları merkezi için 1/25.000 ve 1/1.000 uygulama planları yapılmıştır. Alan mülkiyetinin kamuya ait olduğu Kayseri Erciyes Kış Sporları Turizm Merkezi'nde destek birimi olarak iki adet kayak pisti kullanılmaktadır. Bu kayak bölgesinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne ait iki adet mekanik tesisat bulunmaktadır. Biri, 1.450 metrelik, saatte 900 kişi kapasiteli teleskidir. Diğeri ise, 2.575 metre uzunluğunda, saatte 370 kişi kapasiteli bir telesiyejdir. Kayak Federasyonu burada Kuzey Disiplini kayak yarışmaları düzenlemektedir. Erciyes Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi 19 Nisan 1993'te hizmete girmiştir. 3.240 yatak kapasitesi planlanmıştır. İçinde 140 yataklı bir yapı bulunan kayak merkezinde yatırımcılara konaklama için dokuz adet arsa tahsis edilmiştir. Kayak merkezinde iki adet saatte toplam 1.905 kişi kapasiteli teleski ve bir de telesiyej mevcuttur.[100]

Erciyes kayak merkezinde Uluslararası Kayak yarışmaları düzenlenebilmesi için F.I.S.'e (Uluslararası Kayak Federasyonu) müracat edilerek iki adet Kayak Pistinin tescili yaptırılmıştır (Coşkun Pisti ve Bedük Pisti).[101]

2.2.7.Isparta Davraz Kış Sporları Merkezi

Kış turizmine yeni açılan Isparta-Davraz kış sporları merkezi yoğun ilgiye maruz kalmaktadır. "Turizm Bakanlığı tarafından turistik hizmet birimleri için 6 arsa, günlük kullanım birimleri için iki arsa tahsis edilmiştir. Ayrıca Bakanlık üç kamp alanı, on bir günlük kullanım alanı ve turistik hizmetler için beş arsa izni vermiştir. Gerekli mekanik düzenlemeler de yapılmıştır. 300 metrelik **baby-lift tesisatı kurulmuştur."[102]

Isparta'ya 26 km., İstanbul'a 601 km., Ankara'ya 422 km., İzmir' 382 km uzaklıktadır. Kar kalınlığı 50-200 cm, kayak sezonu ise Aralık-Nisan dönemidir.

---

[100] Gümüş, **a.g.e.**, s.24.
[101] Eben, **a.g.e.**, s.25.
[102] Eben, **a.g.e.**, s.23. .

Havayolu ulaşımı Süleyman Demirel Havaalanı (58 km uzaklıktadır.) Spor İl Müdürlüğü'ne devredilmiştir.Tesis faal durumdadır.[103]

2.2.8.İzmir-Ödemiş-Bozdoğan Kış Sporları Merkezi

İzmir-Ödemiş-Bozdağ Spor Merkezi çerçevesinde üç mekanik tesisin tamamlandığı ifade edilmektedir.[104]

Ancak günübirlik hizmet verebilecek tesislerin ve yatak ünitelerinin inşaatı devam etmektedir.[105]

2.2.9.Erzincan-Bolkar Kayak Merkezi

Balkan dağları üzerinde Erzincan'a 40 kilometre mesafede bulunan, Aralık-Nisan ayları arasında kayak için elverişli alt yapı ve destek birimlerini bünyesinde barındırmaktadır. Kar kalınlığının 60-100 santimetreyi bulduğu kayak merkezine ulaşım özel yolcu otobüsleri ve özel araçlarla sağlanmaktadır. Kayak merkezinde saatte 1.200 kişi kapasiteli 1.050 metre ve 300 metre uzunluğunda iki adet teleski tesisi bulunmaktadır. Ayrıca **baby-lift ve bir kayak evi vardır. Kayak pisti 1.100 metredir ve tecrübeli kayakçılara hitap etmektedir. Pist 100-200 metre arasında bir genişliğe sahiptir. Ortalama eğim %20'dir.[106] Hastane, ambulans veya helikopter pisti bulunmamaktadır.[107] Kar üzerinde kayak pisti hazırlayan bir araç alınmıştır.[108]

---

[103] "Pistler-Davraz Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/davraz.htm/, 28.05.2003.
[104] Eben, **a.g.e.**, s. 24.
[105] "Pistler-Bozdag Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/bozdag.htm/, 28.05.2003.
[106] Eben, **a.g.e.**, s.22.
[107] "Pistler-Bolkar Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/bolkar.htm/ 28.05.2003.
[108] Eben, **a.g.e.**, s.22.

2.2.10.Bitlis-Merkez Kayak Merkezi

Doğu Anadolu bölgesi, Bitlis şehir merkezinin içindedir. Ankara 1.100 km., İstanbul 1.054 km., İzmir 1.465 km uzaklıktadır. Bitki örtüsü bakımından zayıf olan tepelik kısımlar karla kaplıdır. Kayak sezonu olarak uygun dönem Aralık-Nisan aylarıdır. Kayak alanları olarak Altınkalbur Dağı (1810 metre), Sapgör-Dideban Dağları arasında olan bölgeler bulunmaktadır.[109] Pistin kot farkı alt 1.510 üst:1.700 metredir. [110]

40 kişi yatak kapasiteli kayak merkezi, 726 metre uzunluğunda 710 kişi/saat kapasiteli teleksi mevcuttur. 1.000 metre uzunluğunda orta ve zor pist bulunmaktadır. Ortalama meyil %26'dır. Şehir hastanesi ve ambulans mevcut olup, kar aracı yoktur. Bitlis-Sarpgör Kış Sporları Merkezi 17.10.1993 tarihinde turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. [111]

2.2.11.Ağrı-Bubi Dağı Kayak Merkezi

Doğu Anadolu bölgesi, Ağrı ili sınırları içinde yer almaktadır. Kayak merkezi Ağrı şehir merkezine 18 km. mesafede Bubi Dağı'ndadır.[112]

Kişilerin kendi imkanları ile ulaşım sağlanmaktadır. Ankara'ya 1.063 km., İstanbul'a 1.413 km., İzmir'e 1.645 km. mesafededir. Kayak sezonu Aralık-Nisan aylarını kapsamaktadır. Kayak mevsiminde kar kalınlığı 1-2 metre civarındadır. [113] Kayak alanları 1.850-2.200 metre arasındadır.[114]

---

[109] Eben, **a.g.e.**, s.21.
[110] "Pistler-Sapgör Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/sapgor.htm/ 28.05.2003.
[111] Eben, **a.g.e.**, s.21.
[112] Eben, **a.g.e.**, s.20.
[113] Eben, **a.g.e.**, s.20.
[114] "Pistler-Bubi Dağı Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/bubidagi.htm/, 28.05.2003.

Kayak merkezinde 60 kişilik kafeterya (kafeterya henüz hizmete açılmamıştır.) bulunmaktadır. 1.227 metre kişi/saat kapasiteli teleksi, 600 kişi/saat kapasiteli 1 adet alt istasyon binası içerisinde oturma salonu bulunmaktadır. Kayak alanının uzuluğu 1.200 metre, genişliği ise 250 metredir. Otel ve eğlence merkezi yoktur. Kışın kayak sporları dışında kış sporları yapılmamaktadır. Sağlık merkezi ve ambulans bulunmamaktadır. 1 adet kar aracı mevcuttur.[115] Yolun açılmasında yaşanan sorunlar nedeniyle, Ağrı'ya 45 km. uzaklıkta 4 kişilik iskemleli telesiyej tesisi ile kayakevi inşaatına başlanmış olup, tesis 1999-2000 kış sezonunda hizmete açılmıştır.[116]

2.2.12.Kastamonu-Ilgaz Kayak Merkezi

2.200 metre yüksekliği ile Ilgaz Dağı Alp tipi özelliklere sahiptir. Biri 60 diğeri 22 odalı olmak üzere iki otel mevcuttur. Kayak Merkezi, eğitimden daha çok spora ve yarışmalara uygundur. En uzunu 1.500 metre olan 5 pist bulunmaktadır. İki adet mekanik **lifti olan merkezde mevsim oldukça uzun olup sezon Kasım'dan Haziran ayına kadar sürer ve kar kalitesi oldukça yüksektir. [117]

Kastamonu şehir merkezine 40 km. mesafede Ilgaz Dağı'nda kurulmuştur. Kayak merkezine İstanbul-Kastamonu karayolu ile Ankara Kastamonu karayolunun kesiştiği noktada yer alan Ilgaz yerleşim bölgesinin 25.km kuzeyinden ayrılan mevcut yolla gitmek mümkündür. Ankara'ya 200 km, İstanbul'a 400 km uzaklıkta olan Ilgaz'a yalnızca karayolu ile ulaşmak mümkündür. Zor kış şartlarında bile yol ulaşıma açıktır. Genellikle 4-5 metre arasında olan kar yüksekliği ile pistler kayak için idealdir.[118] Kastamonu havalimanı 25 km ve Ankara Esenboğa havaalanı 203 km. uzaklıktadır. [119]

---

[115] "Pistler-Bubi Dağı Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/bubidagi.htm/, 28.05.2003.
[116] Eben, **a.g.e.**, s.20.
[117] Önkal, **a.g.e.**, s.38.
[118] Önkal, **a.g.e.**, s.38.
[119] "Pistler-Ilgaz Dağı Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/ilgaz.htm/, 28.05.2003.

Kayak merkezi 1.050-2.000 metre yükseklikte bulunmaktadır. Kayak merkezi aynı zamanda "Ilgaz Dağı Milli Parkı" sınırları içindedir. Yaklaşık 200 metre uzunluğunda 85 metre genişliğinde bir açık alanda kurulmuştur. Çevre köknar ormanlarıyla kaplı olup kış sporlarının yanısıra, mesire ve avcılık olanakları da bulunmaktadır. Kayak mevsimi Aralık-Nisan aylarıdır. Kar kalınlığı 50-200 cm civarındadır. Kayak Merkezinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne ait 1 adet çift iskemleli telesiyej tesisi vardır. Tesisin uzunluğu 693 metre, kapasitesi ise 688 kişi/saattir. Tesise 3 km. mesafede özel sektörün işlettiği Doruk Otel ve bu otele ait 300 metre uzunluğunda **baby-lift tesisi bulunmaktadır. Telesiyej alt istasyonunda şimdilik hizmet veren Milli Parklara ve Köy Hizmetleri'ne ait iki tane kamuya ait konaklama tesisi ile inşaat halinde PTT ve Gençlik ve Spor Genel Müdürülüğü ile Özel İdare'ye ait 3 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Alt istasyon 1.850 metre, üst istasyon 1.995 metre yüksekliktedir. Hastahane, ambülans bulunmamaktadır. Kayak sporlarından başka spor yapılmamaktadır. [120]

Ilgaz Kayak Merkezinde 107 adet yatak kapasiteli bir adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Bunların dışında Milli Parklara ve Köy Hizmetlerine ait iki tane kamuya ait konaklama tesisi ile inşaat halinde PTT ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile Özel İdare'ye ait 3 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Ilgaz Kayak merkezinde 1996 yılında hizmete açılan teleksi tesisi Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından yapılmıştır. Hat boyu uzunluğu 950 metre, kapasitesi 800-1.000 kişi/saattir.[121] Kastamonu Ilgaz Kış Sporları Merkezi, 2.634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca Bakanlar Kurulu Kararı ile Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Ilgaz kayak merkezindeki Gençlik ve Spor Genel Müdürülüğü'ne ait teleski, telesiyej tesisi ile Kayakevi ve Milli Parklara ait Eğitim Merkezi Kastamonu Holding ile Bayındır Holding tarafından kiralanmış ve işletmesi bu şirket tarafından yapılmıştır. Kastamonu-Çankırı Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezi kapsamında planlama

[120] Eben, **a.g.e.**, s.24.
[121] "Pistler-Ilgaz Dağı Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/ilgaz.htm/, 28.05.2003.

çalışmalarına başlanılmış olup, Hacet Tepe bölgesinin de Kış sporları için kullanıma açılması amacıyla çalışma alanı genişletilmiştir.[122]

2.2.13.Aksaray Hasan Dağı Kayak Merkezi

Hasan Dağının (3.268 metre) kuzey ve kuzeybatı yamaçları üzerinde yeralan kayak alanları Kargın Köyü sınırları içerisinde yeralmakta olup Aksaray'a 30 km mesafededir. 1.800-2.500 metre yükseklik kuşağı üzerinde bulunan Hasan Dağı kayak merkezinde alt ve üstyapı tesisi mevcut değildir.[123]

2.2.14.Erzincan-Munzur Dağları Kayak Merkezi

Erzincan ilinde halen kayak merkezi olarak kullanılan ve yersel önem taşıyan Sakaltutan kayak alanı bir yana bırakılacak olursa, ulusal ve uluslararası boyutta önemli ve yüksek kullanım potansiyeli taşıyan kış sporlarına elverişli alanın, Erzincan kent merkezinin hemen güneyinde yükselen Munzur Sıradağları üzerinde yeralan Ergan Dağı (3,258 metre) ve Ergan Dağı'nın batısında Dilavlar Dağı (2.824 metre) olduğu ifade edilmektedir. Ergan Dağı Erzincan'a 12 km uzaklıkta bulunan Yaylabaşı köyü sınırları içerisinde yeralmaktadır. Dilavlar Dağı ise Erzincan'a 25 km uzaklıkta bulunan Çakırlar köyü sınırları içerisinde yeralmaktadır. Belirtilen kayak alanlarında alt ve üsyapının mevcut olmadığı belirtilmektedir.[124]

2.2.15.Gümüşhane-Trabzon-Zigana Kayak Merkezi

Trabzon iline 70 km uzaklıkta, Zigana Geçidinin hemen doğusunda ve 1.900-2.500 yükseklik kuşağı üzerinde yeralmaktadır. Ulusal ve uluslararası kayak uygulamalarına elverişli bir ortam sunmaktadır. [125]

---

[122] Eben, **a.g.e.**, s.24.
[123] Ülker, **Dağ Turizmi**, ss.236-237.
[124] Ülker, **Dağ Turizmi**, ss.238-240.
[125] Ülker, **Dağ Turizmi**, ss.240-241.

Kayak merkezi Gümüşhane iline ise 40 km mesafededir. Ulaşım özel araç ve yolcu otobüsleri ile sağlanmaktadır. Ankara'ya 793 km, İstanbul'a 1.129 km. ve İzmir'e 1.375 km. mesafededir. Alt seviyeler çam ağaçları ile örtülüdür. Arazi genelde ormanlıktır. Uygun sezon olarak Aralık-Nisan dönemi önerilmektedir. Kar kalınlığı ortalama 100-150 santimetredir. Kayak merkezinde 1 adet teleksi, bir adet **baby-lift tesisi ile 1 adet kayak evi bulunmaktadır. Tesisin uzunluğu 661 metre, kapasitesi ise 843 kişi/saattir. Kayak pistinin genişliği 100-200 metre, ortalama meyil %20'dir.[126] Hastane, ambülans ve helikopter alanı yoktur.[127] Sümela Manastırı gezilebilir. Gümüşhane Zigana Kayak Merkezi 20.05.1991 tarihinde Turizm Merkezi olarak ilan edilmiştir. [128]

2.2.16.Sivas-Yıldızeli Kayak Merkezi

Kayak alanı, Sivas'a 40 km uzaklıkta olup, Ankara-Sivas kara ve demiryolu üzerinde bulunmaktadır. Yıldızeli'nin hemen güneyinde Çalınbaşıtepe (1.831 metre), Ağılbaşıtepe (1.812 metre) ve Tümbültepe (1.817 metre) arasında yeralmaktadır. 1.400-1.800 metre yükseklik kuşağı üzerinde yeralan kayak alanları %11-37 arasında değişen meyile sahiptir. Alt ve üstyapı tesisleri bulunmamaktadır. [129]

2.2.17.Ankara-Elmadağı Kayak Merkezi

Kayak alanları, Ankara'nın güneyinde, Yakupabdal köyü sınırları içinde, 1.400-1.810 metre yükseklik kuşağı üzerinde ve Elmadağ'ın kuzey yamaçlarında yeralmaktadır. 25 km'lik asfalt ve parke kaplama bir yolla Ankara'ya bağlı bulunmaktadır. [130]

---

[126] Eben, **a.g.e.**, s.23.
[127] "Pistler-Ziğana Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/zigana.htm/, 28.05.2003.
[128] Eben, **a.g.e.**, s.23.
[129] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.242.
[130] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.243

Ankara'ya 18 km,İstanbul'a 458 km, İzmir'e 583 km uzaklıktadır. En yakın havalimanı Ankara-Esenboğa havalimanıdır. Kayak sezonu Ocak-Mart aylarında olup, kar kalınlığı 30-60 cm'dir. 1.500-1.800 metre arasında (900m uzunluğunda ve 250m genişliğinde) kayak pistleri bulunmaktadır. Pistler ağaçsızdır ve Alpin çayırlarla kaplıdır. Çukur alanlarda geven ve kar dikeni görülür. ODTÜ, Hacettepe, Ankara Üniversitesi-Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne ait kayak evi ile Turban Otel ve şahıslara ait iki adet et mangal restaurant bulunmaktadır. Sağlık Ocağı, ambulans, helikopter alanı ve kar aracı yoktur. Turban Oteli şahıslara devredilerek yatak kapasitesi artırılmıştır. Kapalı yüzme havuzu, sauna, diskotek ve restorant mevcuttur. Hava Kuvvetlerine ait teleski tesisi,kar üstü aracı ve kafeterya mevcuttur.[131]

2.2.18.Bayburt-Kop Dağı Kayak Merkezi

Bayburt-Erzurum devlet yolu üzerinde ve Bayburt'a yaklaşık 30 km uzaklıktadır. Kop Dağı'nın kuzey yamaçları üzerinde ve 1.900-2.400 metre yükseklik kuşağı üzerinde yeralan kayak alanı, Maden köyünün güneyinde konumlanmıştır. Alt ve üstyapı mevcut değildir. [132]

2.2.19.Bingöl-Kurucudağ-Yolaçtı Kayak Merkezi

Kayak alanları Bingöl'e 22 km uzaklıkta, Bingöl-Elazığ karayolu üzerinde ve Kurucudağ'ın (2.260 metre) güney yamaçlarında yeralmaktadır.[133] İstanbul'a 1.313 km., Ankara'ya 916 km ve İzmir'e 1.465 km uzaklıktadır. 1.000 metre acemi ve ileri düzey pisti mevcut, ortalama meyil %25'dir. Kayak alanları 1.650-1.890 metre yüksekliktedir. Kayak evininin yatak kapasitesi 50 kişidir. Kar aracı bulunmakla

---

[131] "Pistler-Elmadağ Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/elmadag.htm/, 28.05.2003.
[132] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.243
[133] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.243

birlikte ambülans yoktur.[134] Bingöl Devlet Hastanesinden yararlanılmaktadır. Helikopter alanı bulunmamaktadır. Yaklaşık 1.600-2.000 metre arasındaki bir yükseklik kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Kayak alanında yukarıda da belirtilen kayakevi Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne ait olup, 200 kişilik salonu mevcuttur. 925 metre uzunlukta ve 500 kişi/saat kapasiteli bir kayak mekanik tesisi (teleski) mevcuttur. [135]

2.2.20.Alanya-Akdağ Kayak Merkezi

Antalya ili, Alanya ilçesi sınırları içinde, Alanya'nın 45-50 km. kuzeyinde, 1.600-2.300 metre yükseklik kuşağında ve Toros Dağları üzerinde yeralmaktadır. Alanya-Akdağ arası yaklaşık 45 km.'dir. Ulaşım bağlantısı henüz tamamlanmamış olup, ulaşım mevcut orman yolu ile yapılmaktadır. Kar kalınlığının 2 metreye kadar ulaştığı ve 6 ay süre ile yerde kaldığı tespit edilmiştir. Kış sporları uygulamaları için uygun zaman aralığı Aralık-Nisan dönemidir. Yörede henüz alt ve üstyapı yatırımı mevcut değildir. [136]

Alanya'da kıyıya yaklaşık 45 km. uzaklıkta yeralan "Akdağ Yöresi", kış turizmi bakımından uygun koşullara sahiptir. Özellikle Mart sonu, Nisan ayı boyunca yörede hem kıyı, hem de kış turizminin birlikte yapılabilmesi, Alanya ve çevresinin ulusal ve ulusalararası düzeyde çekicilik kazanmasını, bu yörede turizm mevsiminin uzatılmasını ve turizm çeşitliliğinin artırılmasını mümkün kılacak doğal olanak sunmaktadır. [137]

2.2.21.Elazığ-Sivrice-Hazarbaba Kayak Merkezi

Elazığ ili Sivrice ilçesi sınırlarında Hazarbaba Dağı'ndadır. Kayak Tesisi 1999 yılında hizmete girmiş olup gelişme aşamasındadır. 2.347 metre zirvesi

---

[134] "Pistler-Elmadağ Kayak Merkezi",(çevrimiçi), http://www.snowboardtr.com/datas/yerler/pistler/elmadag.htm/, 28.05.2003.
[135] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.243
[136] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.185
[137] Ülker, **Dağ Turizmi**, s.185

bulunan Hazarbaba Dağı'nda normal kış koşullarında kar kalınlığı 100 -200 cm. civarındadır. Kayak sezonu Aralık ayında başlar ve Mart ayına kadar devam eder. Bölgede karasal iklim hakimdir. Doğu Anadolu'yu batıya bağlayan yolların bir kavşak noktası konumundaki Elazığ'a bütün illerden günün her saatinde karayolu ulaşımı mümkündür. Ankara'ya 741 km. mesafededir. Elazığ'a haftanın her günü Ankara'ya karşılıklı uçak seferleri, İstanbul'a haftanın 3 günü karşılıklı demiryolu seferleri bulunmaktadır. Hazarbaba Kayak Merkezi, Elazığ'a 25 km. uzaklıktaki Sivrice İlçesine 6 km. uzaklıktadır. Kayak Merkezine Sivrice'den özel ulaşım araçları bulunabilir. Hazar Baba Kayak merkezinde Kayakevi ve Kafeterya olmak üzere iki bina mevcuttur. Kayak evinde gelen günübirlikçilere kayak takımları sağlanmakta, kafeteryasında yeme-içme imkanı sunulmaktadır. Konaklama yeri yapımı planlanmıştır. 1999 yılında hizmete giren tesisin mevcut teleski tesisi, 2000 yılında büyütülerek 1.700 metreye çıkarılmış, kayak pisti geliştirilerek amatör ve profesyonel kayakçılara rahat bir şekilde kayma imkanı sağlamıştır. [138]

2.2.22.Kocaeli-Kartepe Kayak Merkezi

Dağ turizmi açısından çok elverişli bir konumda olan Keltepe, İzmit'in güneydoğusundadır. Yüksekliği 1.606 metredir. Çam, kayın, ıhlamur ağaçları ve rengarenk çiçeklerle çevrilmiş yoldan Kuzu Yaylası'na gelindiğinde, temiz havanın, panoramik manzaranın ve vahşi doğanın birbiriyle kaynaştığı görülür. Kış sporlarının yapıldığı diğer turistik bölgelerimizden deniz manzaralarına sahip birkaç dağdan biri olması nedeniyle ayrı bir güzellik taşıyan Keltepe, yaz ve kış faydalanılabilecek bir özelliğe sahiptir. Keltepe ormanları ve Kuzu Yaylası, günübirlik turizme hizmet vermekte, düzenleme çalışmaları halen sürdürülmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin en nefis alabalık cinsi Keltepe üzerindeki küçük göllerde mevcuttur. Günümüzde bahar ve yaz aylarında gezilmeye daha elverişli olan Keltepe'nin bu özellikleri dikkate alınarak kış sporlarının yapılabileceği bir turizm merkezi haline getirilebilmesi için,

---

[138] "Kültür ve Turizm Bakanlığı-Turizm-Turizm Çeşitleri, Kış Turizmi-Elazığ-Sivrice-Hazarbaba",(çevrimiçi), http:// www.turizm.gov.tr turizm.tb? app=turcesit &turces=18&lng =&altbaslik = 09.00.00/, 03.06.2003.

çalışmalar devam etmektedir. Maşukiye'ye 17 km uzaklıktaki Keltepe'de yapımı süren Kayak Merkezi ve Turistik Tesisler tamamlandığında yıl boyunca turist çekebilecek bir turizm merkezi olacaktır.[139]

3 adet kayak pisti mevcut olup, toplam 12 adede çıkarılması amacıyla çalışmalar devam etmektedir. 2 adet teleski mevcuttur. Yolun (18 km) 4.5 km'lik kısmı tamamlanmıştır.[140]

İzmit şehir merkezine 40 km mesafede bulunan ve 3.5 hektar alanı kapsayan Kartepe Kış Sporları Projesi içinde, 14 katlı, 800 kişi kapasiteli ve gerektiğinde 1.200 kişilik kapasiteye çıkarılabilen bir otel, alış-veriş merkezleri, yüzme havuzları, 52 adet Apart Otel, 12 adet kayak pisti ve 4 mekanik çıkış (2 adet telesiyej, 2 adet teleski) yer almaktadır. Kartepe, kar tutma özelliği ve müddeti ile dünya standartlarına uygun olup, tesisler tamamlandığında, kent merkezi ve çevre beldelerin ticari ve kültürel hayatına önemli katkılar sunacağı gibi, ülkemiz ekonomisine de katkısı olacağı belirtilmektedir.[141]

2.2.23. Bingöl-Bingöl Dağları Kayak Merkezi

Muş il alanının kuzey batısında yer alır. Bingöl Dağları (Dağkale Tepe 3193metre)[142] büyük bölümü Erzurum ilinde kalır. Doğu-batı doğrultusunda uzanan Bingöl dağları Muş il alanını engebelendirmektedir. [143]

---

[139] Kocaeli Kartepe Kayak Merkezi, (Çevrimiçi), http://www.geocities.com/barisparsak/itg.html/, 10.06.2003

[140] Kocaeli Kartepe Kayak Merkezi, (Çevrimiçi), http://www.izmitticaretodasi.org.tr/p1.htm/, 10.06.2003

[141] Kocaeli Kartepe Kayak Merkezi, (Çevrimiçi), http://www.izmit- bld.gov.tr/haberler/k_inceleme.asp/, 10.06.2003.

[142] Bingöl Dağı Kayak Merkezi, (Çevrimiçi), http://members.tripod.com/realerzurum/fiziki.html/,10.06.2003.

[143] Bingöl Dağı Kayak Merkezi, (Çevrimiçi), http://mus.meb.gov.tr/cografya.htm/,10.06.2003.

2.3.Türkiye'de Kış Turizmi Arzının Diğer Ülkelerle Kıyaslanması

Türkiye'de kış turizm arzının, kış turizmine yatırım yapan ülkelerle kıyaslandığında yeterli olmadığı görülmektedir. Bu yetersizliğin temel nedeni, Türk turizminin kıyılara sıkışıp kalması ve alternatif turizm türlerine fazla bir yönelişin olmamasıdır. Hatta, Türkiye turizmi için kış turizmi alternatif bir ürün bile değil özellikle esas ürün olmak durumundadır. Çünkü, kış turizmi için gerekli bütün doğal kaynaklar, bunların yanında bir kış turizm ürününü çekici kılabilecek diğer yardımcı cazibe kaynakları Türkiye'de fazlasıyla mevcuttur. Kış turizmi yatırımlarına örnek olarak Avusturya ve İsviçre'yi seçmek uygun olur. Örneğin; Avusturya'da ulusal ve uluslararası nitelikte 80 kayak merkezinde yaklaşık 500 bin yatak bulunmaktadır. Mekanik tesis sayısı ise "binlerle" ifade edilmektedir. Avusturya'yı yılda 15-20 milyon arasında değişen yabancı turist ziyaret etmektedir. Bu rakamın yarısından fazlası dağ ve kış turizmi yapmaktadır. İsviçre'de de benzer nitelikler görülmektedir. Her iki ülke de 1 milyona yakın yatağa sahiptir. Türkiye'de ise Uludağ, Kartalkaya, Erciyes Dağı, Palandöken ve Sarıkamış gibi öncelikli 5 kayak merkezinde toplam olarak 10 bin dolayında kış turizmi yatağı mevcuttur. Bu sayının önümüzdeki 2005'e kadar 20 bine çıkması beklenmekte ve öngörülmektedir. [144]

Avrupa ülkelerinin tüm profesyonel turizm yatırımı ve işletmesi faaliyetlerinde olduğu gibi kış turizminde de geçmişleri, Türkiye'den eskiye dayanmaktadır. "Avrupa'da Alp Dağları üzerinde yapılmakta olan dağ ve kış turizmi hareketleri 1865 yılında görülmeye başlanmış, özellikle İsviçre Zarmatt ve Mattehorn Dağı (4.478) üzerinde yoğunlaşmıştır."[145] Bu, elbette ki Avrupa turizmi içerisinde kış turizminin sağlıklı bir gelişimle hak ettiği yeri alabilmesi için gereken fikri alt yapının geniş zaman dilimi içinde oluşmuş olmasının sonucudur. Ancak, Türkiye gibi turizmde yeni ve aynı zamanda hızlı gelişim içerisinde olan ülkelerin en büyük avantajı da gelişmiş turizm yatırım ağına sahip ülkelerin deneyimlerinden faydalanma imkanlarını ellerinde bulunduruyor olmalarıdır. Oysa ki, ülkemizde

[144] Ülker, "Kar Turizminde Potansiyel Büyük", s.20.
[145] Ülker, "Kar Turizminde Potansiyel Büyük", ss.19-20.

şimdiye dek kış turizmi "alternatif bir turistik faaliyet"in ismi olmaktan öteye düşünülmemiştir. Bizim turizmcilerimiz veya turizmle ilgili teknisyenlerimizin aksine, Alp ülkelerinin turizmle ilgili yönetici, siyasetçi ve teknisyenleri, dağ ve kış turizmini "alternatif turizm olarak değil, "ana turizm destinasyonları olarak" görmüş, bu yaklaşıma uygun bir planlama, alt ve üst yapı geliştirme gereği duymuşlardır.

Özellikle dağlara özgü çetin doğa koşullarına, yöresel mimariye uygun yapılar ve dağ yapılaşmaları oluşturmuşlardır. Bununla da yetinmeyerek özellikle kış turizminde lokomotif işlevi gören kış sporlarına ve bu sporların yapıldığı kayak alanlarının yer seçimi, büyüklük, nitelik ve F.I.S. (Uluslararası Kayak Federasyonu) kurallarına uygunluğuna büyük bir özen gösterilmiştir. Örneğin, yeterli uzunluk, yükseklik ve eğimlere sahip serbest kayak veya yarışma pistlerinin hazırlanması, güvenli ve süratli taşıma yapan teleksi, telesiyej, telekabin, teleferik gibi kayak mekanik tesislerinin yapımı gibi. Bizde ise yeterli planlama çalışmalarına rağmen, dağ mimarisi, kayak pistlerinin yeterliliği, çevre sorunları bakımından bazı sorunlar yaşandığı gerçektir. Ancak, sonuç olarak ülkemizde dağ ve kış turizmi bir gelişme göstermektedir.

Türkiye'nin kış turizminde hak ettiği noktaya gelebilmek için çok büyük yatırımlara girmesine gerek yoktur. Dört beş yıldızlı büyük tesisler yerine, üç yıldızlı ama kaliteli birkaç tesis kurmak mümkündür. Ayrıca, bu tür merkezlere özgü büyük ve yan yana bulunan kayak alanlarımız ise henüz bir bilinmezlik içerisindedir. Büyük paralar ve umutlarla yurtdışından getirilen danışmanların hazırlamış oldukları plan ve projeler ise, o yörenin doğa koşullarına uymadığından sonuçta uygulama olanağı yaratmamıştır. Uludağ, Kartalkaya, Erciyes, Palandöken ve Sarıkamış gibi bilinen yerler dışında Türkiye'de Doğu Karadeniz'de Uzungöl ve Çamlıhemşin-Fırtına Havzası'nda, B.Ağrı Dağı-Korhan Yaylası'nda, Ağrı Tahir ve Erzurum-Palandöken Dağları ile Bolkar Dağları, Beydağları ve Alanya-Akdağ üzerinde büyük, orta ve küçük boy kayak merkezleri geliştirmek mümkündür. Kar kuraklığı nedeni ile beklemeye alınmış olan Palandöken Dağı "Konaklı Kayak Merkezi"

projesi, 5 bin yatak=5 bin kayakçı /gün kapasiteli olup Alpler'deki kayak merkezlerine benzer bir nitelik taşımaktadır. [146]

Kış destinasyonunu yalnızca kayak sporu yönünde tanıtmak gibi bir dar anlayışın elinde kalan Türkiye, bugüne kadar kış turizmi ürünü geliştirme çabalarında geri kalmıştır. Kış turizmi, kayak yanında diğer bir çok kış sporunu seyahat motivasyonu yaratması bakımından bünyesinde bulundurur. Ayrıca, kış turizminin doğal destinasyonu olan dağlık alanlar kış mevsimi haricinde de dağ turizmi amaçlı kullanım ve geliştirme çabalarına sahne olmalıdır. Sosyal ve ekonomik açıdan yeterince kalkınmamış olan dağlık ve ormanlık yörelerin kalkınmasına katkıda bulunmak ve hızlandırmak ve bu yörelerdeki doğal değerleri ve doğal çevreyi koruyarak kullanmak olarak tanımlanabilecek olan dağ turizmi, kış turizm destinasyonlarının mevsimselliğe karşı geliştirilebilecek en güzel tamamlayıcısıdır. Bu bakımdan dağ turizmi, trekking, dağcılık, rafting, hatta eko-turizm gibi alanlar bu bölgelerin turistik gelişiminde ve dolayısı ile ekonomik ve sosyal ilerlemede önemli rol oynayabileceklerdir. [147]

2.4.Türkiye'de Kış Turizmine Olan Talebin Yapısı

Kış turizminde en önemli etmenler kış sporları yapmak, gergin ve gürültülü kent hayatından uzaklaşarak doğaya yönelme eğilimleridir. Kış sporlarına yeni başlayan veya kış turizmi etkinliklerine ilk kez katılan genç veya yetişkinler için, dağlara gitmek önce bir heves "motivasyon" konusudur. Ancak, bu konuda belirli bir deneyim ya da beceri düzeyine sahip olanlar, gideceği yerle ilgili karar vermeden önce, kayak merkezinin sunduğu sportif, konaklama, eğitim, eğlence gibi konuları önemsemektedirler. Bunun yanı sıra; "Couchevel'e gittim" demek ayrıcalık, sosyal bir paye sağlayacaksa, bu da turizmde moda ya da yeni destinasyon olsa gerektir. Bir

[146] Ülker, "Kar Turizminde Potansiyel Büyük", s.20.
[147] Ünlü Yücel, **a.g.e.,** s.18.

başka anlatımla, yurtiçi kayak olanakları sınırlı, fiyatları onlardan yüksek ise, yurtdışı kayak merkezleri tercih edilecektir. Türkiye için bu durum önem taşımaktadır. Bu nedenle, Uludağ, Kartalkaya, Erciyes, Palandöken ve Sarıkamış gibi merkezlerde bir yandan kayak yapma olanaklarını arttırmak, bir yandan farklı standartlarda konaklama tesisleri yapmak, öte yandan da uygun fiyat politikaları uygulamak gerekmektedir. Türkiye'deki yatırımcılar veya mevcut işletmeler henüz bu anlayışa destek vermez görünümdedirler.

Bugün için Türkiye'de 500 bin kişi dağ ve kış sporları ile ilgilenmektedir. "Spor Turizmi" olarak bu konu önemsenmeli ve iç turizm bakımından mutlaka değerlendirilmelidir. Türkiye'nin bu konuda ve ilk aşamada "300 bin kayakçı/gün" kullanım potansiyeli mevcuttur. Türkiye Dünya Kupası yarışmalarına dahil değildir. Sadece "Uludağ Çocuk Kupası" ile "Palandöken F.I.S. Yarışları" uluslararası nitelik taşımaktadır.[148]

Türkiye de kış turizmi talebi değerlendirildiğinde ağırlığın yerli turistlerde olduğu görülmektedir. Özellikle, kış mevsimi içindeki kısa dönemli tatillerde bu yönde yoğun bir talep olmaktadır. Yabancı turist talebinin düşük olmasının çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Bunların başında, son yirmi yılda gerçekleşen turizmdeki gelişmelerin kitle turizmine dönük olmasıdır. Kıyı kesimlerimizin turizm açısından değerlendirilmesi amacıyla sektör bu yöne yoğunlaşmış ve gelişme bu yönde sağlanmıştır. Ancak, son yıllarda dünya turizminde talep yapısının değişmeye başlamasıyla birlikte alternatif turizm çeşitlerine olan talep artmıştır. Aynı gelişme yurtiçi talepte de görülmektedir.

Türkiye'de kış turizmi genellikle, zenginlerin katıldıkları bir turizm çeşidi olarak algılanırken son yıllarda diğer kesimlerce de talep edilen bir turizm çeşidi olmuştur. Ancak, buna rağmen Avrupa ile yapılan karşılaştırmada ne kadar düşük düzeyde kaldığını görmek mümkündür.

---

[148] Ülker, "Kar Turizminde Potansiyel Büyük", s.20.

Tablo 8
Avrupa'da Kış Turizmine Katılanların Ülkelere Göre Dağılımı

Milliyet	Kişi Sayısı
Alman	12.400.000
Hollandalı	1.250.000
İtalyan	1.100.000
İngiliz	800.000
Belçikalı	780.000
İspanyol	600.000
Diğer	15.070.000
TOPLAM	32.000.000

Kaynak: Sunay Ünlü Yücel, "Kar Turizminde Yolun Başındayız", **Türsab Dergi**, Sayı:214, Aralık 2001, s.18.

Tablo 8'de görüldüğü gibi Avrupa'da toplam 32 milyon kişi kış turizmine katılmaktadır. Kış turizmine katılan ülkeler içerisinde en fazla katılımın olduğu ülke Almanya olup, bu ülkeyi Hollanda ve İtalya izlemektedir.

Yapılan araştırmada Kış Turizmi merkezlerini ziyaret eden yabancılarda ağırlığı Almanya, İngiltere ve İskandinav ülkelerinin aldıkları ifade edilmektedir.[149]

Ancak, Türkiye'de yerli talebin 150 bin kişi, yabancı talebin 9 bin kişi ve yatak kapasitesinin 7.122 olduğu düşünülürse, bu konuda önemli bir mesafe katedildiği, ancak Avrupa'daki kış turizm merkezleri ile kıyaslanamayacak kadar geride olduğumuz ortaya çıkmaktadır.[150]

2.5.Türkiye'de Kış Turizminin Yabancı Turizme Açılması

Türkiye'de kış turizmi diğer alternatif turizm türlerinde olduğu gibi, son yıllarda dikkate alınmaya başlamıştır. Bu itibarla, Türkiye, kış turizminin yabancı turistlere hizmet vermesini sağlamak için henüz yolun başındadır. Böyle bir

[149] İncekara,**a.g.e.**,s.36.
[150] Ünlü Yücel, **a.g.e.**, s.16.

potansiyelin mevcut olmasına karşın, gerek kapasite yönüyle ve gerekse tanıtım yönüyle uzun çabalar gerektirmektedir. Gerekli alt ve üstyapı yatırımlarının tamamlanmasıyla birlikte tanıtımın yapılması ülke potansiyelinin değerlendirilmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

Tablo 9 incelendiğinde, özellikle yatak kapasitesi, mekanik tesis sayısı gibi talebi etkileyecek yatırımlarda, Türkiye'nin Avusturya, İsviçre ve Fransa gibi kış turizminde söz sahibi ülkelere göre gerilerde olduğu görülmektedir.

Tablo 9

Türkiye, Avusturya, İsviçre ve Fransa Kış Turizm Arzının Karşılaştırılması

ÜLKE	Kar Merkezleri	Yatak Kapasiteleri	Mekanik Tesis Sayısı	Yabancı Ziyaretçi Sayısı (1999-2000 kişi)	Yerli+Yabancı Sayısı
TÜRKİYE	17	7.122	55	9.000	160.000
AVUSTURYA	70	1.100.000	1.200	-	13.500.000
İSVİÇRE	67	500.000	1.500	1.000.000	2.500.000
FRANSA	72	-	3.789	-	-

Kaynak:Ünlü Yücel, **a.g.e.**, s.18.

Türkiye'nin Kış Turizmi arzının diğer kış turizminde öne çıkmış olan ülkeler ile kıyaslanmasında çok gerilerde kaldığı görülmektedir.

Kar merkezleri sayısı olarak Türkiye'nin 17 adet iken, Avusturya'nın 70, İsviçre'nin 67 ve Fransa'nın ise 72 adettir. Bu kar merkezlerinin çoğunun yeterli tesise sahip olmadığı da değerlendirildiğinde, özellikle bu merkezlerin turizm hizmeti verebilecek altyapı ve tesisisinin tamamlanması geregi ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte, özellikle Avusturya'da kış turizmi yatak kapasitesinin Türkiye'nin toplam yatak kapasitesi düzeyinde olduğu görülmektedir. Mekanik tesis sayısı Türkiye'de sadece 55 iken, Avusturya'da 1.200, İsviçre'de 1.500 ve Fransa'da 3.789 adettir. (Tablo 9)

Tablo 10

Türkiye'deki Kış Turizm Merkezleri

Kayak Merkezi	Mevcut Yatak	Planlanan Yatak	Mekanik Tesis	Kapasite	Dönem
*Bolu Kartalkaya	1,223	2,100	9 **lift	4,750 kişi/saat	Aralık-Nisan
*Bolu Esentepe	155	-	6 Teleski, 2 Telesiyej		Aralık-Nisan
*Bursa Uludağ	2,574	2,724	7 Teleski, 5 Telesiyej, 1 cablecar	8,470 kişi/saat	Aralık-Nisan
*Erzurum Palandöken	1,150	6,150	5 Teleski, 2 Telesiyej		Aralık-Mayıs
*Kayseri Erciyes	1,147	3,240	2 Teleski, 4 Telesiyej	2,400 kişi/saat	Aralık-Nisan
*Kastamonu Ilgaz	450		1 Teleski, 1 Telesiyej	1,000 kişi/saat	Aralık-Nisan
*Ağrı Bubi Dağı	40		1 Teleski	600 kişi/saat	Aralık-Nisan
*Antalya Saklikent	14		2 Teleski	400 kişi/saat	Aralık-Mart
*Ankara Elmadağ	-		1 Teleski	720 kişi/saat	Ocak-Mart
*Bitlis Merkez	40	100	1 Teleski	710 kişi/saat	Aralık-Nisan
*Bingöl –Kurucudağ-Yolaçtı	50		1 Teleski	499 kişi/saat	Mart-Haziran
*Gümüşhane Zigana	40	980	1 Teleski, 1 **baby-lift	843 kişi/saat	Aralık-Nisan
*Kars Cibiltepe	154	700	2 Telesiyej	800 kişi/saat	Aralık-Nisan
*Erzincan Bolkar	85		1 Teleski	1,200 kişi/saat	Aralık-Nisan
*Aksaray	-	1,200			
*Isparta Davraz	-				
*İzmir-Ödemiş Bozdan	-				
**Sivas-Yıldızeli	-				
**Kocaeli-Kartepe	-		2 Teleski		
**Elazığ-Sivrice-Hazarbaba	-		1 Teleski		Aralık-Mart
**Bayburt Kop Dağı	-				
**Erzincan-Munzur	-				Aralık-Nisan
**Alanya-Akdağ	-				Aralık-Nisan
**Bingöl-Bingöl Dağları	-				
Toplam	7,122	17,770	32 Teleski, 10 **lift, 16 telesiyej		

Kaynak: *Yücel, a.g.e., s.17.

**Metin İçinde Gösterilen Kaynaklardan Derlenmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde, yatak kapasitesi yüksek olan dört önemli kayak merkezimiz sırasıyla Bursa-Uludağ, Bolu Kartalkaya, Erzurum-Palandöken ve Kayseri Erciyes'tir. Görülmektedir ki, bu sayılan dört merkez dışındaki yerlerde henüz mevcut yatak ve kış sporları tesis kapasitesi olarak çok düşük bir arz potansiyeli mevcuttur.

Yukarı da da değindiğimiz üzere, kış turizmi açısından çok zengin olan ülkemiz bu potansiyelini yeterince değerlendirememektedir. Öncelikle, yaz turizmi veya diğer tanımı ile kitle turizminin yerine alternatif turizm çeşitlerinin değerlendirilmesine yönelik oluşan ivmenin de etkisiyle kış turizmi merkezlerimizin kapasiteleri artırılmalı, reklam ve tanıtım faaliyetleri ile desteklenmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERCİYES KIŞ SPORLARI VE KIŞ TURİZMİ MERKEZİNE YÖNELİK BİR ALAN ÇALIŞMASI

3.1.Kayseri'de Turizm Arzının Yapısı

Latince adı Caesarea olan Kayseri, Orta Anadolu'da Erciyes Dağı eteklerinde kurulmuş bir ilimizdir. Hitit, Babil, Asur ve Perslerin egemenliği altında kalan kent, uzun süre Kapadokya Krallığı'nın başkenti olmuştur. Roma, Bizans, Arap, Selçuklu dönemini yaşadıktan sonra, Osmanlı topraklarına katılmıştır. Roma İmparatoru Tiberius zamanında Kapadokya'nın başkenti olan Kayseri, Eusebeia veya Mazaka gibi isimlerle adlandırılmıştır. [1]

Gece gündüz büyük ısı farkları bulunmakta olup, İç Anadolu Bölgesi dağ iklimi özelliklerine sahiptir. Bu nedenle mevcut kar, kayak için elverişli toz kar niteliğindedir. Doğal çayırlar, kar ve yağmur sularından oluşan yer altı suyu rezervi bulunmaktadır. En soğuk aylar Aralık, Ocak, Şubat'tır. Kar yağışları Kasım ayından Nisan sonuna kadar devam etmektedir. Hakim rüzgar kuzey batı, en şiddetli rüzgar güney-güney/doğu rüzgarlarıdır. Kayak mevsiminde kar kalınlığı 50-100 cm. civarında olmaktadır. Erciyes kayak merkezinde 2.575 metre uzunluğunda 217 kişi/saat kapasiteli 3 istasyonlu bir telesiyej, 1.500 metre uzunluğunda self servisli 900 kişi/saat kapasiteli teleksi tesisleri bulunmaktadır.[2]

[1] Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", s. 120
[2] Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", ss. 119-128

Kayseri hem tarihi ve doğal güzellikler açısından zengin bir ildir. Genellikle İstanbul, Ege, Akdeniz'e gelen turistler Kapadokya'ya kısa turlar yaparak gezmektedirler. Dağ ve kayak sporlarının yapıldığı Erciyes'e tırmanış, Selçuklu, Osmanlı, Hitit ve Roma eserlerini, Kaniş ve Karum'u ziyaret, Soğanlı ve diğer kiliselere geziler, Sultan Sazlığı ve Kapuzbaşı Şelalesi gibi doğal güzellikleri görmek, Bünyan ve Yahyalı'da dokunan halı atölyelerini görmek, ilin önemli turistik özellikleridir.

Kayseri zengin doğal, tarihi ve kültürel zenginliklere sahip olmasına rağmen potansiyelini kullanamamaktadır. Turizmde yeterli düzeyde hizmet verilebilmesi için öncelikle altyapının tamamlanması ve tanıtımın yapılması gelmektedir. Seyahat acentaları turizm sezonunu tüm bir yıla yaymak için yerel festival, şenliklerden yararlanarak kültür-din-dağ turizmi çerçevesinde organize turlarla gelenlerin ücretsiz olarak bu eğlence aktivitelerine katılmalarını teşvik ederek talep artışı sağlayabileceklerdir.

Yapılan araştırmada Kayseri'de karşılaşılan sorunların başında pahalılık ve ulaşım sorunlarının %8-8,5 civarında bir oran teşkil ettiği ifade edilmektedir. Çevre kirliliğinin %6,38'lik, alt yapı noksanlığının %3,28'lik, gürültünün %2,74'lük orana sahip olduğu belirtilmektedir. Nevşehir'e gelen turist sayısı daha fazla olduğundan, pahalılığın (%22,46) önemli bir sorun olduğu belirtilmiştir. Altyapı noksanlığının ve konaklama birimlerinde hizmet yetersizliğinin diğer önemli sorunlar arasında yer aldığı, Aksaray'da ise en büyük sorunun gürültü %(12,70), Niğde'de ise pahalılık olduğu ifade edilmiştir. (%14,02)[3]

Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine yaklaşık 25 kilometre mesafededir. Erciyes Dağı, Orta Anadolu'nun 3.917 metre yüksekliği ile en yüksek doruğu olup Kayseri ilinin güneyinde bulunmaktadır. Yılın her mevsiminde kalıcı karı mevcuttur. Kuzey kısmında yaklaşık 1 kilometre uzunluğunda dağ buzulu bulunmaktadır.[4]

---

[3] Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", s. 133.
[4] Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürlüğü, **a.g.e.,** s.28.

Kayseri turizmden de önemli seviyede gelir sağlayacak olanaklara sahiptir. Türkiye'nin en önemli kış turizmi merkezleri arasında yer alan Erciyes kayak merkezinde yapılması planlanan konaklama tesislerinin de hizmete girmesiyle birlikte ilde kış turizmi önemli ölçüde gelişme kaydedecektir. Ayrıca, ünlü Kapuzbaşı Takım Şelaleleri, Hacer Ormanı ve Yedigölleriyle Aladağlar Milli Parkı Türk turizminin yeni cazibe merkezlerinden biri olma yolundadır. Dünyanın sayılı kuş cennetlerinden Sultansazlığına duyulan ilgi her geçen yıl artmaktadır. Ayrıca, Kayseri'nin önemli doğal değerleri arasında yeralan Kızılırmak ve Zamantı ırmakları ile çeşitli kaplıca ve içmeceler akarsu turizmi ve termal turizmi açısından değerlendirilmeyi beklemektedirler. Bunların dışında Kayseri'yi turistik açıdan önemli kılan tarihi değerler arasında; Kültepe (Kaniş Karum) açık hava müzesini, Soğanlı harabelerini, Kayseri kalesini, Selçuklu ve Osmanlılar döneminden kalma çok sayıda cami, medrese, kervansaray, han, hamam, çeşme, türbe, vd. eserleri saymak mümkündür.[5]

Kayseri'nin, sahip olduğu turizm potansiyelini yeterince değerlendiremediği görülmektedir. [6]

Kayseri'de yatak kapasitesi 1.147'dir. Ancak turizme hizmet verebilecek düzeyde 5 adet otel bulunmakta olup belirtilen kapasitenin çoğunluğunu bu oteller karşılamaktadır. Yeterli konaklama tesisi bulunmaması turistlerin günübirlik gelip gitmelerine neden olmaktadır. Turistler genellikle Kapadokya bölgesinde konaklamaktadırlar.

Tarihte Kapadokya Krallığının başkentliğini yapmış olan ilin, bugün Kapadokya turizminden aldığı pay çok düşük seviyededir. Örneğin, 1998 yılında Nevşehir ve yöresinde 500.000'den fazla yabancı turist konaklamış iken, aynı yılda

[5] Baycan, **a.g.e.**, ss.12-22
[6] Baycan, **a.g.e.**, ss.12-22

Kayseri'de 5.000 yabancı turist konaklamıştır. Bu rakamlar, Kapadokya bölgesinde yer alan Nevşehir ve yöresinin, Türk ve dünya turizminde önemli bir cazibe merkezi durumunda bulunan Kayseri'nin ise aynı düzeyde turizm olanaklarından yararlanamadığını göstermektedir. [7]

İl turizminin yeterince gelişmemesinin en önemli nedenini; ilin turizm değerlerinin yurtiçi ve yurtdışı tanıtımının yeterince yapılmayışının oluşturduğu belirtilmektedir. Erciyes'teki kamu kurumlarına ait dinlenme tesislerinin özel sektöre devredilmemiş olması dolayısıyla buradaki yatak kapasitesinden yeterince yararlanılamaması bir başka sorun oluşturmaktadır. [8]

Kayseri tarihi, kültürel ve doğal değerler bakımından önemli bir potansiyele sahip olmasına karşın yeterli talebi alamamaktadır. İle yönelik turizm talebini sınırlayan etkenlerin başlıcaları şunlardır.[9]

-İldeki lüks turistik tesislerin nitelik ve nicelik yönünden yetersiz olması

-Yeterli tanıtımın olmaması

-Kayseri'de düzenli tur organizasyonlarının bulunmaması

-Mevcut turistik değerlerin yeteri kadar korunmaması ve varolduğu bilinenlerin gün ışığına çıkarılmaması

-Gelen turiste yöreyi tanıtıcı, yeterli düzeyde yazılı ve görsel dökümanların sağlanamaması

---

[7] Baycan, **a.g.e.**, ss.12-22.
[8] Baycan, **a.g.e.**, ss.13-14.
[9] Baycan, **a.g.e.**, ss.12-22

-Yeterli rehberlik hizmeti verilememesi vb. nedenlerle turizmden arzulanan talep alınamamaktadır.

Kayseri'ye gelen turistlerin %90-95'lik kısmı konaklamadan geri dönmektedir.[10]

Kayseri'de konaklayan yabancı turistlerin büyük kısmını ABD ve Almanya'dan gelenler oluşturmaktadır. Sonra İtalyan, Japon, Fransız, İngiliz, İspanyol turistlerin Kayseri'yi ziyaret ettikleri görülmektedir. [11]

3.2.Erciyes'te Turizm Arzının Yapısı

Erciyes, Kayseri ilinin güneyinde yer almaktadır. Kayser-Talas-Tomarza-Develi-İncesu-Kayseri yolları Dağı çepeçevre kuşatmaktadır. Erciyes Dağı sönmüş genç bir volkan dağıdır. Dağın doruğunda kaya sütunları arasında Bizans rahiplerinin ayin yeri olarak kullandıkları ilginç bir mağara bulunmaktadır. 1.500 metre yüksekliği olan yerler bağlarla kaplıdır. Dağın doğu yüzünde yer alan Tekir Yaylası kış sporları merkezidir. Yamaçları ve özellikle zirve dağcılık sporuna elverişlidir. [12]

En soğuk aylar Aralık, Ocak, Şubat'tır. Kar yağışları Kasım ayından Nisan sonuna kadar devam etmektedir. Hakim rüzgar kuzey batı, en şiddetli rüzgar güney-güney/doğu rüzgarlarıdır. Kayak mevsiminde kar kalınlığı 50-100 cm. civarında olmaktadır. Erciyes kayak merkezinde 2.575 metre uzunluğunda 217 kişi/saat kapasiteli 3 istasyonlu bir telesiyej, 1.500 metre uzunluğunda self servisli 900 kişi/saat kapasiteli teleksi tesisleri bulunmaktadır.[13]

---

[10] Baycan, **a.g.e.**, ss.16-17.
[11] Baycan, **a.g.e.**, s.17.
[12] Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", s. 128.
[13] Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", s. 128.

Kayak mevsimi de Kasım ayında başlayıp Nisan sonuna kadar devam etmektedir. Erciyes'te en uzun pist 3.5 km ve toplam pistlerin uzunluğu ise 12 km'dir. Özellikle, kayağa yeni başlayanlar ve az bilenler için çok uygun pistler bulunmakla birlikte orta ve ileri seviyede kayanlara hitap edebilecek uluslararası yarışmaların yapılabileceği pistlerde kayakseverlerin beğenisine sunulmaktadır. [14]

Dağ ve kış turizmi açısından Erciyes geliştirilmelidir. Dağcılık imkanları araştırılmalı, tırmanma güzergahları ve yürüyüş parkurları belirlenmeli ve Erciyes dağı hem yazın, hem kışın turistin hizmetine açılmalıdır. Burada modern telesiyej tesisleri yapılmalıdır. Erciyes kayak merkezinin geliştirilmesi, yaz aylarında istihdam edilen vasıflı personelin, kış turizmine yönelik tesislerde değerlendirilmelerine, dolayısıyla bu sektörde personelden tüm yıl yararlanma şansını da ortaya çıkartır. [15]

Erciyes'teki kamu kuruluşlarına ait dinlenme tesislerinin özelleştirilerek tam anlamıyla turizmin hizmetine sunulması halinde, turistik tesis yetersizliği kısa dönem için giderilmiş olacaktır. Ancak, bunun tam tersine Emniyet Genel Müdürlüğü'ne dinlenme tesisi yapılmak üzere arsa tahsis edilmiş bulunmaktadır. Kayseri'de konaklama tesisi yetersizliğinin giderilmesi konusunda yapılabilecek çalışmalardan birisi de ilde pansiyonculuğun geliştirilmesini sağlamaktır. Özellikle, Hisarcık, Hacılar ve Talas gibi Erciyes'e yakın yerleşim yerlerinde insanları pansiyonculuk konusunda özendirmek gerekmektedir. Buralardaki yazlık villalar kış sezonunda atıl kalmaktadır. Dolayısıyla Erciyes'te kışın yaşanan yoğunluk buralarda geliştirilerek pansiyonculukla giderilebilecektir. [16]

Kayseri'de dağ ve kış turizminin gelişme göstermesi hususunda öneriler; [17]

---

[14] Özgür, **a.g.e.**, s.36.
[15] Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", s. 138.
[16] Baycan, **a.g.e.**, ss.12-22
[17] Baycan, **a.g.e.**, ss.18-22

1-Erciyes'te bulunan kamuya ait konaklama tesislerinin en kısa zamanda özelleştirilmesi,

2-Turizm Bakanlığı'nca kabul edilen Erciyes Uygulama İmar Planında revizyona gidilerek dağdaki yapılaşmanın Kayseri-Develi karayolunun soluna alınması,

3-Arsa tahsisi yapılmış olan yerlerde bir an önce inşaatlara başlanması,

4-Erciyes kanalizasyon arıtma tesisinin burada bulunan işletmelerden sağlanacak maddi katkılarla en kısa zamanda hizmete sokulması,

5-Erciyes'e alternatif ulaşım imkanlarının sağlanması amacıyla, Hacılar-Erciyes yolunun tamamlanması, Hisarcık-Erciyes teleferik hattının gerçekleştirilmesi, çevre belediyelerinin Erciyes'e otobüs seferlerini artırması, Tekir Yaylası'nda mesire alanlarının düzenlenmesi, günübirlik tesislerin kurulması ve altyapı yatırımlarının tamamlanması,

6-Erciyes'in Hacılar ilçesine bakan yamaçlarının da kış turizmine açılması konusunda gerekli çalışmalar yapılması,

7-Erciyes kayak merkezinde ulusal ve uluslararası kayak yarışmalarının düzenlenmesi,

8-Erciyes Kar Şenlikleri ile Erciyes Atlı Yayla Şenliklerinin daha canlı kutlanmasına dönük etkinliklerin ve organizasyonların gerçekleştirilmesi,

9-Kayseri Turizm ve Tanıtma Vakfının kurulması,

10-Kayak pistlerinin ışıklandırılarak geceleri de kayak yapılmasının sağlanması,

11- Erciyes'in tanıtılması amacıyla turist gönderen ülkelerin medya kuruluşları temsilcilerinin bir program dahilinde ili ziyaret etmeleri sağlanmalıdır.

3.2.1.Doğal Yapı

Erciyes dağı sönmüş bir volkandır. Dağın 1.500 metre yüksekliğine kadar bağlar bulunmaktadır. Doğu yüzünde Tekir yaylası bulunmakta olup kış sporları yapılmaktadır. Erciyes dağına en elverişli tırmanış Tekir yaylasından yapılmaktadır. Tekir yaylasına Hisarcık yolu üzerinden gidilmektedir. Tekir yaylasında 139 yataklı kaloriferli ve telefonlu dağ evi bulunmaktadır. Dağ evinde yemek servisi yapılmamakta olup gruplar halinde gelenlere yemek verilmektedir.

Erciyes'in doruğuna tırmanış Tekir yaylası üzerinden ve kuzeybatıdan olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır.[18]

Tekir yaylasından Erciyes'e tırmanışa dağevinden başlanmaktadır. Yaklaşık 4 saatlik bir yürüyüşten sonra Şeytan deresi denen vadiye ulaşılır. Bozkırlarla kaplı vadi tabanının sağ kenarından tırmanışa devam edilmektedir. İki saatlik bir yürüyüş ve tırmanıştan sonra, Erciyes'in doruğuna ulaşılır. Bu noktaya varan dağcı, batı kesimde yükselen ana doruğu rahatlıkla görmektedir. Aralıktaki boyun geçilerek ana doruğa varılmaktadır. Doruk bir "Aglomera" sütunu gibi durmaktadır. Doruğa kuzey tarafındaki kaya çatlağından çıkılmaktadır. Doğu yüzünden iple inilmektedir. Dağevinden, doruğa çıkış ve dönüş normal hava koşullarında 8-10 saatlik bir zaman almaktadır.[19]

Kuzeybatı'dan tırmanışta da otobüs veya otomobil ile Hacılar ilçesine gidilir. Hacılar'dan sonra Aksu Yurdu üzerinden Sütdonduran Yaylası'na geçilerek (2.950 metre) kamp kurulmaktadır. Hacılar ilçesi ile kamp yeri arası yaklaşık 5 saat sürmektedir. Doruk tırmanışı için kamp yerinden hareket edilir. Buzul üzerinden tırmanışa devam edilerek önce doğu zirvesine ulaşılır. Eğer buzulun sathı yumuşak

---

[18] Erciyes, "Erciyes Dağı", (Çevrimiçi) http://www.erciyes.4t.com, 25 Aralık 2001.
[19] Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürüğü, **a.g.e.**, s.29.

kar ise iniş aynı yerden yapılır. Değilse, dağın batı yüzünden inilerek, kamp yerine gelinir. [20]

3.2.2.Kayak Pistleri

Erciyes dağının doğu ve kuzeybatı yamaçlarında 1.800 metre ile 3.000 metre arasında yeralan kayak merkezlerinde kayak mevsimi uzun, kar kalitesi olumlu, pist uzunlukları ve meyiller kitle sporu turizmi açısından elverişli olup, çeşitli disiplinlerde kayak yarışlarına olanak tanımaktadır. Kayak alanları %10 ile %30 arasında değişiklik gösteren eğilime sahiptir. Kayak sezonu 15 Kasım-1 Mayıs arasında yaklaşık 5 ay sürmektedir.

Kayak merkezinde taşıma kapasitesi 240 kişi/saat olan telesiyej, 900 kişi/saat olan teleksi mevcuttur.[21]

3.2.3.Konaklama Birimleri

Erciyes Kayak Merkezi'nde, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne ait 170 yataklı kayak evi, Karayolları 6.Bölge Müdürlüğü'ne ait 200 yataklı kayak evi, D.S.İ. 12.Bölge Müdürlüğü'ne ait 270 yataklı dinlenme tesisleri, Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'ne ait 90 yataklı dinlenme tesisi mevcuttur. PTT ve Silahlı Kuvvetlerinin de tesisleri bulunmaktadır. [22] Turban A.Ş. tarafından kiraya verilen ve özel sektöre ait 3 yıldızlı ve 124 yataklı bir turistik tesis mevcuttur. [23]

Kayseri' deki Turistik Belgeli Konaklama Tesisleri yatırım ve işletme belgeli oteller olarak aşağıda gösterilmiştir.

---

[20] Ülker, **Dağ Turizmi**, ss.152-155.
[21] Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürüğü, **a.g.e.**, s.29.
[22] Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", s. 131
[23] Baycan , **a.g.e.**, ss.12-22

Tablo 11'de görüldüğü gibi, Kayseri'de Turizm İşletme Belgeli 8 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Bunların oda sayısı 443, yatak kapasitesi toplamı ise 934'dür. Halen 736 yatak kapasiteli 3 adet Turizm Yatırım Belgeli tesis inşa halindedir. Ayrıca inşaatına başlanmamış 13 adet Turizm Yatırım Belgeli tesisin yatak kapasitesi ise 997'dir.

Tablo 11
Kayseri'de Turizm İşletme Belgeli Oteller

Adı	Sınıfı	Belge türü	Oda	Yatak
Bent oteli	3 Yıldız	Tur.Den.İşl.Bel.	40	80
Hattat oteli	2 Yıldız	Tur.Den.İşl.Bel.	64	128
Altınsaray oteli	2 Yıldız	Tur.Den.İşl.Bel.	30	66
Çapari oteli	3 Yıldız	Tur.Den.İşl.Bel.	44	91
Klas oteli	2 Yıldız	Tur.Den.İşl.Bel.	30	55
Almer oteli	3 Yıldız	Tur.Den.İşl.Bel.	75	164
Grand Eras oteli	4 Yıldız	Tur.Den.İşl.Bel.	100	210
Dedeman oteli	3 Yıldız	Yatırım Bel.	60	140
TOPAM			**443**	**934**

Kaynak: Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürüğü, **a.g.e.**, s.29.

Tablo 11'de belirtildiği üzere, bu otellerden sadece Dedeman Grubu tarafından işletilen Dedeman Oteli Erciyes Kayak Merkezinde bulunmaktadır. Diğer oteller ise şehir merkezinde hizmet vermektedir.

Tablo 12'de görüldüğü gibi, Kayseri'de Yatırım Belgeli toplam 14 adet otel bulunmaktadır. Bu otellerin toplam yatak kapasitesi 1.723 olup belirtilen otellerle ilgili diğer bilgiler Tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 12
Kayseri'de Turizm Yatırım Belgeli Oteller

Adı	Sınıfı	Oda	Yatak
Almer Plaza	5 Yıldız	228	469
Çıragan	3 Yıldız	52	98
Erciyes Doğa	3 Yıldız	70	154
Şemsettin	4 Yıldız	154	318
Zafer Kardeşler	2 Yıldız	25	50
Kayseri Kış	3 Yıldız	40	80
Eski Hisar 2	1 Yıldız	10	22
Kayseri Kar	2 Yıldız	39	80
Lifos	2 Yıldız	20	38
Erciyes Almer	2 Yıldız	26	52
Ace Pansiyon	Pansiyon	10	22
Kardelen	2 Yıldız	24	52
Beliz	2 Yıldız	42	88
Erciyes Palas	4 Yıldız	100	200
TOPLAM		**840**	**1.723**

Kaynak: Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürüğü, **a.g.e.,** s.29.

Tablo 13'de görüldüğü gibi, Kayseri'de işletme belgeli toplam 7 adet lokanta hizmet vermekte olup, bunlarla ilgili detaylı bilgiler Tablo 13'de görülmektedir.

Tablo 13
Kayseri'de İşletme Belgeli Lokantalar

Adı	Sınıfı	Belge Türü
Gümüşzade Konağı	1	Tur.Den.İşl.Bel.
Yeni Mavi Ay	2	Tur.İşl.Bel.
Lake Land	2	Tur.Den.İşl.Bel.
Dinçerler Altıntepe	1	Tur.İşl.Bel.
Black Rose	2	Tur.Den.İşl.Bel.
Osman Yıldız	2	Tur.İşl.Bel.
Mc Donalds	Kaferterya	Tur.İşl.Bel.

Kaynak: Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürüğü, **Kayseri Turizm Envanteri,** Dergah Ofset Kayseri 1999.s.29

3.2.4.Ulaşım

Erciyes dağına en elverişli tırmanış Tekir yaylasından yapılmaktadır. Tekir yaylasına Hisarcık yolu üzerinden gidilmektedir. Özel otomobili olmayanlar Hisarcık'a kadar otobüs ile oradan da yaya olarak veya taksi ile dağevine ulaşabilirler. Yaya olarak ise 2,5-3 saat sürmektedir. Hisarcık-Dağevi arası 12 kilometredir. [24]

3.3.Kayseri'de Turizm Talebinin Yapısı

Erciyes Kış Turizmi Merkezi'ne olan talebin incelenmesinden önce, Kayseri iline gelen turist sayılarına değinerek ilin turizm potansiyelini incelemek gerekmektedir.

Türkiye'ye 1995 yılında 7.726.886, 1996'da 8.614.085 turist gelmiştir. Kayseri Turizm İl Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, Kayseri müze ve ören yerlerini 1995'de 12.578, 1996'da 148.457 turist ziyaret etmiştir. Turizm Bakanlığı'ndan belgeli tesislerde konaklayan kişi, geceleme ve ortalama kalış sürelerini incelediğimizde, Kayseri'yi genellikle ziyaret eden turistler Türk vatandaşlarıdır. Konaklayan yabancı turistlerin sayısı daha azdır, dolayısıyla yerli turistin geceleme süreleri de uzundur. Ortalama kalış süreleri açısından yabancı turist ortalama 2 ile 3 gün, yerli turist ise 1-1,5 gün kalmaktadır. Nevşehir'e gelen yabancı turistin geceleme sayısı da yüksektir. Nevşehir'e gelen yabancı turist sayısı yerli turistlere göre daha fazla, yabancı turistlerin geceleme sayısı da yüksektir. Nevşehir'de yabancı ve yerli turistin de ortalama kalış süresi 2 gün civarındadır. Niğde ve Aksaray'da Kayseri gibi iç turizm açısından dış turizme göre daha hareketlidir. [25]

---

[24] Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürüğü, **a.g.e.**, s.29.
[25] Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", ss. 119-120.

Kayseri'de konaklayan yabancı turistlerin %32'si 1993'de ABD ve Almanya'dan gelmiştir. Bu rakam 1994'te %41,2'ye, 1995'te %44'e ulaşmıştır. Amerikalı ve Alman turistlerden sonra, İtalyan, Japon, İngiliz, Fransız ve İspanyollar'ın Kayseri'yi ziyaret ettiği görülmektedir.[26]

1999 yılında Kayseri'yi ziyaret eden turist sayısı 83.238'dir. Bunların 14.028'i yabancı ve 69.210'u yerli turisttir. Turistler, genellikle günübirlik gelip gitmektedir (Tablo 15).

Tablo 14'de de görüleceği üzere, Kayseri ilinde konaklayan kişi sayısı 2000 yılında 4.866 yabancı ve 62.598 yerli turist olmak üzere toplam 67.464 kişidir. Geceleme sayısına baktığımızda ise 6.887 yabancı ve 75.154 yerli olmak üzere toplam 82.041'dir.

Tablo 14
Kayseri'de Konaklayan Kişi, Geceleme Sayısı, Ortalama Kalış Süreleri, 2000

Konaklayan Kişi			Geceleme Sayısı			Kalış Süreleri		
Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
4.866	62.598	67.464	6.887	75.154	82.041	1.4	1.2	1.2

Kaynak: Turizm Bakanlığı, **Konaklama İstatistikleri Bülteni 2000,** Yatırımlar Genel Müdürlüğü Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Yayın No:2001/3, 2001, s.112.

Tablo 15
Kayseri'de Yıllar İtibariyle Turist Sayıları

Yıl	Yerli	Yabancı	Toplam
1995	49.193	72.385	**121.578**
1996	83.438	65.019	**148.457**
1997	80.663	40.275	**120.938**
1998	58.570	33.500	**92.070**
1999	69.210	14.028	**83.238**
2000	69.650	14.250	**83.900**

Kaynak: Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürüğü, **a.g.e.,** s.29

[26] Dinçer, "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", ss. 119-120

Tablo 15'de görüleceği üzere, Kayseri'ye gelen yabancı turist sayısı 1996 ve 1997 yıllarında en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Yerli turist sayılarının ise yıllar itibariyle düştüğü görülmektedir.

Tablo 16
2001 Yılında Kayseri'ye Gelen Turist Sayısı

Turizm Merkezleri	Yerli	Yabancı	Toplam
Otellere Gelen	64.912	6.602	65.514
Arkeoloji Müzesi	8.369	1.083	9.452
Etnografya Müzesi	2.430	1.106	3.536
Atatük Evi Müzesi	7.493	0	7.493
Soğanlı Ören Yeri	100	9.600	9.700
Kültepe Ören Yeri	3.350	566	3.916
Erciyes	7.323	145	7.468
Sultan Sazlığı	3.000	1.500	4.500
Kopuzbaşı	2.000	1.000	3.000
İl Turizm Müdürlüğüne Müracat Edenler	2.388	5.582	7.970
Kayseri İline Günübirlik Gelen	1.500	3.500	5.000
Tıp Tarihi Müzesi	30.725	559	31.284
GENEL TOPLAM	**133.590**	**31.243**	**164.833**

Kaynak: Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürüğü, **Kayseri Turizm Envanteri**, Dergah Ofset, Kayseri 2002.,s.2

Kayseri İl Turizm Müdürlüğü'nden alınan istatistiksel bilgiye göre 2001 yılında Kayseri iline 133.590'ı yerli ve 31.243'ü yabancı olmak üzere toplam 164.833 kişi gelmiştir.

3.4.Erciyes'te Turizm Talebinin Yapısı

Kayseri İl Turizm Müdürlüğü'nden alınan istatistiksel bilgiye göre 2001 yılında Kayseri iline gelen turistler içinde ise Erciyes Dağı'na dağ ve kış turizmi amaçlı gelişler 7.323'ü yerli ve 145'i yabancı olmak üzere toplam 7.468 kişi gelmiştir (Tablo 16). Buradan da anlaşılacağı üzere, Kayseri'nin turizm

potansiyelinde kış turizminin oranı düşük olmakla birlikte, yabancı ziyaretçi sayısı da yerli turist sayısına göre oldukça düşüktür.

Türkiye'ye kış turizmi amaçlı yaklaşık 9.000 yabancı turistin geldiği düşünüldüğünde, Erciyes'in bu sayı içerisindeki oranı %1.6 gibi çok düşük düzeyde kalmaktadır. Yine Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısı içerisinde de kış turizmi amaçlı gelişlerin çok düşük kaldığı görülmektedir.

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere, 2001 yılında kış turizmi amaçlı Erciyes'e gelen yerli turist sayısı 7.323 kişidir.

Tablo 16'da görüldüğü üzere, 2001 yılında kış turizmi amaçlı Erciyes'e gelen yabancı turist sayısı 145 kişidir. Erciyes dağında yabancı turiste hizmet veren tek otel niteliğindeki Dedeman Oteli'nin yetkilileri ile yapılan görüşmede 2000, 2001 ve 2001 Kasım-2002 Şubat dönemlerinde otelde konaklayan yabancı turist sayısının aşağıdaki şekilde gerçekleştiği belirtilmiştir.

Yapılan yüzyüze görüşmelerde 2001 yılında fazla kar olmadığı için gelen turist sayısının düşük olduğu ifade edilmiştir. Veriler incelendiğinde Amerikalıların en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. Otel yetkililerine bunun sebebi sorulduğunda ise, Amerikalı olarak belirtilen yabancı turistlerin, Adana İncirlik'te bulunan Amerikan Üssü'nden gelen turistler olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla Erciyes kış turizminde İncirlik Üssü'nden gelen Amerikalıların çoğunluğu oluşturduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 17'de görüleceği üzere Kasım-Şubat dönemleri arasında Kayseri Dedeman Oteli'ne 2000 yılında 108 yabancı turist gelmiş, 2001 yılında ise 68'e düşmüştür. Anket çalışmasına esas alınan Kasım-Şubat 2002 döneminde ise 119 yabancı turistin konakladığı belirtilmiştir. Bununla birlikte anket çalışmamızın yapıldığı 2002 sezonunun turist sayısı olarak en yüksek dönem olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 17
Kayseri Dedeman Oteli'ne Gelen Turistlerin Milliyetlerine Göre Dağılımı

Milliyet	2000 Yılı	2001 Yılı	Kasım 2001-Şubat 2002
Belçika	2	2	-
Fransa	2	2	2
Amerika	91	55	104
İtalya	3	-	-
Avusturalya	4	-	-
Japonya	2	-	-
BDT	2	-	-
Finlandiya	1	-	-
İngiltere	1	6	-
Yunanistan	-	7	-
İsrail	-	4	-
Suudi Arabistan	-	-	1
Tayvan	-	-	-
Alman		2	2
Toplam	**108**	**68**	**119**

Kaynak: Dedeman Oteli'nden 24.03.2003 Tarihinde Alınan Bilgiler.

Otel yetkilileri, otelin doluluk oranının 2002 yılı için ortalama %48 olarak gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Buna bağlı olarak şunu söyleyebiliriz ki, gelen yabancı ve yerli turist sayısının düşük olması konaklama imkanlarının az olmasından kaynaklanmamakta olup, talep yetersiz kalmaktadır. Ancak, kayak merkezinin potansiyelinin değerlendirilmesi halinde ise mevcut konaklama imkanlarının yetersiz kalacağı düşünülmektedir.

3.5.Erciyes Turizm Faaliyetlerinin Bölge Gelişimine Katkısı

Erciyes'e olan talep gerek toplam kış turizmi talebi içerisinde ve gerekse ilin toplam turizm potansiyeli içerisinde düşük oranda kalmaktadır. Dolayısıyla bugünkü

durumu itibariyle, bölge gelişimini büyük oranda etkileyecek bir güce sahip değildir. Bununla birlikte Kayseri ili olarak turizm talebinin düşük seviyelerde gerçekleştiği ve potansiyelin değerlendirilemediği tespit edilen diğer önemli husustur.

Ancak gerek 2001 yılı içerisinde iki adet otel yapımına başlanması ve gerekse dünyada ve Türkiye'de alternatif turizm çeşitlerine olan talepte görülen artışlar kış turizminin ileride daha iyi bir konuma gelebileceğini göstermektedir.

Turizminde yaşanacak gelişmelerle birlikte Kayseri ilinin ekonomik yapısında büyük gelişmeler sağlanacağı muhakkaktır. Bununla ilgili olarak diğer bölümlerde de bahsedildiği üzere, gerek akademik çevrenin ve gerekse diğer kuruluşların çalışmaları bulunmakta olup. bu değerlendirmeler dikkate alınıp uygulandığında ilin ekonomik ve sosyal yapısında büyük değişimler yaşanacağı düşünülmektedir.

3.6.Amaç

Dünya turizminde son yıllarda görülen dikkat çekici noktalardan birisi de alternatif turizm çeşitlerine olan talebin gün geçtikçe artmasıdır. Yapılan projeksiyonlarda ileriki yıllarda bu talep artışının devam edeceği belirtilmektedir. Turizm sektöründe son yirmi yılda önemli mesafe kat etmiş olan Türkiye'nin bu gelişmeyi dikkate alması ve alternatif turizm çeşitlerini geliştirmesi gerekmektedir. Alternatif turizm çeşitleri içerisinde yer alan kış turizmi konusunda da Türkiye'nin doğal kaynakları oldukça zengindir.

Bu çalışma, Türkiye'nin kış turizmi merkezlerinden biri olan Erciyes Kış Turizmi Merkezine mevcut talebin yapısını incelemek amacıyla hazırlanmış bir anket çalışmasını oluşturmaktadır.

3.7.Kapsam

Üç aşamalı anket yöntemi uygulanan bu çalışmanın kapsamı ise her bölüm için ayrı ayrı belirtilmektedir. Anket çalışmasının birinci bölümünde yer alan yerli turist anketinin kapsamını, anket uygulanan 25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında bölgeye gelen yerli turistler oluşturmaktadır. Anket çalışmasının ikinci bölümünde yer alan yabancı turist anketinin kapsamını, anket uygulanan 25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında bölgeye gelen yabancı turistler oluşturmaktadır. Üçüncü kısmı, Kayseri ilinde bulunan Turizm İşletmesi Belgeli 2,3 ve 4 yıldızlı, Kayseri şehir merkezinde 4 adet ve Erciyes kayak merkezinde 1 adet olmak üzere toplam 5 adet otele uygulanan anket çalışması oluşturmaktadır.

3.8.Metodoloji

Kayseri'ye gelen yerli ve yabancı turistlere ve Kayseri içerisinde yer alan 4 ve Erciyes Kış Turizm Merkezi'nde yeralan 1 adet otel yöneticilerine uygulanan bu anket çalışması turistlerin tercih sebeplerini ve memnuniyetlerini, otellerin turizme ve özellikle kış turizmine bakış açılarını tespite yöneliktir. Birinci kısım 10 soru dizgisinden, ikinci kısım 12 soru dizgisinden, üçüncü kısım ise 12 soru dizgisinden oluşmaktadır. Her bölümdeki sorular çoktan seçmeli ve kapalı uçludur.

Hazırlanan bu anketin birinci bölümü, Kasım 2001-Şubat 2002 döneminde bu bölgeye gelen yerli turistlere yönelik anket çalışmasıdır. Bu bölümde 25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gelen 120 yerli turiste anket uygulanmıştır. Anket çalışması çoktan seçmeli 10 soru dizgisinden oluşmaktadır.

Anketin ikinci bölümü, Kasım 2001-Şubat 2002 döneminde bu bölgeye gelen yabancı turistlere yönelik anket çalışmasıdır. Bu bölümde 25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gelen 67 yabancı turiste anket uygulanmıştır. Anket çalışması çoktan seçmeli 12 soru dizgisinden oluşmaktadır.

Anketin üçüncü bölümünde, turistik hizmet özelliği olan Kayseri ilinde bulunan toplam 8 adet Turizm İşletme Belgeli otelden, 5 adedi ile görüşülmüştür. Anket çalışması çoktan seçmeli 12 soru dizgisinden oluşmaktadır.

Anket neticesi Excel ve SPSS Data Değerlendirme Programına yüklenerek sonuç değerlendirilmesi yapılmış ve değişik açılardan tablolar oluşturulmuştur. Ayrıca, verilerin ağırlıklı ortalamalar SPSS programında değerlendirilmiştir. Ulaşılan veriler ise yorumlanarak konu sonuçlandırılmıştır.

3.9.Bulgular

Anket çalışmasının bulguları, üç aşamalı anket değerlendirmesine göre üç alt başlıkta açıklanmıştır.

3.9.1.Yerli Turistlere Yönelik Alan Çalışması

25 Kasım-10 Şubat 2002 tarihleri arasında Kayseri'deki tesislerde konaklayan 120 yerli turiste yönelik yapılan anket çalışmasının bulguları aşağıda verilmektedir.

Tablo 18
Meslek Dağılımı

Meslek	Frekans	Yüzde
Ücretli	49	40,8
Serbest	39	32,5
Emekli	4	3,3
Ögrenci	21	17,5
Diğer	7	5,8
Toplam	**120**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 18'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yerli turistlerin %40,8'i ücretli, %32'si serbest meslek, %3,3'ü emekli, %17,5'i öğrenci, %5,8'i ise diğer olarak adlandırılan turistlerden oluşmaktadır.

Tablo 19
Ne Şekilde Yolculuk Ettikleri

Yolculuk Şekli	Frekans	Yüzde
Yanlız	10	8,3
Ailemle	32	26,7
Eşimle	32	26,7
Arkadaşımla	32	26,7
Kafileyle	14	11,7
Toplam	**120**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 19'da görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yerli turistlerin %8,3'ü yanlız, %26,7'si ailesiyle, %26,7'si eşi ile, %26,7'si arkadaşıyla, %11,7'si ise kafileyle gelenlerden oluşmaktadır.

Tablo 20
Yıllık Tatile Çıkma Oranı

Tatile Çıkma Oranı	Frekans	Yüzde
1 Kez	35	29,2
2 Kez	66	55,0
3 Kez	11	9,2
3'ten Fazla	8	6,6
Toplam	**120**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 20'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yerli turistlerin %29,2'si yılda 1 kez, %55'i yılda 2 kez, %9,2'si yılda 3 kez ve %6,6'sı ise 3'ten fazla tatil yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 21
Erciyes'in Tercih Edilmesindeki Etken

Tercih Nedeni	Frekans	Yüzde
Medya-Reklam	10	8,3
İkametgaha Yakınlık	55	45,8
Arkadaş	39	32,5
Diğer	16	13,3
Toplam	**120**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 21'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yerli turistler Erciyes'i tercih nedeni olarak %8.3'ü medya-reklamın, %45.8'i ikametgaha yakınlığını, %32.5'i arkadaş tavsiyesini, %13.3'ü ise diğer nedenlerden dolayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Buradan anlaşılacağı üzere, Erciyes'e gelen yerli turistlerin çoğunluğu ikametgaha yakınlık ve arkadaş tavsiyesiyle Erciyes'i tercih etmektedirler.

Tablo 22
Konaklama Birimini Değerlendirme

Konakladığınız İşletmeyi Yeterli Buluyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Yeterli	63	52,5
Yetersiz	40	33,3
Personel eğitimsiz	4	3,3
Yöneticiler anlayışsız	4	3,3
Yöneticiler ve personel nitelikli	4	3,3
Gürültülü ve çok kalabalık	5	4,2
Toplam	**120**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 22'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yerli turistlerin %52.5'i konakladığı işletmeyi yeterli bulurken, %33.3'ü işletmeyi yetersiz bulmakta, %3.3'ü personeli, %3.3'ü yöneticileri anlayışsız, %3.3'ü yönetici ve personelleri nitelikli, %4.2'si ise konakladığı işletmeyi gürültülü ve çok kalabalık bulmaktadır.

Bu noktada işletmelerin hizmetlerinde belli bir yeterliliğin sağlandığı düşünülmektedir.

Tablo 23
İşletmede Olması İstenilen İmkanlar

İmkanlar	Frekans	Genel Yüzde	Cevap Verenlerin Yüzdesi
Oto Kiralama	11	9,2	26,2
Kuaför Berber	9	7,5	21,4
Hediyelik eşya, altın gümüş şatış yeri	2	1,7	4,8
Otantik kültürü tanıtan restoranlar	14	11,7	33,3
Kayak eğitimi	6	5,0	14,3
Toplam	42	35,0	100,0
Cevapsız	78	65,0	
Toplam	**120**	**100,0**	

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 23'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yerli turistlerden %65'i soruyu cevapsız bırakırken, %9,2'si oto kiralama, %7,5'i kuaför-berber, %1,7'si hediyelik eşya, altın gümüş satış yeri, %11,7'si otantik kültürü tanıtan restoranlar ve %5'i kayak eğitimi gibi kolaylık tesislerinin bulunmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 24
Erciyes'e Ulaşım Şekli

Ulaşım Vasıtası	Frekans	Yüzde
Otelin Servisi	4	3,3
Seyahat Acentası Servisi	7	5,8
Ücret ödeyerek-Taksi veya Otobüs	21	17,5
Kendi İmkanlarımla	88	73,3
Toplam	**120**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 24'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yerli turistler Erciyes'e ulaşım vasıtası olarak %3,3'ü otelin servisi ile, %5,8'i seyahat acentası servisi ile, %17,5'i ücret ödeyerek-taksi veya otobüs ile ve %73,3'ü ise kendi imkanlarıyla Erciyes'e ulaştıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 25
Erciyes'i Tercih Nedeni

Erciyes'i Tercih Nedeni	Frekans	Yüzde
Kış Sporları	87	72,5
Dağ Havası	18	15,0
Yayla Turizmi	13	10,8
Diğer	2	1,7
Toplam	**120**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 25'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yerli turistlerin Erciyes'i tercih nedeni %72,5'i kayak sporları, %15'i dağ havası, %10,8'i yayla turizmi, %1,7'si diğer olarak belirtmişlerdir. Buradan da görüldüğü üzere, Erciyes Kayak Merkezi'ni tercih etmelerinde en büyük etken kış sporlarına olan ilgidir.

Tablo 26
Bölgedeki Diğer Birimlerden Yararlanılıp Yararlanılmadığı

Hizmet birimleri	Frekans	Genel Yüzde	Cevap Verenlerin Yüzdesi
Yiyecek-içecek işletmeleri	43	35,8	40,6
Seyahat işletmeleri	13	10,8	12,3
Alış-Veriş hizmet İşletmeleri	33	27,5	31,1
Sağlık Hizmet İşletmeleri	1	0,8	0,9
Diğer	16	13,3	15,1
Toplam	106	88.3	100,0
Cevapsız	14	11,7	
Toplam	**120**	**100,0**	

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 26'da görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yerli turistlerin bölgedeki diğer kolaylık birimlerinden faydalanmaları konusunda %35,8'i yiyecek-içecek işletmelerinden, %10,8'i seyahat işletmelerinden, %27,5'i alış veriş hizmet işletmelerinden, %0,8'i sağlık hizmet işletmelerinden, %13,3'ü diğer kolaylık birimlerinden yararlandığını belirtmiş, %11,7'si ise cevapsız bırakmışlardır.

3.9.2.Yabancı Turistlere Yönelik Alan Çalışması

25 Kasım-10 Şubat 2002 tarihleri arasında Kayseri'deki tesislerde konaklayan 60 yabancı turiste yönelik yapılan anket çalışmasının bulguları aşağıda verilmektedir.

Tablo 27
Turistlerin Milliyetlerine Göre Dağılımı

Milliyetler	Frekans	Yüzde
Amerikalı	58	86,56
Yunan	7	10,44
İngiliz	2	3,00
Toplam	**67**	**100,00**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 27'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistlerin tamamı Erciyes Dedeman Oteli'nde konaklamaktadırlar. Erciyes Dedeman Oteli haricinde Erciyes Dağı üzerinde yabancı turist ağırlayan başka tesis bulunmamaktadır.

Tablo 27'de görüldüğü gibi, anket çalışması yapılan toplam 67 yabancı turistin %86,56'sı Amerikalı, %10,44'ü Yunan ve %3'ü İngilizlerden oluşmaktadır.

Tablo 28
Meslek Dağılımı

Meslek	Frekans	Yüzde
Ücretli	62	92,5
Serbest	3	4,5
Emekli	1	1,5
Ögrenci	1	1,5
Toplam	**67**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 28'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistlerin %92,5'i ücretli, %4,5'i serbest meslek, %1,5'i emekli, %1,5'i öğrenci turistlerden oluşmaktadır.

Tablo 29
Ne Şekilde Yolculuk Ettikleri

Yolculuk Şekli	Frekans	Yüzde
Yalnız	14	20,9
Ailemle	5	7,5
Eşimle	29	43,3
Arkadaşımla	16	23,8
Kafileyle	3	4,5
Toplam	**67**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 29'da görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistlerin %20,9'u yalnız, %7,5'i ailesiyle, %43,3'ü eşi ile, %23,9'u arkadaşıyla, %4,5'i ise kafileyle gelenlerden oluşmaktadır. Görülmektedir ki yolculukta yalnız, eşle ve arkadaşla olan ağırlıktadır.

Tablo 30
Yıllık Tatile Çıkma Oranı

Tatile Çıkma Oranı	Frekans	Yüzde
2 Kez	50	74,6
3 Kez	14	20,9
3'ten Fazla	3	4,5
Toplam	**67**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 30'da görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistlerin %74,6'sı yılda 2 kez, %20,9'u yılda 3 kez, %4,5'i ise 3'ten fazla tatil yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 31
Erciyes'in Tercih Edilmesindeki Etken

Tercih Nedeni	Frekans	Yüzde
Medya-Reklam	3	4,5
İkametgaha Yakınlık	35	52,2
Arkadaş	23	34,3
Diğer	6	9
Toplam	**67**	**100.0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 31'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistler Erciyes'i tercih nedeni olarak %4,5'i medya-reklamın, %52,2'si ikametgaha yakınlığını, %34,3'ü arkadaş tavsiyesini, %9'u ise diğer nedenlerden dolayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 32
Konaklama Birimini Değerlendirme

Konakladığınız İşletmeyi Yeterli Buluyor musunuz?	Frekans	Genel Yüzde	Cevap Verenlerin Yüzdesi
Yeterli	54	80,6	81,8
Yetersiz	11	16,4	16,7
Diğer	1	1,5	1,5
Toplam	66	98,5	100,0
Cevapsız	1	1,5	
Toplam	**67**	**100,00**	

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 32'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistlerin %80,6'sı konakladığı işletmeyi yeterli bulurken, %16,4'ü işletmeyi, %1,5'i personeli yetersiz bulmakta, %1,5'i ise soruyu cevapsız bırakmaktadır.

Tablo 33
İşletmede Olması İstenilen İmkanlar

İmkanlar	Frekans	Genel Yüzde	Cevap Verenlerin Yüzdesi
Hediyelik eşya, altın gümüş şatış yeri	3	4,48	27,27
Otantik kültürü tanıtan restoranlar	7	10,45	63,63
Kayak eğitimi	1	1,49	9,10
Toplam	11	16,42	100,00
Cevapsız	56	83,58	
Toplam	**67**	**100,00**	

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 33'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistlerden %83,58'i soruyu cevapsız bırakırken, %4,48'i hediyelik eşya, altın gümüş satış yeri, %10,45'i otantik kültürü tanıtan restoranlar, %1,49'u kayak eğitiminin olmasını isterken, %83,58'i soruyu cevapsız bırakmışlardır.

Tablo 34
Erciyes'e Ulaşım Şekli

Ulaşım Vasıtası	Frekans	Yüzde
Ücret ödeyerek-Taksi veya Otobüs	8	12
Kendi İmkanlarımla	59	88
Toplam	**67**	**100**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 34'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistler Erciyes'e ulaşım vasıtası olarak %12'si ücret ödeyerek-taksi veya otobüs ile ve %88'i ise kendi İmkanlarıyla Erciyes'e ulaşmışlardır.

Tablo 35
Erciyes'i Tercih Nedeni

Tercih Nedeni	Frekans	Yüzde
Kış Sporları	52	77,6
Dağ Havası	8	12,0
Yayla Turizmi	7	10,4
Toplam	**67**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 35'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistlerin Erciyes'i tercih nedeni %77,6'sı kış sporları, %12'si dağ havası, %10,4'ü yayla turizmi için geldiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 36
Bölgede Diğer Birimlerden Yararlanılıp Yararlanılmadığı

Hizmet birimleri	Frekans	Yüzde
Evet	15	22,38
Hayır	52	87,62
Toplam	**67**	**100,00**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 36'da görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistlerin bölgedeki diğer kolaylık birimlerinden faydalanmaları konusunda %22,38'i evet derken, %87,62'si diğer kolaylık birimlerinden yararlanmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 37
Yararlanılan Diğer Birimler

Hizmet birimleri	Frekans	Yüzde
Yiyecek-içecek işletmeleri	4	26,66
Alış-Veriş hizmet İşletmeleri	9	60,00
Sağlık Hizmet İşletmeleri	2	13,34
Toplam	**15**	**100,00**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 37'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan yabancı turistlerin bölgedeki diğer kolaylık birimlerinden faydalanmaları konusunda %26,66'sı yiyecek-içecek işletmelerinden, %60'ı alış veriş hizmet işletmelerinden, %13,34'ü sağlık hizmet işletmelerinden faydalandıklarını belirtmişlerdir.

3.9.3.Otellere Yönelik Alan Çalışması

25 Kasım-10 Şubat 2002 tarihleri arasında Kayseri'de faaliyet gösteren 5 adet otele (Dedeman Oteli, Hattat Oteli, Almer Oteli, Grand Eras Oteli, Çapari Oteli) yönelik yapılan anket çalışmasının bulguları aşağıda verilmektedir.

Tablo 38
İşletmenin Yıldız Sayısı

Yıldız Sayısı	Frekans	Yüzde
İki Yıldız	1	20,0
Üç Yıldız	3	60,0
Dört Yıldız	1	20,0
Toplam	**5**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 38'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan otellerin %20'si iki yıldızlı, %60'ı üç yıldızlı ve %20'si dört yıldızlıdır.

Tablo 39
Otelin Hizmet Vermeye Başladığı Yıllar

Hizmete Başlanılan Yıl	Frekans	Yüzde
2000-2001	1	20,0
1999-2000	1	20,0
1990-1994	2	40,0
1990'dan once	1	20,0
Toplam	**5**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 39'da görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan otellerin hizmet vermeye başladığı yıllar itibariyle değerlendirilmiş; %20'si 2000-2001 yılları arasında, %20'si 1999-2000 yılları arasında, %40'ı 1990-1994 yılları arasında ve 1 adedi 1990 yılından önce hizmete başlamıştır.

Tablo 40
İşletmede Çalışan Sayısı

Çalışan Sayısı	Frekans	Yüzde
10-50	4	80,0
51-100	1	20,0
Toplam	**5**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 40'da görüldüğü gibi, anket çalışmasına katılan beş otel, işletmede çalışan sayısına göre değerlendirilmiş, %80'i 10-50 personelinin, %20'si ise 51-100 personelinin çalıştığını belirtmişlerdir.

Tablo 41
İşletmenin Türü

İşletmenin Türü	Frekans	Yüzde
Aile İşletmesi	1	20,0
Profesyonel	2	40,0
Zincir İşletme	2	40,0
Toplam	**5**	**100.0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 41'de görüldüğü gibi, anket çalışmasına otellerden, işletmenin değerlendirilmesi istenmiş, %20'si aile işletmesi, %40'ı profesyonel işletme ve %40'ı zincir işletme olarak tanımlanmıştır.

Tablo 42
İşletmenin Yatak Kapasitesi

Yatak Kapasitesi	Frekans	Yüzde
51-100	2	40,0
101-150	1	20,0
151-200	2	40,0
Toplam	**5**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 42'de görüldüğü gibi, anket katılan otellerin yatak kapasitesi olarak değerlendirilmesinde %40'ı 51-100 yataklı, %20'si 101-150 yataklı ve %40'ı 151/200 yataklı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 43
Otelde Uygulanan Pansiyon Durumu

Pansiyon Durumu	Frekans	Yüzde
Kahvaltı-Yatak (BB)	3	60,0
Tam Pansiyon (FB)	1	20,0
Herşey Dahil (ALL INC.)	1	20,0
Toplam	**5**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 43'de görüldüğü gibi, anket çalışmasında otellerde uygulanan pansiyon durumlarının %60'ı kahvaltı-yatak (BB), %20'si tam pansiyon (FG) ve %20'si herşey dahil (All Inc.) olduğu görülmüştür.

Tablo 44
İşletmede Aylar Itibariyle Doluluk Oranı

Doluluk Oranı	Frekans	Yüzde
Kasım-Mart	4	80,0
Nisan-Haziran	1	20,0
Toplam	**5**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 44'de görüldüğü gibi, otellerin aylar itibariyle doluluk oranlarının %80'i Kasım Mart ayları arasında, %20'sinin ise Nisan Haziran döneminde gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Tablo 45
Mevcut Müşteri Profili

Müşteri Profili	Frekans	Yüzde
Yerli	5	100,0
Toplam	**5**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 45'de görüldüğü gibi, otellerin tamamının yerli müşterilere hizmet ettikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte yabancı turistlerinde müşterileri arasında yer aldığı ancak yerli turistlere oranının düşük kaldığı belirtilmiştir.

Tablo 46
Müşteri Hedef Kitlesi

Hedef Kitlesi	Frekans	Yüzde
Zengin Türk	3	60,0
Yöre Haklı	1	20,0
Yabancı Turist	1	20,0
Toplam	**5**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 46'da görüldüğü gibi, otellerin müşteri hedef kitlesi olarak, %60'ı zengin Türklerin, %20'si yöre halkının ve %20'si yabancı turistlerin belirlendiğini ifade etmişlerdir. Buradan da anlaşılacağı üzere, hedef kitlede ağırlığı yerli turistler oluşturmaktadır.

Tablo 47
Hedef Kitle İçin Sunulan Yan Ürünler

Yan Ürünler	Frekans	Yüzde
Erciyes'e ulaşım-servis	3	23,2
Animasyon	1	7,7
Kapalı Havuz	1	7,7
Disko-Bar	2	15,3
Sportif Kolaylıklar(Tenis Kortu, Futbol Sahası, Squash)	1	7,7
Araba Kiralama	4	30,7
Kayak Malzemeleri Kiralama	1	7,7
Toplam	**13**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 47'de görüldüğü gibi, otellerde hedef kitleye sunulan yan ürünler olarak %23,2'si Erciyes'e ulaşım-servis, %7,7'si animasyon, %7,7'si kapalı havuz, %15,3'ü disko-bar, %7,7'si sportif kolaylıkları (Tenis Kortu, Futbol Sahası, Squash),

%30,7'si araba kiralama ve %7,7'si kayak malzemeleri kiralamanın temin edildiğini belirtmiştir.

Tablo 48
Otelin Özel Fiyat Uyguladığı Belirli Dönemler

Özel Fiyat Dönemleri	Frekans	Yüzde
Yılbaşı	3	60,0
Hafta İçi	1	20,0
Yok	1	20,0
Toplam	**5**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 48'de görüldüğü gibi, anket çalışması yapılan Oteller, özel fiyatın (Promotion) %60'ı yılbaşında, %20'sinin hafta içinde yapıldığını, %20'si ise böyle bir uygulamalarının olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 49
Otelin Fiyat Politikası

Fiyat Politikası	Frekans	Yüzde
Şehir Otelleri dikkate alınmakta	5	100,0
Toplam	**5**	**100,0**

25.11.2001-10.02.2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi sonucu veriler birleştirilerek hazırlanmıştır.

Tablo 49'da görüldüğü gibi, ankete katılan otellerin tamamı fiyatlama politikalarında şehir otellerini dikkate aldıklarını ifade etmişlerdir.

3.10.Anket Bulgularının Genel Olarak Değerlendirilmesi:

Anket çalışması yabancı turistlere, yerli turistlere ve otelllere yönelik olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde;

1-Yerli turistlere yapılan anket çalışmasında ;

Meslek dağılımında çoğunluğun ücretli ve serbest meslek sahiplerinden oluştuğu görülmektedir. Yolculuğa en fazla ailesi, eşi veya arkadaşıyla çıktıkları belirlenmiştir. Tatile çıkma oranlarının incelenmesinde, yılda iki kez tatile çıkanların büyük çoğunluğu oluşturduğu gözlemlenmiştir. Kayseri'yi ziyaret etme nedeni olarak ise ikametgaha yakınlık ve arkadaş tavsiyesi ağırlıktadır. Otellerden edinilen bilgiye göre, Erciyes'i tercih eden yerli turistlerin genelikle çevre illerden geldikleri belirtilmektedir. Dolayısıyla anket sonuçları ve otellerin verdiği bilgi örtüşmektedir. %52,5'inin konakladıkları işletmeyi yeterli buldukları ifade edilmektedir. Olması istenilen imkanlar olarak otantik kültürü tanıtan restoranlar, oto kiralama ve kuaför-berber belirtilmiştir. Erciyes'e çoğunlukla kendi imkanları ile gelen turistlerin, Erciyes'i kış turizmi amaçlı tercih ettikleri ifade edilmektedir. Bölgede yiyecek-içecek işletmeleri ve alış-veriş hizmet işletmelerinden en fazla yararlandıkları belirtilmektedir.

Yerli turistlere yapılan anket sonuçlarından, Erciyes kayak merkezine gelen turistlerin, yakın illerden gelen maddi durumu yeterli turistlerden olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak ; henüz talep yapısının Türkiye geneline

yayılmadığı anlaşılmaktadır. Ülkemizde, özellikle kış turizmine olan ilginin yıllar itibariyle artış trendi dikkate alındığında, yerli turist talebinde önümüzdeki yıllarda artış sağlanabileceğini söylemek mümkündür.

2-Yabancılara yapılan anket çalışmasında;

Erciyes kış turizmi merkezine gelen yabancı turistlerin hemen hemen tamamının Türkiye'de yerleşik (Adana İncirlik Üssü'nde çalışan A.B.D. vatandaşları) yabancılardan oluştuğu görülmüştür. Bu ise, Erciyes kayak merkezinin yurtdışı kaynaklı turizm talebinin mevcut olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla yurtdışından gelecek yabancı talebiyle toplam yabancı talebini artırmak mümkün olacaktır. Gelen yabancı turistlerin ağırlıklı olarak eşiyle, arkadaşıyla veya yalnız geldikleri ifade edilmektedir. Tatille çıkma oranı olarak en fazla yılda iki kez tatile çıkanların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Erciyes'i tercih nedeni olarak ikametgaha yakınlık ve arkadaş tavsiyesinin ağırlıkta olduğu belirtilmiştir. Konakladıkları işletmeyi yeterli bulduklarını, ağırlıklı olarak kış sporları amaçlı ve kendi imkanları ile geldiklerini ifade etmişlerdir.

Dünya kış turizmi talebinin yarısının Avrupalı turislere ait olduğu, ülkemize gelen kış turizmi talebinin paralellik gösterdiği ve Türkiye'nin Avrupa'ya yakınlığı dikkate alındığında; Erciyes kış turizmi talebinin Adana İncirlik Üssü'nden gelen Amerikalı turistlerin çoğunluğu oluşturması sebebiyle farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak, yabancı turist talebinin çok düşük kaldığı, dolayısıyla yurtdışından gelecek turist talebiyle yabancı turist sayısının yükseleceği belirlenmiştir.

3-Otel İşletmecileriyle yapılan anket çalışmasında ;

Çoğunluğunun iki, üç ve dört yıldızlı otellerden oluştuğu, 1990-2000 yılları arasında faaliyete geçtikleri, çalışan sayısının 10-50 arasında olduğu, profesyonel yönetim ve zincir işletme şeklinde faaliyet gösterdikleri, işletmenin yatak kapasitesinin 51-100 ile 151-200 arasında olduğu, pansiyon şeklinin kahvaltı-yatak (BB) şeklinde olduğu, doluluk oranının Kasım-Mart döneminde arttığı, yerli turist ağırlıklı çalıştıkları, hedef müşteri kitlesi olarak zengin yerli turisti seçtikleri, yılbaşlarında özel fiyat (Promotion) uyguladıkları ve fiyat belirlemede şehir otellerinin dikkate alındığı ifade edilmiştir.

Erciyes Kayak Merkezi ülkemizdeki önemli kayak merkezlerinden birisidir. Anket çalışmalarından elde edilen bulguların dikkate alınmasıyla, talebin yerli turist ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Erciyes kayak merkezi, gerek yerli ve gerekse yabancı turist sayısı olarak Türk kış turizmi içerisinde düşük bir paya sahiptir. Hem yerli, hem de yabancı turistlerin ağırlıklı olarak arkadaş tavsiyesi ile gelmeleri, kayak merkezinin yeterli düzeyde tanıtımının yapılmadığını göstermektedir. Bunun yanında kayak merkezinde sadece bir adet özel sektöre ait konaklama tesisinin oluşu, kayak merkezindeki konaklama imkanlarının yetersizliğini ortaya koymaktadır. Bir diğer önemli nokta ise, otellerin doluluk oranlarının Kasım-Mart döneminde arttığı, bölge koşullarına uygun alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilmesiyle birlikte doluluğun tüm yıla yayılabileceğidir.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde, aşağıda belirtildiği üzere kayak merkezinin mevcut durumunun ve yapılması gerekenlerin dikkate alınması gerekmektedir.

ERCİYES KAYAK MERKEZİ'NDE MEVCUT DURUM	ERCİYES KAYAK MERKEZİ'NDE YAPILMASI GEREKENLER
-Kayak merkezinde bulunan Dedeman Oteli kayak sezonunda yeterli doluluğa ulaşmakta, ancak diğer aylarda atıl kalmaktadır,	-Kayak merkezinde bulunan kamu sektörüne ait konaklama birimlerinin özel sektöre devri,
-Kayak merkezinde bulunan kamuya ait konaklama birimlerinin iç talebin büyük bir kısmını karşılaması sebebiyle yatırımcıları caydırması,	-Turizm Bakanlığı ve DPT tarafından hazırlanan plan dahilinde gerekli alt ve üst yapı yatırımlarının tamamlanması,
-Özellikle kayak merkezinde, oluşabilecek talep artışını karşılayacak konaklama birimlerinin bulunmaması,	-Pistlerin ışıklandırılması neticesinde gece kayak yapma imkanının sağlanması,
-Yabancı turist talebinde Adana İncirlik üssünden gelen ABD vatandaşlarına bağımlılık, dolayısıyla gerçek anlamda yurtdışı kaynaklı yabancı turist talebinin bulunmaması,	-Kayak merkezinde bulunan işletmelerin tüm yıl faaliyet göstermeleri için bölge yapısına uygun diğer alterneatif turizm çeşitlerinin de uygulanması,
-Yabancı turist talebini kayak merkezine çekmek için hiçbir faaliyetin bulunmaması,	-Hizmet ve kalitenin yükseltilerek rakip kayak merkezlerine göre cazibe kazadırılması,
-Kış turizminde yerli turist talebinin çevre illere bağımlılığı,	-Hacılar-Erciyes karayolunun tamalanarak alternatif ulaşım imkanının geliştirilmesi,
-Erciyes kayak merkezinin yatak kapasitesi 1.147'dir (Özel sektöre ait Dedeman otelinin yatak kapasitesi sadece 140'dır). Planlanan yatak kapasitesi ise 3.240'dır.	-Yerli turist talebinin reklam ve tanıtımlarla çevre illerden tüm yurda yayılması için gerekli tanıtım çalışmalarının yapılması,
-Doğal ve kültürel zenginliği çok olan bölgenin diğer alternatif turizm türlerinde de yetersiz kalışı,	-Erciyes Hisarcık teleferik hattının gerçekleştirilmesi,
-Halkta turizm bilincinin yerleşmemiş olması,	-Kayseri iline komşu ve büyük bir turizm merkezi olan Nevşehir ilinin turizm potansiyelinden faydalanılmamaktadır. Bu potansiyelin Kayseri'ye de yönlendirilmesi neticesinde talep yaratılması,
-Otel sahiplerinin zengin-yerli turistleri hedef	-Ulusal ve Uluslararası kayak yarışmalarının düzenlenmesi,

kitle olarak seçmeleri,	-Mevcut ve yatırımı devam eden tesislerin (oteller, pistler vb.) standartlara uygun hale getirilmesi, -Gerek il ve gerekse ülke çapında faaliyet gösteren tur operatörleri ve acentalar ile işbirliğine gidilerek tanıtıma hız verilmesi, -Gerçek anlamda yurtdışı kaynaklı yabancı turist talebinin yaratılması için tanıtım hizmetlerine ağırlık verilmesi,

SONUÇ

Özellikle II.Dünya Savaşı'ndan sonra büyük bir gelişme kaydeden turizm, dünyanın en büyük sektörü haline gelmiştir. Bu gelişmeyle birlikte ekonomik ve sosyal alanda ülke gelişimine olan katkıları nedeniyle devletlerin ilgi odağıdır. Özellikle gelişmekte olan ülkeler, büyümenin devam ettirilmesi, refah düzeyinin yükseltilmesi, bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılması, istihdam olanaklarının arttırılması gibi konularda büyük öneme sahip olan turizm sektörünü geliştirerek dünya turizminden pay alabilmek için çaba sarf etmektedirler.

Bununla birlikte teknolojik gelişmeler, çalışma sürelerinin kısalmasına bağlı olarak boş zamanın artması, çalışma yaşamının ortaya çıkardığı sorunlar, çevre kirliliği, yeni yerleri tanıma arzusu, bireylerin özel zevk ve hobilerine uygun geliştirilen kısa süreli turlar, iş ve eğlence unsurlarının aynı zaman diliminde gerçekleştirilebilmesi gibi birçok değişimle birlikte turizme olan ilgide artarak devam etmiştir.

Turizmde, kitle turizminin diğer turizm türlerine oranla daha ön planda tutulduğu görülmektedir. Ancak son yıllarda turizm talebinde yaşanan değişikliklerle birlikte, alternatif turizm çeşitleri ön plana çıkmakta ve bu trendin gelecekte de süreceği düşünülmektedir.

Tezin konusunu oluşturan kış turizmi de alternatif turizm türleri içerisinde yer almakta olup, ülkemizin doğal yapısı itibariyle kış turizmine elverişli bir çok merkezin bulunduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla ülkemizin dünya turizminde yaşanan değişimle birlikte bu potansiyelini değerlendirmesi önem arz etmektedir.

Kış turizmine katılanların genellikle zengin turistlerden oluştuğu bilinmektedir. Bölge ve ülke ekonomisi açısından değerlendirildiğinde; istihdama olan katkısı ve çarpan mekanizması ile ekonomiye sağlayacağı katkılarda dikkate alındığında, kış turizminin ülke turizminde hakkettiği yeri alması öncelikli konulardan biridir.

Dünya kış turizminde Avusturya, İsviçre, Fransa, Romanya, ABD ve Kanada söz sahibi ülkelerdir. Bu ülkelerin ağırlıklı olarak Avrupa'da yer aldığı dikkat çeken diğer bir husustur. ABD ve Kanada'da kayak merkezlerinin ağırlıklı olarak iç turizme dönük olduğu, Romanya'da diğer Avrupa ülkeleri kadar gelişme kaydetmediği, özellikle Avusturya, İsviçre ve Fransa turizmi içerisinde, kış turizminin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Avusturya, İsviçre ve Fransa'da hazırlanan planlara uygun olarak yapılan yatırımlarla birlikte, kış turizmi geliştirilmiştir.

Dünya kış turizmi talebi 64 milyon kişi olup, bunun 32 milyonunu Avrupa'lı turistler oluşturmaktadır. Dolayısıyla ülkemizde yabancı kış turizmi talebinin artırılmasında hedef kitle olarak Avrupalı turistlerin seçilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de turizm sektörünün gelişimi incelendiğinde, özellikle 1980'li yıllarda sektörün gelişme kaydettiği, bu gelişmenin ise kitle turizmine yönelik olarak Ege ve Akdeniz sahillerinde ortaya çıktığı görülmektedir. Ülkemiz, kıyı kesimine yapılan yatırımlarla kitle turizmini geliştirmiş, buna bağlı olarak turizm, ülke ekonomisinde önemli bir yere sahip olmuştur. Ancak, turizmde değişen taleple birlikte, kıyı kesimlerinde doğal güzelliklerin yok olmaya başlaması, turizmin sürdürülebilirliği dikkate alındığında alternatif turizm türlerinin bir an önce hizmete sokulması gerekmektedir. Ülkemiz gerek doğal güzellikler ve gerekse kültürel varlıkları yönüyle çok büyük bir potansiyele sahiptir. Bütün bu gelişmeler dikkate alındığında, alternatif turizm potansiyelimizin kullanılarak dünya turizminden daha büyük bir pay almamız mümkündür. Aksi halde, Türk turizmi sahil kesimlerine sıkışmış, kitle turizmine hizmet veren görüntüsünden kurtulamayacaktır.

Alternatif turizm türlerinin devreye sokulmasında en önemli husus, bir plan dahilinde hareket edilmesidir. Bu amaçla Turizm Bakanlığı ve DPT kalkınma planlarında gerçekleştirilecek faaliyetleri organize etmeye çalışmaktadırlar. Yapılan araştırmalarda, 12 kayak merkezinin plan dahilinde geliştirilmesi düşünülmektedir.

Ancak yapılan araştırmada potansiyel arz eden 23 kayak merkezinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'de bulunan kayak merkezlerinin doğal yapı itibariyle Avrupa'da bulunan kayak merkezleri ile rekabete girebilecek düzeyde olduğu yetkililer tarafından ifade edilmektedir. Ancak, kış turizmi ülkemizde son yıllarda gerekli ilgiyi görmeye başlamış, henüz alt ve üstyapı yatırımları (teknik özellikler, konaklama tesisleri ve diğer tesisler) tamamlanmadığından Avrupa ile rekabet edebilecek düzeye gelmemiştir. Türkiye'nin kış turizmine yönelik toplam yatak sayısı 7.122 iken, İsviçre'de 500.000, Avusturya'da ise 1.100.000 olarak belirtilmektedir. Dolayısıyla Turizm Bakanlığı ve DPT tarafından geliştirilen plan dahilinde kayak merkezlerine yapılacak yatırımların (yatak sayısının 20.000'e çıkarılması, teknik altyapının iyileştirilmesi ve yenilenmesi gibi) bir an önce tamamlanması gerekmektedir. Bunun yanında yapılacak yatırımların ilk etapta talebe bağlı olarak değerlendirilmesi, dolayısıyla atıl kapasitenin yaratılmamasına dikkat edilmesi gereklidir. Yapılacak yatırımlarla birlikte öncelik arz eden diğer konular dikkate alındığında; Turizm Bakanlığı tarafından gerekli tanıtımın yapılması, ulaşım imkanlarının arttırılması, işletmelerin tüm yıl faaliyet göstermeleri için bölgenin yapısına uygun diğer alternatif turizm çeşitlerinin de uygulanması, hizmet ve kalitenin yükseltilerek rakip kayak merkezlerine göre cazibe kazandırılması, teşvik ve muafiyetlerle kış turizmine yatırım yapan işadamlarının yönlendirilmesi, ulusal ve uluslararası kayak yarışmalarının düzenlenmesi, kayak pistlerinin ışıklandırılması yoluyla geceleri de kayak yapılmasının sağlanması, mevcut ve yatırımı devam eden tesislerin (oteller, pistler vb.) standartlara uygun hale getirilmesi, kış turizminde büyük bir yeri olan konser, eğlence, gece hayatı ve kültürel aktivitelerin de dikkate alınması, kar tabakasının yetersiz olduğu yerlerde yapay kar çalışmalarına başlanması dikkat çeken hususlar olarak görülmektedir.

Böylece gerek yerli ve gerekse yabancı turist talebi karşılanarak kış turizmi merkezlerinin potansiyeli değerlendirilmiş, ülke turizmi değişime ayak uydurmuş olacaktır.

Dünya kış turizminde %50 oranında talebin Avrupalı turistlere ait olduğu bilinmektedir. Ülkemizin, Avrupa ülkelerine olan yakınlığı da dikkate alındığında yabancı turist potansiyelinin Avrupa'dan geleceği göz önüne alınmalıdır. Bununla birlikte dünyada önemli kış turizm merkezlerinin de Avrupa'da olduğu ve yabancı turist talebinin ülkemize çekilmesinde belirtilen bu merkezler ile rekabet edeceğimiz dikkat edilmesi gereken diğer husustur.

Yalnızca iç turizme bağlı kalan kış turizmi merkezlerinin, yeterli düzeyde bir iç turizm talebiyle karşılaştıkları söylenemez. Yerli turizm talebi, diğer ülkeler ile kıyaslandığında ise çok düşük kalmaktadır. Türkiye'de harcanabilir gelir düzeyinin düşük olması, deniz-güneş-kum haricinde ikinci bir tatil anlayışının yerleşmemiş olması, kış sporlarına ilginin çok düşük olması, ulaşım zorluğu gibi nedenlerle yeterli iç turizm talebi de bulunmamaktadır. Ancak son yıllarda yaşanan gelişmelerle birlikte, önümüzdeki yıllarda artış kaydedeceği düşünülmektedir.

Erciyes Kayak Merkezi de doğal yapısı itibariyle yeterli olmasına karşın gerekli ilgiyi görememektedir. Ağırlıklı olarak yakın illerden gelen yerli turiste hizmet veren kayak merkezinde, gelen yabancı turistlerin (çoğunluğu Adana İncirlik Üssü'nden gelen ABD'li askerler) ise Türkiye'de yerleşmiş yabancılardan oluştuğu görülmektedir. Buradan Erciyes Kayak Merkezi'nin yabancı turist talebi yönüyle Adana İncirlik Üssüne bağlı kaldığı ve dış aktif turizm açısından gerekli tanıtımı yapmadığını söylemek mümkündür. Kayak Merkezinde sadece bir adet özel sektöre ait konaklama biriminin bulunması, buna rağmen kamuya ait birçok konaklama biriminin turizme hizmet etme konusunda yetersiz kalmaları nedeniyle yatak kapasitesinin düşük kalması kış turizmini etkileyen diğer bir husustur. Bu nedenle kamuya ait konaklama birimlerinin özel sektöre devri kayak merkezinin önemli bir sıkıntısını çözmüş olacaktır. Anket çalışmalarına bağlı olarak gerek kayak merkezinde ve gerekse şehir merkezinde bulunan konaklama birimlerindeki yöneticilerin hedef kitle olarak zengin yerli turiste turistik ürünlerini sunmaları, yabancı turist talebindeki düşüklüğün sebeplerinden biridir. Bunlara ilave olarak, Türk kış turizmi merkezleri için öncelik arz eden hususların Erciyes turizm merkezi içinde geçerli olduğu belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- BURKART, A.J. and S., Medlik. **Tourism: Past, Present and Future**, Heinemann Proffessional Publishing Ltd., 2. Edition, Redwood Burn Limited, Great Britain, 1989
- DİNÇER, Mithat Zeki. **Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.
- DİNLER, Zeynel. **Bölgesel İktisat**, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2001.
- DPT, **Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994**, DPT Yay. No: 2174, Ankara, 1989.
- DPT, **Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000**, DPT Yay. No: 854, Ankara, 1995.
- DPT, **Erzurum Palandöken Kış Sporları Merkezi Ve Turizm Master Plan Çalışması**: Nihai Rapor, Ankara, 1993.
- MCINTYRE, G., **Sustainable Tourism Development Guide For Local Planners,** World Tourism Organization, 1997, Madrid.
- İLKİN,Akın ve DİNÇER,Mithat Zeki. **Turizm:Türk Ekonomisindeki Yeri Ve Önemi**, TOBB Yayını, No:217, Ankara, 1991.
- İNCEKARA,Ahmet. İTO, **Doğu Anadolu'da Kış Turizmi Ve Gelişme Olanakları**, İTO,Yayın No:1998-18, İstanbul, 1998
- İÇÖZ,Orhan. **Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi**, Turhan Kitabevi Yayınları, Genişletilmiş 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, Haziran 1998.
- İSTANBULLU DİNÇER, Füsun. **Avrupa Birliği'nde Turizm Ve Uygulanan Politikalar**, Der Yayınları, İstanbul, 1997
- KAHRAMAN,Nüzhet. **Turizm Yatırım Projeleri Analizi**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1997.

- Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürüğü, **Kayseri Turizm Envanteri**, Dergah Ofset Kayseri 1999.
- Kayseri Valiliği İl Turizm Müdürüğü, **Kayseri Turizm Envanteri**, Dergah Ofset, Kayseri 2002.
- Kayseri Valiliği, **Cumhuriyetin 75. Yılında Kayseri**, Plaka Matbaacılık Tic. ve San A.Ş. Ankara, 1998.
- MC INTOSH,Robert & CHARLES,C. Goeldner. **Tourism:Principles, Practices, Philosophies**, Sixth Edition, John Wiley & Sons, Inc., New York, 1990.
- MİLL,Robert Christie and MORRİSON,Alastair M. **The Tourism System:An Introductory Text**, Second Edition, Prentice Hall Inc., New Jersey, USA, 1992.
- MURPHY,Peter E. **Tourism: A Community Approach,** Nethuen, New York and London, 1985.
- ÖNER,Çiğdem. **Seyahat Ticareti**, 1.Basım, Literatür Yayınları:19, Literatür Yayıncılık, İstanbul, Mart 1997
- ÖZGÜÇ,Nazmiye. **Turizm Coğrafyası: Özellikler Bölgeler**, Çantay Kitabevi, İstanbul, 1998.
- TOSKAY,Tunca. **Turizm: Turizm Olayına Genel Yaklaşım**, 3.Baskı, İstanbul, Der Yayınları, 1989.
- Turizm Bakanlığı, **Türkiye'de Yatırım Olanakları ve Yatırım Süreci**, Yatırımlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 1997.
- ÜLKER,İsmet. **Dağ Turizmi**, T.C.Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Başkanlığınca basılmıştır. Devran Matbaacılık, Ankara, 1992.
- WTO, **Tourism:2020 Vision: Influences, Directional Flows and Key Trends**, WTO, Madrid, 1997.
- YARCAN,Şükrü, PEKÖZ,Metehan. **Seyahat İşletmeleri** , 2.Basım, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1997.
- YAŞA,Memduh. **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ekonomisi: 1923-1978,** Akbank Kültür Yayını, İstanbul, 1980.

Süreli Yayın-Makale-Tebliğ-Tezler:

- ALTINAY,Mehmet. "Alternatif Turizm", **Türsab Dergisi**, Sayı 151, Ağustos 1996.
- BAYCAN,Zafer. "Kayseri Turizmden, Turizm Kayseri'den Ne Bekliyor", **Kayseri Ticaret Odası**, Sayı 11, Mayıs 2001.
- DİNÇER,Mithat Zeki. "Kayseri'de Turizm ve Ekonomik Gelişmede Önemi", **Kayseri İlinin Ekonomik Gelişimi Semineri**, İktisadi Araştırmalar Vakfı, Kayseri, 1997.
- EBEN,Gülay. "Türkiye'de Kış Turizminin Yatırımlara İhtiyacı Var", **Expo Touristik**, Yıl 4, Sayı:2002-01, Ocak-Mart 2002.
- EKİNCİ,Oktay. "Turizm Yatırımlarında Planlama ve Yerel Kimlikler", **21. Yüzyılda Sürdürülebilir Turizm Politikaları 1. Uluslararası Sempozyumu**, 16-17 Aralık 1998.
- ERTUĞRAL MUĞAN, Suna. "Otel İşletmelerinde Kuruluş Yeri Seçimi: İstanbul'daki Beş ve Dört Yıldızlı Oteller il İlgili Bir Alan Araştırması", **Anatolia Dergisi**, Eylül-Aralık 1998.
- ERTUĞRAL MUĞAN, Suna. "Sürdürülebilir Çevrede Aglomerasyon Alandaki Turizm Yatırımlarının Etken ve Etkinliğine İlişkin Bir Alan Çalışması", **Anatolia Dergisi**, Mart-Haziran 1997.
- GREEN B., Christine and CHALİP, Laurence. "Sport Tourism as the Celebration of Subculture", ***Annals Of Tourism* Research**, Vol.25, No.2, Elsevier Science Ltd., London, 1998.
- GÜMÜŞ,Okan. "Promising Winter Tourism In Turkey", **ICOC Quarterly Magazine**, Winter 2000, Issue:58, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul, 2000.
- İSTANBULLU DİNÇER,Füsun."Kış Turizmi", **Turizm Üzerine**, Öznur Matbaacılık, İstanbul, 1991.

- KOŞAN,Abdülkadir. "Turizm Faktörünün Bölgeler Arası Dengesizliği Gidermede Etkisi ve Erzurum Palandöken Kış Sporları Turizm Merkezi Projesi," (Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994).
- OĞUZTÜZÜN,Cüneyt. Atlas Kış, "Erciyes En Güzel Dağda Kayak", **Tatil Özel Sayısı**, Ekim 1996.
- ÖNKAL,Mehmet. "Türkiye'de Kayak ve Kış Sporları Merkezleri", **Hotel Dergisi**, Mart 2001, sayı 16.
- ÖZGÜR,Adnan. "Ski Centre Dedeman Erciyes, **Hotel Dergisi**, Aralık 2000, Sayı 15.
- RODRIGUEZ,Sylvia. "Impact of the Ski Industry on The Rio Hondo Watershed", **Annals of Tourism Research**, Vol.14, No.2, Pergamon Journals Ltd. and J. Jafari, USA, 1987.
- Romanya Turizm Ulusal Dairesi, Turizm Tanıtma Ofisi, "Dağ Bölgelerinde Tatil", **Romanya:Yalnız Senin İçin/Tanıtım Broşürü**., Bükreş, t.y.
- Romanya Turizm Ulusal Dairesi, Turizm Tanıtma Ofisi, **Romanya: Karpat Dağlarında Kış/ Tanıtım Broşürü**., Bükreş, t.y.
- Turizm Bakanlığı, **Konaklama İstatistikleri Bülteni 2000,** Yatırımlar Genel Müdürlüğü Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Yayın No:2001/3, 2001.
- Türsab/WTTC Raporu. "Dünyanın istihdam sorununu turizm sektörü çözecek", **Türsab Dergisi**, sayı 152, Eylül, 1996.
- UĞURTUĞ, Işık. "Bursa ve Kış Turizmimiz", **Hotel Dergisi**, Mart 2001, Sayı 16.
- ÜLKER, İsmet. "Kar Turizminde Potansiyel Büyük", **Türsab Dergisi**, Sayı:214, Aralık 2001.
- ÜLKER, İsmet. "Yılboyu Turizm Yapılması ve Turizmin Çeşitlendirilmesinde Dağ ve Kış Turizmi İle Termal Turizmin Yeri" **T.C.Turizm Bakanlığı 1.Turizm Şurası**,20-22 Ekim 1998, Ankara.
- ÜNLÜ YÜCEL,Sunay. "Kar Turizminde Yolun Başındayız", **Türsab Dergisi**, Sayı:214, Aralık 2001.

- YURTOĞLU,Nermin. "Türkiye'nin Yeni Gözdesi Kış Turizmi", **Hotel Dergisi**, Mart 2001, sayı 16.
- ZAFER,Cengiz. "Antalya'nın Önündeki Görev Kış Turizmini Geliştirmektir", **Resort Dergisi**, Ocak 2002, Sayı 1

İnternet:

- Bingöl Dağı Kayak Merkezi, (Çevrimiçi), http://members.tripod.com/realerzurum/fiziki.html/,10.06.2003.
- Bingöl Dağı Kayak Merkezi, (Çevrimiçi), http://mus.meb.gov.tr/cografya.htm/,10.06.2003.
- Canadian Ski Council,"Industry Fact&Stats",(Çevrimiçi), http://www.canadianskicouncil.org.site/images/content/pdfs/Grade%205%20National%20Report%202002. pdf, 05 Haziran 2002.s.4
  (Ziyaret sayıları sezonluk olarak ve ziyaret edilen kayak merkezlerine olan seyahat sayıları tabloda verilmektedir).
- Dari Quirk, Greg Hartmann, "Examining the Dynamics of the United States Ski Industry", Hotel Valuation Journal (Çevrimiçi) http://www.hotel-online.com/Neo/Trends/HVS/hvs_tables/table7.html, 05 Haziran 2002.
- Dari, Quirk, Greg, Hartmann, "Examining the Dynamics of the United States Ski Industry", Hotel Valuation Journal, Çevrimiçi) http://www.hotel-online.com/Neo/Trends/HVS/Journal/examine_dynamics. , 05 Haziran 2002.
- Dari, Quirk, Greg, Hartmann, "Examining the Dynamics of the United States Ski Industry", Hotel Valuation Journal (Çevrimiçi) http://www.hotel-online.com/ Neo/ Trends/ HVS/ hvs_tables/ table8.html, 05 Haziran 2002
- DPT, "6.Beş Yıllık Kalkınma Planı". (Çevrimiçi) www.dpt.gov.tr, 20 Ocak 2002.

- DPT, "7.Beş Yıllık Kalkınma Planı", (Çevrimiçi) www.dpt.gov.tr, 20 Ocak 2002
- DPT, "Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005," Haziran 2000, (Çevrimiçi) http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8.pdf, 16.11.2001.
- Erciyes, "Erciyes Dağı", (Çevrimiçi) www.erciyes.4t.com. 05 Şubat 2001
- "Kocaeli Kartepe Kayak Merkezi", (Çevrimiçi), http://www.geocities.com/barisparsak/itg.html/, 10.06.2003.
- "Kocaeli Kartepe Kayak Merkezi", (Çevrimiçi), http://www.izmit- bld.gov.tr/haberler/k_inceleme.asp/, 10.06.2003.
- "Kocaeli Kartepe Kayak Merkezi", (Çevrimiçi), http://www.izmitticaretodasi.org.tr/p1.htm/, 10.06.2003.
- "Kültür ve Turizm Bakanlığı-Turizm-Turizm Çeşitleri, Kış Turizmi-Elazığ-Sivrice- Hazarbaba",(çevrimiçi), http:// www.turizm.gov.tr turizm.tb? app=turcesit &turces=18&lng =&altbaslik = 09.00.00/, 03.06.2003.
- NSAA, "2000-2001 Season's National Skier/Snowboarder Visits Set New Record", (Çevrimiçi) http://www.nsaa.org/media/s/00_01visits.asp, 05 Haziran 2002.
- NSAA, Estimated U.S. Ski Industry Skier/Snowboarder Visits (In Millions) By Regions, 1979-2000, (Çevrimiçi) http://www.nsaa.org/media/stats/2001 areasperstate. pdf, 05 Haziran 2002.
- NSAA, "Nearly 500 U.S. Ski Resorts in Operation During 2000-2001", (Çevrimiçi) http://www.nsaa.org/media/stats/2001skiresorts.pdf, 05 Haziran 2002.
- "Pistler",(çevrimiçi)

"Bolkar Kayak Merkezi",

"Bozdag Kayak Merkezi",

"Bubi Dağı Kayak Merkezi",

"Davraz Kayak Merkezi",

"Elmadağ Kayak Merkezi",
"Erciyes Kayak Merkezi",
"Ilgaz Dağı Kayak Merkezi",
"Saklıkent Kayak Merkezi",
"Sapgör Kayak Merkezi",
"Sarıkamış Kayak Merkezi",
"Ziğana Kayak Merkezi",

http://www.snowboardtr.com/ datas/ yerler/ pistler/, 28/05/2003.

- Ski Kanada, "Canadian Snowsports Statistics", (Çevrimiçi) http:// www.canoe.ca /SkiCanada/mediakit.html#facts, 05 Haziran 2002.
- Turizm Bakanlığı, "1999-2001 Yıllarında Ülkemize En Çok Gelen Yabancıların Milliyetlere Göre Dağılımı", (Çevrimiçi) http://www.turizm.gov.tr/turizm.tb. 03.04.2003.
- WTO, "International Tourist Arrivals by Country of Destination," (Çevrimiçi) http://www.world-tourism.org/ market_research/ facts&figures/ latest_data/ MT2002_ita01.pdf,12.04.2002.

Diğer:

- Dedeman Oteli'nden 24.03.2003 Tarihinde Alınan Bilgiler.

EKLER

EK1:YERLİ TURİSTLERE YÖNELİK ANKET FORMU

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI AKADEMİK ALAN ÇALIŞMASI

1)Mesleğiniz nedir?

a)Ücretli
b)Serbest
c)Emekli
d)Öğrenci
e)Diğer

2)Erciyes'e ne şekilde geldiğinizi belirtiniz?

a)Yalnız
b)Aile
c)Eşimle
d)Arkadaşımla
e)Kafile ile
f)Diğer

3)Yıllık tatile çıkma oranınız nedir?

a)1 Kez
b)2 Kez
c)3 Kez
d)3'ten fazla

4)Erciyes'i tercih nedeniniz nedir?

a)Medya-Reklam
b)İkametgaha yakınlık
c)Arkadaş tavsiyesi
d)Diğer

5)Konakladığınız işletme sizce yeterli mi?

a)Yeterli
b)Yetersiz
c)Personel eğitimsiz ve kibar değil.
d)Yöneticiler anlayışsız
e)Yöneticiler ve personel nitelikli
f)Gürültülü ve çok kalabalık
g)Diğer yetersizlik yönleri

6)Yeterli değilse başka ne gibi kolaylık imkanları olmasını isterdiniz?

a)Kayak kiralama
b)Oto kiralama
c)Berber-Kuaför
d)Hediyelik eşya ve altın-gümüş satış yerleri
e)Yerli kültürü tanıtan otantik restoranlar
f)Kayak Eğitimi

7)Erciyes'e ulaşım vasıtanız nedir?

a)Otelin servisi
b)Seyahat acentası servisi
c)Ücret ödeyerek-Taksi veya otobüs
d)Kendi imkanlarımla
e)Diğer

8)Erciyes'i tercih nedeniniz nedir?

a)Kış sporları
b)Dağ havası
c)Yayla turizmi
d)Akraba ziyareti
e)Diğer

9)Bölgedeki diğer yardımcı ve ek hizmet birimlerinden yararlanıyor musunuz?

a)Evet
b)Hayır
c)Kısmen

10)Bölgedeki hangi hizmet birimlerinden yararlanıyorsunuz?

a)Yiyecek-içecek işletmeleri
b)Seyahat işletmeleri
c)Alışveriş hizmet işletmeleri
d)Sağlık Hizmet İşletmeleri
e)Diğer

EK2:YABANCI TURİSTLERE YÖNELİK ANKET FORMU

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI AKADEMİK ALAN ÇALIŞMASI

1)Which hotel are you staying?

2)Where did you come from? (Coutry enough)

3)What is your occupation?

a)Salaried
b)Free enterprise
c)Retired
d)Student
e)Other(Please state)----------

4)How did you come to Erciyes?

a)Alone
b)With my family
c)With my husband or wife
d)With my friend
e)With a company
f) Other (Please state)----------

5)How often do you go to abroad to make a holiday in a year?

a) One time
b) Two times
c) Three times
d) More than three times

6)What is the main encouragement of your coming to Erciyes?

a) Media-advertisement
b) Nearness to the residence
c) Advices of my friends and acquaintances
d) Other (please state)----------

7) Is the possibilities of your stayed place

a)Adequate
b)Inadequate (Please state the inadequatenesses:----------
---
c)Employee is uneducated and rough.
d)Chiefs are insensitive
e)Employee's skilled.
f)Noisy and to crowded.
g)Other

8)If your answer for 6th question is "inadequate",what sort of possiblities do you want?

a)Rent a ski equipment

b)Rent a car

c)Barber- Hair Dresser

d)Jewellery and gold-silver bazaar

e)Otantic restaurants on indigenous culture

f)Education of Ski Sports

9) How by did you come to Erciyes?

a) By shutle bus

b) By travel agent's bus

c) By paying salary to a taxi or bus

d)By my self possibilities

e)Other (Please state)----------

10)What are the reason(s) of your preference to Erciyes?

a) Desiring of winter sports activities

b) Necessity of mounth climate

c) Plateau tourizm

d) Visiting to my acquaintances

e) Others (Please state) ----------

11)Apart from the activities of your hotel, are you benefiting the other activities of the Region?

a)Yes

b) No

c) Partly

12) If your answer is yes or partly in the question 10, What kind of activities (possibilities) are you benefiting?

a) Catering enterprises
b) Travel Agent enterprises
c) Shopping enterprises
d) Health service enterprices
e) Others(Please state)----------

EK3:OTELLERE YÖNELİK ANKET FORMU

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI AKADEMİK ALAN ÇALIŞMASI

1)İşletmeniz kaç yıldızlıdır?

a)İki Yıldız
b)Üç Yıldız
c)Dört Yıldız

2)İşletmeniz hangi yıl hizmete başladı?

a)2000-2001
b)1999-2000
c)1995-1998
d)1990-1994
e)1990'dan önce

3)İşletmenizde kaç kişi çalışmaktadır?

a)10-50
b)51-100
c)101-150
d)151-250
e)250'den fazla

4)İşletmenizi yönetim şekline göre hangi sınıfa dahil edersiniz?

a)Aile işletmesi
b)Profesyonel
c)Zincir işletme

5)İşletmenizin yatak kapasitesi nedir?

a)10-50
b)51-100
c)101-150
d)151-250
e)250'den fazla

6)Otelinizde uygulanan pansiyon durumu nedir?

a)Kahvaltı-Yatak (BB)
b)Yarım Pansiyon (HB)
c)Tam Pansiyon (FB)
d)Herşey Dahil (ALL İNC.)

7)İşletmede aylar itibariyle doluluk oranı nedir?

a)Kasım-Mart
b)Nisan-Haziran
c)Temmuz-Ekim

8)Mevcut müşteri profiliniz nedir? (Milliyetlere göre ve mümkünse yüzde değer belirtilerek...)

9)Müşteri hedef kitleniz nedir?

a)Zengin Türk

b)Yöre Halkı

c)Yabancı Turist

10)Hedef Kitle için sunulan yan ürünler nedir?

a)Erciyes'e ulaşım-servis

b)Animasyon

c)Kapalı Havuz

d)Disko-Bar

e)Sportif Kolaylıklar(Tenis Kortu, Futbol Sahası, Squash)

f)Araba Kiralama

g)Kayak Malzemeleri Kiralama

h)Yok

11)Özel Fiyat (Promotion) uyguladığınız belirli dönemler var mı?

a)Yılbaşı

b)Bayram

c)Hafta Sonu

d)Hafta İçi

e)Yok

12-Fiyatlama Politikanız Nedir?

a)Merkezde tespit edilmekte

b)Şehir Otelleri dikkate alınmakta

c)Yurtiçi Kayak Merkezlerindeki oteller dikkate alınmakta

d)Yutdışı kayak merkezleri otelleri dikkate alınmakta

e)Talep doğrultusunda fiyat belirlenmekte